

Oktobr'dan doğan yasallıklar

Josef Lenart

*Çekoslovakya Komünist Partisi MK Prezidyumu üyesi
ve Slovakya Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri*

Biz komünistler, dünya sosyalist topluluğunda yeni tipten ilişkileri karakterize eden süreçleri çözümlerken, bugün de, zihnen bunların kaynağına, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'ne başvuruyoruz. Bu yalnızca geleneklere değer verme anlamına gelmiyor. Bu, bir ortodoksal tutum belirtisi de olmayıp, ancak tarihsel gelişme seyrine ve perspektiflerine bilimsellikle ve Marksist-Leninist konumlardan hareketle anlam kazandırılmasına olanak veren bir gerekliliktir.

Oktobr Devrimi'nden önceki devrimlerin, geniş halk yığınlarının gereksinimlerinin yol açtığı bütün devrimlerin utkusal belgileri, ya erke gelen sınıflar tarafından halkın belleğinden silinip unutturuluyor, ya da başka bir anlam, hem de bazan gerçekte büsbütün çelişik bir anlam kazanıyordu. Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi ilkesel bakımdan yeni sözü söyledi. Halkı savaşıma kaldıran, bu savaşımın başına geçen Rusya Komünist Partisi, proleteryanın, geniş emekçi katmanlarının çıkarlarını dile getiriyordu. Devrimin bayrağında yazılı başlıca temel istekler, nisyana karışmadı, unutulup gitmedi, tam tersine, bunlar, diğer ülkelerde daha sonraki sosyalist devrimlerle, yeni yaşamı kurma yoluna koyulan yığınların bilinçli tarihsel yaratıcılık süreciyle pekiştirildi ve geliştirildi. Ve bugün, Büyük Oktobr'un öğütleri, sosyal pratiğin etkisi altında pekişerek, somutlanarak, yalnız Sovyetler Birliği'nden yoldaşların yürüttükleri savaşıma değil, biz Çekoslovakya ve diğer kardeş ülkeler komünistlerinin savaşımına da hizmet etmektedir.

Biz, Büyük Oktobr'un kalıtında, çok şeyler öğrenebileceğimiz dersler, özellikle sınıfsal strateji ve taktige ilişkin dersler, günümüzde karşılaş-

tığımız sorunlara çözüm getirmemize yardım eden çok zengin materyal görüyoruz. Ve bizler, gerileme ve dönekleme ilişkisi olmadığı için, bu derslere yeniden başvurmadan korkmadıktan başka, yasallıkların neler olduğu ve yeni dünyanın gelişmesinin ne suretle belirleneceği üzerinde tekrar tekrar düşünmeyi bir gereklilik sayıyoruz. Bu düşüncelerin derinliği, gerçekliğin, yaşamın kendisini inceleme ve kavramada ne kadar dirençli ve tutarlı olabileceğimize bağlıdır. Çünkü sosyalizm kuruluşu hiç de düz bir yola, daha önce nicelerinin geçtiği bir yola benzemiyor. Bu yol üzerinde birçok karmaşık sorunlar, güçlükler ve engellerle karşılaşılıyor. Bütün bunlar pratik deneyim üzerine damgasını vuruyor, ve bu deneyimin gelişme ve açılımına göre, kuşkusuz, genel yasallıkların belirme tablosu da donmuş biçimde kalmıyor. Bu tablo durmadan zenginleşiyor, anlamının gitgide genişletilmesini gerektiriyor. Ancak böyle bir yaklaşımdır ki, nesnel yasaları dogmatik olarak değil, yaratıcı biçimde, çağdaş bilimsel anlayışla silâhlı olarak kılavuz edinmemize olanak veriyor.

Rusya'da 1917'da gerçekleştirilen ve dünya emperyalizminin zincirlerini kıran devrim, insanlığın önünde ilk defa olarak reel sosyalizmi sergiledi ve bu kanıtlama dünya sosyalist sisteminin doğuşu, gelişmesi ve çağdaş gücü için belirleyici koşulu hazırladı. İşte, Büyük Oktobr'un, çağımızın görünümünü belirleyen uluslararası tümel sonuçları arasında en başlıcası budur. Bu sonuç, bu sistem, emperyalistlerin ve bu arada günümüzün tanınmış burjuva politikacılarının savurdıkları kehanetlerin, yani komünizmin «kaçınılmaz gerileme ve düşüş»ü kehanetinin tamamen suya düşürüldüğünü ortaya koyuyor. Yeni yaşamı kurma yoluna koyulmuş olan ülkeler ve halklar, izledikleri siyaset hattının doğruluğunu ve bu hattı izleme sadakat ve dirençlerini gösteriyorlar. Ve yeni, daha önce görülmedik tipten uluslararası ilişkiler, daha Oktobr Devrimi'nin gerçekleşmesiyle belirlenen ve sermaye dünyasında görülenlerin tamamen zıddı olan ilişkiler ancak sosyalist sistem çerçevesinde yaratılmış bulunuyor.

Gerçekten, ana belirtilerini tam bir açıklıkla V. İ. Lenin'in tanımladığı emperyalizm, özellikle sermaye ihracıyla, soyguncu krediler ve eşitsiz ticaret sistemiyle ve transnasyonal (uluslarüstü) korporasyonlar yardımıyla halkları amansızca soymaya devam ederken, yeni dünyada sosyalist enternasyonalizm ilkeleri arasında kardeşçe işbirliğine dayanan karşılıklı ilişkilerin temelini oluşturuyor. Emperyalizmde daha güçlünün ekonomik bakımdan zayıf partnörleri amansızca yutması sistemin karakteristik çizgisini oluştururken, bizim topluluğumuzda eşit haklı partnörler temeline dayanan sosyalist ekonomik entegrasyon mekanizması nesnel olarak işliyor. Emperyalizm kampında rekabet savaşımı şiddetle sürüp giderken, bizde karşılıklı yardım süreçleri geliştiriliyor, karşılıklı yarara dayalı açık deneyim değiş tokuşu yapılıyor. Dünyayı yeniden bölüşme savaşımında emperyalist çelişkiler yeni savaşlara açık bir tehlike gizlerken, uluslararası alanda sosyalist ülkeler topluluğu barış dâvasına

hizmet eden bir siyaset hattı izliyor. V. İ. Lenin, bundan tam 60 yıl önce, Büyük Oktonbr Sosyalist Devrimi'nin 4. yıldönümü münasebetiyle kaleme aldığı yazısında, bu sorun üzerinde, yani finans kapitalin izlediği politikanın doğurduğu emperyalist savaşlar konusunda halkların tavır alışı sorunu üzerinde de durarak şu saptamayı yaptı: «Oktonbr Devrimi dünya tarihinde yeni bir çağ açtı.» (1)

Biz bu yeni sosyalist ilişkiler üzerinde çözümleninin hem teorik, hem de pratik bakımdan ilgi uyandırabileceğini sanıyoruz. İdeolojik düşmanlarımız sosyalizmin temel ilkelerine karşı maksatlı hücumlarla ateş püskürmeye ara vermiyor ve yeni yaşam kuruluşunu bazan doğru yoldan saptırma olanağı da buluyorlar. Emperyalizmin bu hücumlarda üstelenmesi ve bunlara bağılı hesapları, her şeyden önce sosyalist düzenin gelişmesinde nesnel yasallıkların büyük bir önem taşımakta olmasıyla açıklanabilir. Bu yasallıklara uygun konumlardan gerileme sadece düşmanlarımızın yararına olur, ve tersine, temel yasallıklara bağılılık, durum ve koşullardaki bütün kendine özgü yanları dikkate alarak bunlardan ustaca yararlanma sosyalizm dâvasına alt edilmesi olanaksız bir güç kazandırır. Ama biz, burada, sosyalist topluluğun oluşturmakta olduğu ilişkiler üzerinde, global ölçüde yeni tip ilişkiler üzerinde çözümlenmeye geçmeden önce, yine biraz geçmişe dönelim ve kısaca olsa da, sorunun tarihine bir göz atalım.

Lenin, sosyalist devrim hazırlığını açındırırken, proletarya enternasyonalizminin özünü tam bir açıklık ve bütünlükle şöyle tanımladı: «Tek ve yalnızca bir tür gerçek enternasyonalizm vardır. O da kişinin kendi ülkesindeki devrimci hareketin gelişmesi için yürekten çalışması ve ayrıcasız bütün ülkelerde bu savaşımı, bu ve yalnızca bu çizgiyi (propaganda, sempati ve maddesel yardımla) desteklemesidir.» (2) Erki ele alan Leninci-Bolşevikler, bu ilkeleri devlet politikası düzeyine çıkardılar. Bu temel üzerinde de, eski çarlık Rusyası sınırları içinde oluşturulan genç Sovyet cumhuriyetleri arasında işbirliği ilişkileri yaratıldı. Varlıkları ne yazık ki çok sürmiyen Bavyera, Macar ve Slovak sovyet cumhuriyetleriyle, daha sonra da halk devriminin üstün gelebildiği Mağolistan'la ilişkileri de bu politika belirliyordu.

Doğu ve güneydoğu Avrupa haritasında artık sosyalist gelişme yoluna koyulan bir grup ülkenin belirdiği İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, bunların Oktonbr Devrimi'nin anavatanı olan ülkeyle ve kendi aralarındaki ilişkileri, tek ve sınıksız birleşik bir çokuluslu devlet olarak Sovyetler Birliği'nin kurulması ve pekişmesi süreci içinde beliren ve yerleşen yasallıklara göre oluşuyordu. Yakınlaşma, aynı tipten üretim ilişkileri ve ekonomik siyaset hattında birlik, sınıfsal ödevlerde, sosyalizmi ve komünizmi

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 44, s. 148.

(2) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 31, s. 170.

kurma hedeflerinde beraberlik, Marksist-Leninist öğretiyeye bağıllık ve ideolojik-politik konumlarda yakınlık temeli üzerinde gerçekleşiyordu. Ekonomik alanda Ekonomik Yardımlaşma Konseyi, askersel-politik alanda da saldırgan Kuzey Atlantik Paktı'nın kurulmasına yanıt olarak meydana getirilen Varşova Antlaşması Örgütü yeni tipten ilişkilerin nesnel deyimini ve belirtisi oldu. Devrimci dönüşümlerin daha öte seyri ile, Vietnam, Küba ve diğer ülkeler halklarının utkularıyla, sosyalist ülkeler topluluğu uluslararası bir nitelik kazandı. Ve işte sosyalist topluluğumuzun bu dönüş ve oluşma seyrinde, Ekim Devrimi'nin getirdiği uluslararası ilişkilerin yeni yasallıkları ortaya çıktı ve yerleşti.

Sosyalist devrimin önce bir tek ülkede üstün gelmesi, Lenin'in keşfettiği yasanın, dünya kapitalist sisteminin istikrarsız gelişmesi yasanının nesnellliğini tamamiyle doğruladı. Bu yasa bugün de olanca dolgunluğu ile geçerliğini sürdürüyor. Bu yasa uyarınca, ABD'nde, Japonya'da, Federal Almanya Cumhuriyeti'nde ve diğer endüstrice gelişmiş kapitalist ülkelerde endüstri-finans tekelleri daha fazla zenginleşiyor, bunun yanı sıra da aralarındaki çelişkiler o denli sertleşiyor; bu devletler ile göreceli olarak gerikalmış ülkeler arasındaki ekonomik uçurum derinleşiyor. Eski dünya sisteminde bu bölünme ve ayrışma, kıyasıya rekabette kendini göstererek ve böylece hak eşitsizliğine dayalı uluslararası bağlaşma ve blokları içinden kemirerek gündün güne artıyor. Bu hak eşitsizliği, diğer kapitalist ülkelere ve bu arada kendi bağlaşıklarına dipten doruğa çıkarıcı ve yalnız kendisine yararlı politik karar ve çözümleri dayatmakta olan ABD yönetiminin pratiğinde tepe noktasına varıyor.

Dünya sosyalist sisteminde de kendine özgü bir gelişme istikrarsızlığı, çıkış ekonomik potansiyelinde düzey farklarından ileri gelen bir istikrarsızlık vardır. Ama bu süreç, dünyanın kapitalist kesiminde olumsuz nitelik taşıırken ve bu kesimde güçlüler daha da güçlenir, zayıflar daha zayıf düşerken, bizim topluluğumuzda istikrarsızlık yardımlaşma süreci olarak, tarihsel nedenlerle geride kalmış olanların daha çabuk geliştirilmesi süreci olarak beliriyor. Bu, ötekinin tamamen karşıtı olan bir yasallıktır, yani *devletlerin sürdürdükleri politik yaşamın sosyalist enternasyonalizm ilkesi temeli üzerinde yakınlaşmasıdır*. Lenin, dünyada devrimci değişimlerden sonraki gelişmeye ilişkin bilimsel öngörüsünde bu yasallığa şöyle işaret ediyor: Sosyalizm, insanlığın ekonomik, politik ve tinsel yaşamını bütünüyle enternasyonalleştirir. (3)

Kardeş ülkelerin deneyimi, bizim aramızda eylemsel olarak, reel pratikte, egemenliğe, bağımsızlığa, toprak bütünlüğüne saygı, işçilere karışmazlık, politik ve ekonomik bağlaşmalarda gönüllülük temeli üzerinde hakça ve karşılıklı yarara dayalı ilişkiler kurulmakta olduğunu gösteriyor. Bu gerçekten eşit haklı ilişkiler, büyük ve küçük bütün partnörlerin çıkar-

(3) V. I. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 23, s. 318.

larının bağdaştırılmasını ve gelişme düzeylerinin yavaş yavaş yakınlaştırılıp eşitlenmesini sağlıyor. Bu durumda, Sovyetler Birliği'nin diğer sosyalist ülkeleri güya «sömürdüğü» yollu burjuva uydurmalarının gerçeklikle ne ilgisi olabilir? Bu terane, SSCB'ye karşı kuşku ve güvensizlik uyandırmayı amaçlıyor. Ama yaşam, kum üzerinde kurulan uydurma ve iftira köşklerini silip süpürüyor.

Sovyet sistemi, sömürüyü dışladığı gibi, pazarlar ele geçirme ve hammadde kaynaklarını talan etmeye kesinlikle karşıdır. Tam tersine, Sovyetler Birliği, sosyalist topluluğun öteki üyelerine en geniş ölçüde ekonomik ve bilimsel-teknik yardımlarda bulunuyor, onların üretim güçlerinin gelişmesine, halkın genliğinin artırılmasına destek oluyor.

Biz, Çekoslovakya'da, SSCB'nin yalnız hammadde sağlamamız bakımından güvenilir bir kaynak ve dayanak olmakla kalmayıp, aynı zamanda nice üretim alanlarımız için sürekli bir satıncı olduğu gerçeğini sözün tam anlamıyla kavıyor ve buna büyük bir değer veriyoruz. Bunun yanısıra, SSCB, bize, demir-çelik sanayii, makine yapımı, kimya üretim kolları için modern teknik araçlar, makineler takımı, donatım ve aygıtlar, geniş tüketim malları ve aynı zamanda teknolojik sürecin güven altına alınmasında önemli bir rol oynayan lisanslar sağlıyor. Biz işin bu yanına büyük bir değer verirken, Sovyetler Birliği'yle uzmanlaşma ve endüstriyel işbirliğini, özellikle bilimsel-teknik işbirliğini daha ileri götürmenin ne denli ertelenmez bir sorun olduğunu da görüyoruz. ÇSSC ile SSCB arasında L. İ. Brejnev ve G. Husak yoldaşların girişimiyle uzun vadeli uzmanlaşma ve endüstriyel işbirliği programı önümüzde yeni ve gayet geniş çevrenler açıyor. Bu girişimin gerçekleşmesi, geleneksel olanın ötesinde bir yaklaşım ve her şeyden önce Çekoslovakya'nın araştırma güçleri ile Sovyet biliminin kaynaşmasına yönelik radikal önlemler gerektiriyor. Bizce, her iki ülke halklarının yararına ekonomide entanzifleşmeyi hızlandırmanın anahtarı budur.

Sovyet enerji rezervlerinin her gereksinim alanına bol bol yetişen akını sayesinde, EYK kesimi, dünyada enerji bunalımını dışlayan biricik gelişkin endüstri kesimi durumuna geldi. Bu kesim devletleri, geçen beşyılılık plân döneminde SSCB'den 370 milyon ton petrol, 46 milyon ton petrol türevleri, 88 milyar metreküp gaz, 64 milyar kilovatsaat elektrik enerjisi aldılar. Bundan başka, SSCB, EYK üyesi devletlere, mal alışverişini dengelemek, gaz ve elektrik enerjisi ikmalini genişletmek üzere büyük krediler açtı. Doğal olarak, hiç bir emperyalist devletin, işbirliği yaptığı eşlikçilerine böyle karşılık gözetmez yardımlarda bulunmıyacağı ve bunun da kapitalizmin özünden ileri geldiği söz götürmez.

Sosyalist toplulukta politik enternasyonalleşme süreçlerinden söz ederken, bir grup ülkenin diğerlerine hiç de yararlarına olmıyan bir kararı dayatabildiği kapitalist dünyadaki birliklerden farklı olarak, burada top-

luluğu oluşturan bütün devletlerin – büyüklüğüne, ekonomik ve savunma potansiyeline, nüfus düzeyine vb. bakılmaksızın – eşit haklara sahip olduklarını belirtmeden geçemeyiz. Öyle ki, bu devletlerden her biri, yalnız kendisi için yarar umduğu çokyanlı önlem ve uygulamalara katılmaktadır.

Büyük Oktobr'un etkisi sonucunda gerçekleşen sosyalist üretim tarzı, bizim enternasyonalist ilişkilerimizin çok önemli bir yasalılığının sosyalist ekonomik entegrasyonun doğmasını belirledi. Bu entegrasyon, sosyalizm yolunu seçmiş olan ülkelerin ekonomik ve savunma potansiyelinin artması için zorunlu bir koşuldu. Bu ülkelerin çoğu evvelce endüstriyel devletler grubundan değildiler, ve örneğin, sanayice gelişkin Çekoslovakya'da, burjuva düzeni koşullarında derin bir iç gelişme istikrarsızlığı sürüp duruyor ve bu istikrarsızlık somut olarak Slovakya'nın ciddi biçimde geri kalmasıyla atbaşı gidiyordu.

Geçmişin ağır kalıtı, işbirliği ve yardımlaşma temeli üzerinde evre evre gideriliyor ve bu süreç boyunca kapitalizmden ilkel olarak farklı yeni tipten bir bölgesel ve uluslararası işbölümü oluşuyordu. Bu işbölümü tek tek bölge ve ülkelerin tekyanlı ekonomik gelişmesini, bunların bir-iki tür hammadde ve ürün üretimi üzerinde uzmanlaşmalarını dışlıyordu. Sosyalist topluluk çerçevesinde uzmanlaşmada, çok dallı işkolları ilişkileri kurulması, gerekli önkoşulların ve elverişli doğal-ekonomik koşulların yerel tabanda bulunabildiği bölgesel ve ulusal işletmecilik kompleksleri meydana getirilmesi çizgisinden yola çıkıldı. Böylelikle, tüm topluluk için önemli olan kolların ilerlemesi, aynı zamanda şu veya bu ülkenin ekonomik çehresini belirleyen alanları tamamlayıcı nitelikteki kolların ilerlemesi ön plâna alınıyor ve teşvik ediliyordu. Bununla birlikte, özellikle belirtmeliyiz ki, her ülkenin halk ekonomisinde belirleyici halka olarak endüstriyi geliştirme olağanüstü önemli bir hat sayılıyor ve benimseniyordu.

Ekonomik entegrasyon enine boyuna genişliyor, EYK'de ortak plânlama eylemi, üretimde uzmanlaşma ve kooperatifleşme, bilimsel-teknik işbirliği, dış ticaret ve döviz-finans ilişkileri yetkinleştiriliyor. Geçmişte geri bırakılmış olup, halen topluluk üyesi ülkelerin ekonomilerini daha hızlı tempolarla geliştirme süreci ilerliyor. Bunun yanısıra, içeride bir hizaya gelme, eşitleme de devam ediyor, ve bunu, Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti bileşiminde Slovakya örneği gayet açık biçimde gösteriyor.

Gerçek odur ki, burjuva erki zamanında geri bırakılmış olan bölgemiz, sosyalizm döneminde artık modern endüstri ve gelişmiş tarımıyla, gelişkin eğitim, kültür ve bilimiyle övünebilir bir bölge haline gelmiş bulunuyor. 1948'de Şubat etkusundan sonra, toplumsal ürün tüm ülkede 7 kez, yalnız Slovakya'da 9,6 kez arttı. Endüstri üretimi aynı sırayla 11,8

ve 25 kez çoğaldı. Slovakya'da bugünkü endüstri, 3,5 ay içinde, örneğin 1948 yılında tüm ülkenin ürettiği kadar sanayi ürünü üretebiliyor. Tarımın verimine gelince, bu alanda üretim hacmi tüm Çekoslovakya ölçüsünde 2 kat, yalnız Slovakya ölçüsünde 2,5 kat artış gösterdi. 1948 yılında ülkenin bilimsel-teknik personeli 20 bin, yalnız Slovakya'da 3 bin kişi kadarken, bu miktar şimdi aynı sırayla 181 bin ve 50 bin uzmanı buluyor. ÇKP 16. Kongresi, bu gerçeklikten hareketle, haklı olarak, halklarımızın tarihsel nedenlerden ileri gelen ekonomik, politik, kültürel yaşam farklarının genel çizgileriyle giderilmiş olduğunu saptadı.

Sosyalist topluluk çerçevesinde gelişme düzeyinin eşitlenmesinden söz edecek olursak, EYK üyesi Avrupa ülkeleri arasında ulusal gelir farklarının 3,2 defadan (otuz yıl önce) 1,3–1,2 defaya, endüstri ürünleri üretiminde aynı sırayla 5 defadan 1,6–1,5 defaya indirilmiş olduğunu belirtmemiz gerekir.

Ekonomik entegrasyon süreçleri sayesinde tüm topluluğun ve tek tek her ulusal halkasının toplumsal zenginliği gitgide artıyor, ekonomileri daha belirgin bir güçle birbirini bütünlüyor. Bugün dünyada üretilen ulusal gelirin % 25'i kadarı EYK üyesi devletlere düşüyor. 1951 yılından bu yana, ülkelerimizde endüstri malları üretimi insan başına 8 defadan fazla (dünya ortalama göstergesi 3,6 defadır) artmış olup, bu üretimin genel hacmi bugün Ortak Pazar devletlerinin üretim genel hacminden hemen hemen iki kat daha büyüktür.

Topluluğun daha öte gelişme perspektiflerine gelince, bu perspektifler entegrasyon süreçlerinin iyice derinleştirilmesine sıkı sıkıya bağlıdır. L. İ. Brejnev yoldaşın belirttiği gibi, «SBKP ve öteki kardeş partiler, önümüzdeki beş yıllık dönemi sosyalist ülkeler arasında entansif üretim ve bilimsel-teknik işbirliği dönemine dönüştürme yolunu tutuyorlar. Yaşamın kendisi, önümüze, plânların koordinasyonunu, bir bütün olarak ekonomi politikasının uyumlaştırılması ödevini koyuyor. Gündemde, şimdi, ekonomik mekanizmaları yapısal bakımdan yakınlaştırma, bakanlıklar, birlikler ve kuruluşlar arasında dolaysız ilişkileri daha öte geliştirme, ortak firmalar meydana getirme gibi sorunlar yer alıyor. Çabalarımızın ve rezervlerimizin daha başka biçimlerde birleştirilmesi olanağı da vardır.» (4)

G. Husak yoldaş, bu düşünce ve önerilerle ilgili görüşlerini belirterek, ÇKP'nin 16. Kongresi kürsüsünden şunları söyledi: «Partimiz, kardeş sosyalist ülkeler yetkili temsilcilerinin, ekonomi politikasının koordinasyonu gibi ilkesel sorunları görüşmek üzere bir an önce toplanmalarını arzu ediyor ve bu yönde tam başarıya ulaşılması çabalarına katılmaya hazır bulunuyor.» (5)

(4) L. İ. Brejnev, SBKP 26. Kongresi'nde okunan SBKP MK Eylem Raporu ve partinin iç ve dış politikada karşı karşıya bulunduğu ödevler. 1981, s. 9.

(5) Çekoslovakya Komünist Partisi'nin 16. Kongresi. Prag, 1981, s. 75.

Diğer kardeş ülkeler komünist partileri de bu bakımdan benzeri konular alıyorlar. 1981 yazında yapılan EYK 35. dönem toplantısında alınan kararlar, yani şimdiki beşyillik dönemde işbirliğini ve entegrasyonu daha öte geliştirme kararları somut olarak bunu gösteriyor.

Sosyalist ekonomik entegrasyonun ne kadar gerekli olduğunu gösteren bu reel yaşamsal olgular fonu üzerinde, ülkelerimizin güya gitgide artan bir «ayrışma» içinde buldukları yollu bazı burjuva merkezlerinin uydurmaları bütün saçmalığıyla apaçık beliriyor.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi, bilimsel sosyalizmi, bu öğretinin en önemli hükümlerinden birini teorik düzeyden canlı pratiğe aktararak, nitel bakımdan zenginleştirdi. Yeni toplum kuruluşu deneyimi, sosyalist topluluk ülkeleri halklarını devrimci dönüşümler yönünde enerjile besleyen dünya görüşünün Marksist-Leninist temelini sağlamlaştırdı. Sosyalist ideallerin çekim gücü gözle görülürcesine arttı. Bütün bunlar, yeni dünyadan emekçi yığınlarının tinsel yaşam alanında yakınlaşmalarına dayanak olan temeli oluşturuyor. Bundan da, kardeş ülkeler arasında karşılıklı ilişkilerin bir başka yasalığı, *ideoloji, bilim ve kültür alanında etrafli biçimde etkileşme yasalığı doğuyor.*

Doğal olarak, bu üst yapı kurumlarının enternasyonalleşmesi süreci tümel ölçülerde de gelişiyor. Ne ki, kapitalist ülkelerde bu süreç istikrarsız bir nitelik, her şeyden önce tekyanlı bir yönelim gösteriyor. Sermaye dünyasında egemen olan devletler, diğer halklara gerek anti-komünist propaganda yalanlarını, gerekse kolay kazanç tuzağı olarak geçerli buldukları bayağı yığın kültürü mallarını dayatmada çabayı ve aracı esirgemiyorlar. Kendi ülkelerinde olsun, diğer ülkelerde ve hele daha az gelişmiş ülkelerde olsun, gerçek halk kültürü tinsel alanda ticaret peşinde olan tekelleri ilgilendirmiyor, bu yüzden de yayılmıyor, destek bulmuyor, bilinmedik kalıyor. Yine bu nedenle, devlet-tekell kapitalizmi, işine geldiği zaman, teknikerlerin ve yaratıcı aydınların en yetenekli olanlarını aldatıp çekerek kendi hizmetine alıyor.

Sosyalist topluluk ülkeleri dünyasında tinsel varlık ve servetler, her şeyden önce, kendi özünde yüksek bir değer taşıyor. Bu da Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi ile doğan kültür politikasının bir sonucudur. Bu politika, gerek ülkemizde, gerekse sınırlarımız ötesinde, geçmişin ve günümüzün yaratıcı düşünüş yapıtlarının ve eşsiz değerlerinin geniş halk yığınlarına açık tutulmasını amaçlıyor. Sıkı işbirliği, topluluk ülkelerinin ideolojik-politik ve bilimsel daire ve kurumlarını birleştiriyor: koordine programlar çerçevesinde genel bilimsel ve deneştirisel karakterli güncel inceleme ve araştırma problemleri işleniyor. Bu işbirliğinin nice ilginç örnekleri ve sonuçları vardır ki, bunlar arasında «İnterkosmos» programını ve ortak uzay uçuşlarını, nükleer enerji üretimini vb. geliştirme önlemlerini sayabiliriz. Fen, doğa ve toplum bilimleri alanında, yaşam, karşı-

likli temasların gelecekte de artırılmasını gerektiriyor. Önemli maddesel sonuçlara ulaşılması için bunlara büyük bir önem veriyoruz. Halklarımız, ideolojik, bilimsel ve kültürel temas ve alışverişi yararlı buluyor, çünkü bunda bir yandan ortak amaca doğru sürekli ilerleyen hareketi çabuklaştırma etkenini, öte yandan her ulus çerçevesinde kişiyi etraflı ve uyumlu biçimde geliştirme aracını görüyorlar. Yazarlar, film yapımcıları, ressamalar, artistler, tiyatro sanatçıları birliklerini güçlü bir dostluk birbirine bağlıyor. Bu cümleden olarak, «Prag İlkbaharı» müzik festivaleri gibi, yalnız kültür cephesinde çalışanlar için değil, geniş emekçi yığınları için de bayram havası içinde geçen ve geleneğe dönüşmüş olan Çekoslovakya'da Sovyet Kültürü Günleri ve Sovyetler Birliği'nde Çekoslovakya Kültürü Günleri gibi parlak uluslararası aksiyonları anmayı yerterli sayıyoruz. Karşılıklı yakınlaşma ve tinsel değerleri tanımada edebiyat en önemli yeri tutuyor. Son 5-6 yıl içinde Slovakya'da Sovyet yazarlarından 849 sanat yapıtı yayımlandı, SSCB okurları da bizim 100'den fazla sanatçımızı yapıtlarıyla tanıma olanağına kavuştular. Ülkemizde ve Sovyetler Birliği'nde binlerce kişi nice sanatçıların sergilerini görme olanağı buldu. Biçim bakımından ulusal, öz ve içerik bakımından sosyalist kültürler böylece karşılıklı temaslarla zenginleşmektedir.

Kardeş ülkelerin ideolojik-politik daire ve kurumları arasında çaba birliği ve koordinasyonu ve deneyim alışverişi, propaganda ve ajitasyonun atıllımlı karakterini güçlendirmeye, düşman ideoloji ve moralle bağdaşmazlık ruhunda eğitime, insanların ideolojik-ahlâksal ve kültürel düzeyini yükseltmeye ilişkin ideolojik, politik-yığınsal ve aydınlatıcı kültürel çalışmaların daha öte iyileştirilmesini sağlıyor.

İşte, bizce, sözün tam anlamıyla topluluğumuzun halkları arasında ilişkilere dönüşen uluslararası ilişkilerin bağlı olduğu en önemli yasallıklar bunlardır. Eski dünyanın bilmediği ve tanımadığı bu yasallıklar sosyalist ulusların yaşamında enternasyonalleşmeyi teşvik ediyor. Ama bu enternasyonalleşmenin, burjuva sözümona araştırmacılarının komünistlere malletmeye çalıştıkları yaşam pratiği modeliyle hiç bir ilişkisi yoktur. Biz, Lenin'in, her ülkede yeni düzenin kendine göre «işlenip tamamlanması»⁽⁶⁾ gerektiği hakkındaki yönergelerini hatırdan çıkarmıyor ve bunu Leninciliğe yaraşır biçimde anlıyoruz: Sosyalizm uğrunda savaşım ve sosyalizm kuruluşu genel yasallıkları her ülkede özgül biçimde kendini gösterir. Ve her parti, kendi ülkesinin somut koşullarına göre, genel ile özel arasında doğru bir bağlantı kurmaya çalışarak, özeline abartılmamasından ve yozlaştırıcı bir etken haline gelmesinden kaçınarak, uygulıyacağı politikayı kendi başına tespit eder.

Ulusal ve uluslararası etkenlerin diyalektiği, devlet egemenlik ve bağımsızlığının güçlenmesinde, her kardeş ülkenin uluslararası saygınlı-

(6) Bak. V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 44, s. 224.

ğının artmasında ve bununla birlikte, topluluğun, bütünüyle dünya politikasının önemli bir etkeni, tüm uluslararası ilişkiler sistemi üzerinde belirleyici etki yapan önemli bir etkeni olarak oynadığı rolün yükselmesinde ifadesini buluyor.

Şimdi, yeni tipten uluslararası ilişkiler yasallıklarının, dış alanı, dünya sosyalist topluluğu sınırlarının ötesini kapsamına alan öbür yanını gözden geçirelim.

Vaktiyle, K. Marks, işçi sınıfının dış politikasının burjuvazinin izlediği dış politikanın yerini alacağını söylemişti. (?) Proletaryanın henüz erke gelmediği zamanlarda, bu öngörü, sömürüye, hegemonyacı emeller, zor-baca korkutmalar ve saldırı savaşları politikasına dayanmaya devam eden ülkeler arasındaki ilişkilerde gerçekleşemezdi. Ancak Büyük Ek-tobr'un üstün gelmesiyledir ki, işçi sınıfının halklar arasında barış ve işbirliğini sağlamaya ve sosyal ilerlemeyi hızlandırmaya yönelik dış politikası, yeryüzünde ilk sosyalist devletin politikası olarak dünya sahnesine çıktı. Dünya sosyalist ülkeler topluluğunun oluşmasından sonra bu politika tümel bir karakter kazandı ve uluslararası gelişme üzerinde gitgide güçlenen bir etki yapmaya başladı.

Bilindiği gibi, Lenin'in, emperyalist savaşa sürüklenen bütün hükümetlere ve halklara hitaben Barış Buyruktusu'nun yayımlanması, Ek-tobr Devrimi'nin ilk aksiyonu oldu. Gerçekte, bu buyrultu, bu aksiyon, karşıt toplumsal sistemler (sosyalist ve kapitalist sistem) arasında barış içinde yanyana yaşama politikasının ilk temeltasını oluşturdu. Daha Sovyet erkinin doğuşu arifesinde, Lenin, dünya devriminin çıkarlarının emperyalistlerle her hangi bir barış olanağını dışladığını düşünenlerin gülünç olduklarına işaret ediyordu. «Emperyalist devletler arasında, sosyalist cumhuriyet, bu gibi görüşler açısından bakıldığında, kalkıp da Ay'a göçet-medikçe, varlığını sürdüremez.» (8)

Bu sözlerin yazılıp söylendiği zamandan beri dünyada çok büyük değişiklikler oldu, toplumsal gelişme şeyri kapitalizmin zararına sosyalizmin konumlarını bir hayli güçlendirdi. Bu değişiklikler, bir nükleer savaş tehlikesi ortadayken akla uygun bir seçeneği bulunmayan ve bulunamayacak olan barış ve barış içinde yanyana yaşama politikasının önemini azaltmak şöyle dursun, daha da yüksek düzeye çıkardı. Avrupa halklarının artık 35 yıldır bu kıtada Sovyetler Birliği ve tüm sosyalist ülkeler topluluğu sayesinde barış koşulları içinde yaşamakta oldukları söz götürmez bir gerçektir. Dünyayı yeniden bölüşme istek ve çabası gibi bir şey sosyalizme yabancıdır ve böyle bir sorun sosyalizm için tamamen saçmadır. Kaldı ki, emperyalist NATO Bloku ile barışsever Varşova Antlaşması'nı aynı tahtaya koyma olanağını dışlayan sınıfsal yaklaşıma Mark-

(?) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 16, s. 11.

(8) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 35, s. 402.

sist-Leninistler titizlikle bağı kalmaktadırlar. Varşova Antlaşması Örgütü ile kapitalist devletler askersel blokları arasındaki büyük fark, bu örgütün eyleminin Oktobr Devrimi'yle ilân edilen ilkelere, gerginliğin azalması, güvenlik, barışı sağlamalaştırma sorunları ilkelerine dayanmakta olmasında toplanıyor.

Kapitalist düzeni askersel yoldan yoketme, devrimi ihraç etme niyeti de sosyalizme bir o kadar yabancıdır. Biz kapitalizmin yıkılıp gitmeye mahkûm olduğunu, bu gerçeği biliyoruz. Ama biz diğer ülkeler halklarının, sosyalist dönüşümler yoluna ancak bunu kendileri istedikleri zaman, bunun için nesnel ve öznel gerekli koşullar yaratıldığı zaman gireceklerini de biliyoruz. O zamana kadar, barış içinde yanyana yaşama, gezegenimizi bir nükleer felâketten korumanın biricik çaresi olarak kalacaktır.

Şimdi, 80'li yılların başında, savaş tehlikesi gözle görülür bir gerçeklik olarak ortadadır. ABD yönetici çevreleri, bu çevrelerle beraber NATO elebaşları, politikalarında gerginliği artırmaya doğru, cepheleşmeye ve silâhlanma yarışına doğru dümen kırdılar. Kardeş partilerin kongrelerinde enine boyuna yapılan çözümlemenin gösterdiği üzere, bu politik serüvencilik, yalnız kapitalizmin karşılaştığı çokyanlı güçlüklerden gelmiyor, aynı zamanda en gerici güçler, özellikle ABD askersel-endüstriyel kompleksi tarafından, bu devletin kendi konumlarını güçlendirme, insanlığın yaşamsal çıkarlarını hesaba katmadan akla-hayale sığmaz kazançlar elde etme istekleri tarafından dikte ediliyor. Bu koşullar altında, Leninci barış içinde yanyana yaşama politikası ve Sovyetler Birliği'nin tüm topluluk ülkelerinin komünist partileri ve hükümetleri tarafından hararetle desteklenen barışçı girişimleri özellikle büyük bir önem kazanıyor. Bu girişim ve önerileri, SBKP 24. ve 25. Kongrelerince ilân edilen ve 26. Kongrece 80'li yıllar bakımından geliştirilen Barış Programı olarak, Avrupa'da ve gezegenimizin diğer kesimlerinde karşılıklı güvence önlemlerini artırmayı öngören ve L. İ. Brejnev tarafından kongreden kongreye tekrarlanan somut öneriler olarak, Sovyetler Birliği'nin stratejik silâhlanma alanında ölçülülük, bu silâhlanmayı sınırlandırma görüşmelerini sürdürme konularındaki çağrısı olarak sıralayabiliriz.

Doğal olarak, bu hareket hattı, sosyalist topluluğun pasifizme ödün verdiği anlamına gelmiyor. Emperyalistlerin saldırgan emelleri, bizleri, en modern silâhı üretmek için, savunmamıza yeterli ordular oluşturmak, donatmak ve ayakta tutmak için, gücümüzün önemli bir bölümünü harcamak zorunda bırakıyor. Bu olmadan, politikada en sağlam gerekçeyi, görüşmelerle kanıtli bir iyiniyette değil, roket ve atom başlığı sayısında görenlerle bir diyalog kurulması olanaklı değildir.

Bu nedenle, *sosyalist ülkeler arasında yakın dış politik ve askersel işbirliği de bu ülkelerin ilişkilerinin bir yasallığıdır.* Ne var ki, bu işbir-

liği, somut politikada erkinliği, başlıbaşına hareket serbestliğini zerre kadar zedelemiyor, diplomatik pratiğin kılık değiştirmesine yol ağmıyor. Topluluk çerçevesinde devletler-arası ilişkilerin diyalektiği ve kapitalist dđnya ile ilişkiler kardeş devletler için önemli bir sorun oluşturuyor. Biz, sosyalist topluluk devletlerinin, sermaye ülkeleriyle ilişkiler kurmaktan vazgeçmeden, *aralarında işbirliğini* birinci plāna almaları gerektiğine kuvvetle inanıyoruz. Bu tür devletler-arası ilişkilerin ncelliği emperyalist devletlerce en çok ekonomik, bilimsel-teknik ve parasal alanlarda bağımlılıktan, bu tehlikeli durumdan kaçınılmasına olanak veriyor.

Devrimci sürecin Marksist-Leninist parti tarafından yönetilmesinin, işçi sınıfının erki ele alması ve sosyalist düzenin kurulması için en önemli koşul olduğu, Büyük Ocak Sosyalist Devrimi'nden ıkartılabileceğimiz başlıca derslerden biridir. Sosyalist toplumun eylemde otoriteli yönetim gücü haline gelen kardeş ülkeler komünist partileri bu dersi iyi kavramışlardır. Yalnız ulusal çapta değil, aynı zamanda uluslararası çapta yaratıcı çalışmalarının genişlemesi ve karmaşıklaşması ölçüsünde bu partilerin rolü de artmaya devam ediyor. *Bu yasallık, ülkelerden her biri için geçerli olan bu yasallık, bir bütün olarak topluluğun tümü için de gücünü ve geçerliğini korumaktadır. Bunun sağlamlığını, yaşamsallık gücünü ve gelişme dinamizmini, dışışleri alanında kararlı ve ardıcıl hareket hattını, ideolojik yakınlık ve toplumsal gelişme nesnel yasallıklarının isabetle değerlendirme yeteneğinin birleştirdiği komünist partilerinin ana doğrultulardaki uyumu eylemi belirlemektedir.*

Buğn, gelişmiş sosyalist toplum kuruluşu ne kadar daha karmaşık oluyorsa, bilimsel-teknik ilerlemenin etkisi altında yaşamın seyri ne kadar daha büyük bir hız kazanıyor ve iki toplumsal sistem arasındaki çarpışma ne kadar sertleşiyorsa, *kardeş ülkeler komünist partilerinin yönetmenlik, yön verme ve eşgüdüm sağlama eylemi de o denli önemli bir nitelik kazanıyor.* Kendi deneyimimizin ve diğer komünist partilerinin edindikleri deneyimin, genelde işçi sınıfının erki ele alma savaşmalarında ve yeni yaşamı kurma çalışmalarında kazanılan deneyimin gösterdiği üzere, bu devi başarıyla yerine getirmenin güvencesini Leninizm'e bağlılıkta, Leninizm'in yaratımla geliştirilmesinde ve somut duruma ustaca uygulanmasında arayabiliriz. Leninizm'den sapmanın hatalara sürüklediğini, işçi sınıfının ve tüm emekçilerin dāvasına zararlar verdiğini de aynı deneyim gösteriyor. Son onyılların ve günümüzün tarihsel pratiği şunu doğruluyor: Leninizm iyice kavranmadıka, hele ilkelerine aykırı hareket edildikçe, partinin öncülük rolü sarılıyor, yürüttüğü politikaya yığınların güvencesi azalıyor ve son zmde yeni düzenin kazanımları tehlikeye düşüyor. Bu ibret derslerini, başkaları değil, bizler, Çekoslovakya'da bunalım döneminde çok pahalıya dedik. Kaldı ki, bilindiği üzere, yaşam, diğer partiler için de bu gibi dersleri dış tutacak kadar przz geçmiş ve geçmekte değildir. Komünist ve işçi hareketi, toplumsal

gelişme yasalarını önemsemezliğin, yaşamın istemlerini hiçe saymanın, proletarya enternasyonalizmi ilkelerinden gerilemenin ne denli trajik sonuçlara yol açtığını çokyanlı bir deneyim temeli üzerinde görme ve kavrama olanağı buldu ve buluyor.

Bu nedenle, SBKP'nin 26. Kongresinde, ÇKP'nin 16. Kongresinde ve diğer kardeş partilerin kongrelerinde bir kez daha ortaya konulduğu gibi, Leninizm'e bağlılık, revizyonizme ve dogmatizme karşı kesin direniş, olgunlaşmış sorunları ivedilikle ve yaratımla çözme, komünistlerin tarihsel devrimci ödevlerini başarıyla yerine getirmelerinin ve belirlenen amaçlara ulaşmanın belirleyici koşuludur.

Kısacası, kardeş ülkelerde komünist partilerinin rolünün artması, büyümesi, genel karakterli bir yasal süreçtir. Bunun etkisi, sosyalist topluluğun bütün gelişme alanlarını kapsıyor ve yeni tipten ilişkilerin çeşitli alanları üzerinde tümel bir Marksist-Leninist çözümlene yapılmasını gerektiriyor. Partiler için bunun olağanüstü büyük bir önemi vardır. Çünkü;

– Birincisi, bu süreçlerin bilinçle yönetimi, kardeş ülkeler arasındaki ilişkilerin derinleşme mekanizmasını tanımaya bağlıdır;

– İkincisi, biriktirilen deneyimi yaratıcı biçimde anlamlandırmak, dünya sosyalist sisteminin içerdiği olanakları ve sistemi daha öte geliştirme yollarını ortaya çıkarmanın zorunlu koşuludur;

– Üçüncüsü, bu, anti-komünistlerin düşmanca propagandasını, reel sosyalizmi karalamak için giriştikleri sahtecikleri ve çeşitli yeltenişleri kanıtlanarak açığa vurma bakımından kesinlikle gereklidir.

Kardeş partiler arasındaki işbirliği birçok biçimde kendini gösteriyor. Ve bu çeşitli biçimler, sosyalizm kuruluşunda ve halk ekonomisini yönetme yöntemlerinde sürekli olarak fikir ve somut deneyim alışverişine, uluslararası alanda elbirliğiyle saptanan bir yol tutulmasına olanak veriyor. Varşova Antlaşması Örgütü çerçevesinde izlenecek politikanın kararlaştırılıp uyumlaştırılması için kurulan mekanizmanın ana halkası olarak çalışan Politik Danışma Komitesi'nin verimli eylemi özel bir önem taşıyor.

Toplulukta, parti ve devlet yöneticilerinin düzenli olarak yaptıkları buluşma ve görüşmeler önemli bir gelenek oldu. Nitekim, bu yaz, Kırım'da bu türden yeni görüşmeler yapıldı ve bunlar kardeş ülkeler arasında gerek ikili, gerekse çokyanlı temel üzerindeki eylem birliği ve etkileşiminin gelişme ve pekişmesine değerli bir katkı oldu.

Partilerimizin MK sekreterlerinin danışma toplantılarında, çeşitli uluslararası ve ideolojik çalışma, parti kuruluşu ana sorunları ele alınıyor, elbirliğiyle edinilen deneyim çözümleniyor, toplumsal yaşamda parti yönetmenliğinin etkinliğini artırma önlemleri belirleniyor. Şimdi, sözceliği, ekonomi sorunları, fen, doğa ve teknik bilimlerini geliştirme sorunları üzerinde duran MK sekreterlerinin, aynı zamanda sosyalist ekonomik en-

tegrasyon ve bilimsel-teknik ilerlemeyi hızlandırma, ekonomi yönetimi mekanizmalarını birbirine yaklaştırma önlemleri gibi çözücü sorunlar üzerinde fikir değiş tokuşu yapmak ve bunları parti açısından görüşmek üzere de toplanmaları gerekiyor. Otomasyonu hızlandırma, kibernetik ve mikro-elektronikten yararlanma yönünde, genetik, biyolojik üretim vb. alanında geniş ve etkin bir işbirliği gerçekleştirip pekiştirme yönünde partinin rolü ve etkisi konusunda deneyim değiş tokuşu yapılması da amaca uygun ve çok yararlı olur.

İki eğilim, yani yakınlaşmanın artması ve ülkelerden her birinin erkinlik ve başına buyrukluğunun pekişmesi eğilimleri arasındaki diyalektik etkileşme, sosyalist topluluğun Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'yle açılan yolda gelişmesine özgü bir gelişmedir. Birinci eğilime artık değinmiş bulunuyoruz. İkinci eğilime gelince, bunun, komünist partilerinin uyguladıkları strateji ve taktiğin bireysel özelliklerinde, onların pratik örgütsel eylem özelliğinde, yeni toplum kuruluşuna ilişkin sorunlara çözüm getirmede kendilerine özgü tutumlarında ifadesini bulduğunu görüyoruz. Bu eğilimin, bazan, şu veya bu sorunlarda birbirine uymayan düşünceleri ayrılıkları doğurması olasıdır. Ve gerçekten, birçok alanda böyle ayrılıklar doğuyor. Ama bu çelişkiler uzlaşmaz nitelik taşımaz, sürekli değildir ve bunları giderme yolları da kapitalizmdeki çatışmaların başlıca kaldırıcıları olan ekonomik, politik, askersel güçle baskı ve dikta yöntemlerinden büsbütün farklıdır. Sosyalist topluluk ülkelerinin yaşamında, bu gibi ayrılıklar, kardeş ülkeler tarafından tam bir hak eşitliği havası içinde ve Marksist-Leninist metodolojiye dayanarak karşılıklı görüşmeler ve konulara bilimsel yaklaşımla saptanan ve kolektif biçimde onanan önlemlerle gideriliyor.

Utkusal Oktobr Devrimi'nin dünya tarihinde yeni bir çağ açtığı günler üzerinden 64 yıl geçmiş bulunuyor. İnsanlığın, bu yüce dönümlle başlayan sosyalist gelişme yolu devam ediyor. Bugün sosyalizm, dünyada oluşan bütün süreçler üzerinde büyük bir etki yapıyor, ekonomik ve sosyal ilişkiler alanında ve günümüzün en önemli temel sorunu olan barışı savunma davasında kapitalizmden üstün olduğunu inandırıcı biçimde gösteriyor. Bu üstünlük, yolumuzda ilerlediğimiz ölçüde artıyor, çünkü sosyalist topluluk ülkeleri bu ilerleme yolunda kendiliğinden-gelme bir akışla değil, toplumsal gelişme yasallıklarını tanıyan ve kavrayan Marksist-Leninist partilerin yönetmenliği altında hareket ediyorlar.

Bu yasallıkları dikkate alma ve bunlardan doğru biçimde yararlanma beceriği hem uluslararası sorunları, hem iç ekonomik ve politik sorunları en üstün nitelikte çözüme kavuşturmaya, ulusal ve uluslararası çıkarları daha esnek ve canlı biçimde bağdaştırmaya, yeni düzenin büyük kazanımlarını pekiştirmeye olanak veriyor. Biz, insanlığın geleceğini, dünya enternasyonal sistemi olarak sosyalizmin sağlama ve gelişmesinde görüyoruz.

Dünya egemenliği tehlikeli doktrini

Gus Hall

ABD Komünist Partisi MK Genel Sekreteri

Reagan yönetimi tehlikeli bir gerici siyaset hattı izlemeye devam ediyor. Bu yönetim, ABD'nin dünya egemenliği doktrinini yeniden canlandırdı ve bunu izlediği dış politikanın temel ilkesi haline getirdi. Bu yönetim, iç politikada da tekelci sermaye yararına, işçi düşmanı, sendika hareketi düşmanı, halk düşmanı ırkçı tutumunu sürdürüyor.

ABD'nin bugünkü dış ve iç politikası birtakım tutarsız öngörü ve hayallere dayanılarak oluşturuluyor, dünyadaki reel durum ve koşullar dikkate alınmıyor ve bu yüzden de daha tehlikeli oluyor. Bu doğrudan doğruya gerçeklikten kopma, gerçekliğe sırt çevirme politikasıdır.

Reagan «ekip»inin ciddi hatası, pek de uzak sayılmıyacak geçmişte fiyasko ile sonuçlandığı bilinen «Amerika yüzyılı»nın tekrar uyanmakta olduğu hayaline kapılmasında toplanıyor. Ve bugün, bu aldanış, ABD'nin dünyada diğer ülkeler konusunda tutumunu, bu ülkelerle karşılıklı ilişkilerini belirliyor. Reagan ve çevresindekilerin taşralı ağız, kibir ve gururu hep politikada büyüklük, burnu havada tutum düşlerine dayanıyor.

Beyaz Saray'ın dış politikası askersel-nükleer üstünlük sağlama amaç ve çabasıyla doludur. Bu politika nükleer terörizme dayanıyor. Reagan grubu, Sovyetler Birliği'nin kişiliğinde, hem de haklı olarak, ABD'nin dünya egemenliği yolunu kesen başlıca engeli görüyor. Ve bu yüzden, yaygınlaştırdığı «ideolojik saldırı»da «büyük yalan»a dört elle sarılıyor, bu yalanı çıkış hoktası yapıyor. ABD yöneticileri bütün cephelerde «soğuk savaş» atmosferini diriltiyorlar.

Washington'un Asya, Afrika, Orta ve Güney Amerika ülkeleriyle ilişkilerinde saldırgan sömürgecilik ve yeni-sömürgecilik resmi politika düzeyine çıkarıldı. Beyaz Saray, kahraman Salvador halkını ezme ve sosyalist Küba'nın tarihsel kazanımlarını yoketme yeltenişlerinde gücü ve çabayı esirgemiyor. A. Haig ve C. Croker (1), BMÖ'nün «31 yoksul ülke»ye parasal yardım sağlayan programlarına ABD'nin katılımını sınırlıyorlar. Washington, bundan böyle, ancak ABD'nin diktasına boyun eğmeleri koşuluyla, gelişme halindeki ülkelere ekonomik yardımda bulunmayı düşünüyor. Ve sadece en gerici, faşist, militarist, her bakımdan düşük

(1) A. Haig, ABD Dışişleri Bakanı; Chester Croker: Dışişleri Bakan Yardımcısı, Afrika Sorunları sorumlusu. *Not red.*

hükümetlere ve karşı-devrimci gruplara parasal yardımda bulunulması öngörülüyor.

Artık amaç olarak, devlet düzeyinde yardımların azaltılması ve bunların yerini kökü ülkemizde olan çokuluslu korporasyonların yapacakları yatırımların almasının sağlanması düşünülüyor. Haig bir koşul daha ileri sürüyor; ABD'den her hangi bir yardım uman müşterinin, Amerika'nın dünya egemenliğine ulaşma plânlarının gerçekleştirilmesine aktif biçimde katılması gerekiyor. Ve Haig, bunu, şu sözleriyle hissettiriyor: «Bize kalırsa, Güney'in (2) birçok ülkeleriyle ilişkilerimizde ilerleme, Batı-Doğu hattında güvenlik sorununun çözümünde ne kadar mesafe alabileceğimize bağlıdır.» Reagan yönetimi bir de ideolojide acayip bir yenilik getirmiş bulunuyor: Bundan böyle emperyalizme karşı her savaşıma şöyle bir etiket yapıştırılacak: «Uluslararası terörizm.»

«Amerika yüzüylü» doktrini, ABD ile diğer gelişmiş kapitalist devletler arasındaki ilişkilerde de güçlükler doğuruyor. Reagan hükümeti, bağlaşıkları üzerinde güçlü bir baskı yapıyor, ABD'nin global plânlarının gerçekleştirilmesine, eşit olarak değil, görüşünü söyleme hakkı olmayan küçük partnörler olarak katkıda bulunmalarını istiyor. Onları silâhlanma harcamalarını artırmaya ve «ABD'nin tüm dünyada liderlik kurmasına yardımcı olmaya» zorluyor.

Bugün Reagan yönetiminin politikası değerlendirilirken, sık sık «düşüncesiz», «hoppa», kovboy filmleri örneğince kalçadan ateş özentili», «tehelikli», «sorumsuz» vb. gibi nitelermeler kullanılıyor.

Hükümetin resmi temsilcileri, sözcüleri, silâhsızlanma görüşmeleri konusunda demagojik demeçler veriyorlar. Ama bunlar şimdilik tam bir gözboyacılıktan, harıl harıl silâh yağmayı gözlerden saklamak üzere bir duman perdesi yaratmaktan başka bir şey değildir.

Stratejik nükleer silâhları azaltma görüşmelerine ilişkin demeçler ile ABD tarihinde görülen en azgın militaristleşme peşinde su gibi milyarlar harcanması arasında büyük bir çelişki vardır. Askersel silâhlığı azaltmak üzere ikili görüşmelerden, bu görüşmelere katılmaktan söz etmek ve öte yandan silâhlanmayı habire körüklemek, Sovyetler Birliği üzerinde askersel-nükleer üstünlük sağlamak için çırpınmak bağdaşır şeyler değildir, utanmazca yapılan bir yalandır.

«Savaş oyunu»na dalan Reagan yönetimi, bir yandan görüşmelere yatkınlık demeçlerine dayalı ikiyüzlü kandırmacalarla ortalığı yatıştırılmaya çalışırken, öte yandan hiç de reel olmiyan peşin koşullar ileri sürüyor, görüşmeleri Sovyetler Birliği için kabul edilemez hale getirmek üzere olmadık engeller çıkarmaya çabılıyor.

(2) Gelişme halindeki ülkeler sözkonusu. *Not red.*

Şu var ki, iki taraf heyetleri arasındaki buluşma ve konuşma, henüz kesin diyebileceğimiz ciddi görüşmeler vaatmiyor. İçinde bulunduğumuz dönemde Beyaz Saray'ın olası uzlaşmalara hazır olduğunu sanmıyoruz ve üstelik ciddi görüşmeler olabileceği de düşünülemez. ABD'nin askersel-nükleer üstünlük sağlama isteği, Reagan'ın ve tekellerin uzun vadeli plânlarında deyimini buluyor. Bu plânlarda, birçok alanda, örneğin: uzayda lazer silâhı uygulamada büyük bilimsel-teknik bulgular gerçekleştirilmesi öngörülüyor. «Mekik» uzay aracının öncelikle askersel amaçlarla kullanılmak üzere tasarlandığı biliniyor. Bundan ötürü, şimdi beklenen görüşmelerde konuşmaların uzayıp gideceğini söylersek, yanlış olmayız. Washington, uzadığı ölçüde «daha iyi» olacağı zihniyetiyle görüşmelere yanaşılıyor. Görüşmeler başlasa bile, kuşkusuz, bu tertipte devam edecektir.

Apaçık kestirilen ve bilinen şey budur: Reagan yönetiminin amacı, Pentagon artık Sovyetler Birliği üzerinde askersel üstünlük sağlandığı kanısına varıncaya kadar, görüşmeleri ertelemek, uzatmak, sürüncemede bırakmak, torpillemeektir. O zaman, Haig-Weinberger'in ⁽³⁾ kötücül ve ölümcül plânlarına göre, Sovyetler Birliği'ne, «yeni güç konumu»ndan hareketle bir antlaşma dayatılacaktır. Gerçekte bu elbette tümel bir felâket yoludur.

Şimdilik, bu plânlar, ABD'nin dilden düşürmediği, hem olağan, hem de nükleer, kimyasal ve bakteriyolojik silâhın kullanılacağı «sınırlı savaşlar»a hazırlanması için, silâh yığınağını alabildiğine artırma anlamına geliyor. Karışık sistemde silâhların katılacağı bu tipten askersel eylemlerde özel olarak nötron bombasının da yer alması öngörülüyor.

Reagan hükümeti «İsyanlılara karşı savaşlar» görüşünü yeniden diriltmeyi ve bu pratiği modernleştirmeyi kararlaştırmış bulunuyor. Bu amaçla «çevik güçler» meydana getirildi. Silâhlı güçleri «daha süratle aktarma» doktrini gereğince, yukarıda sözünü ettiğimiz bütün silâhlar ve bunların birlikleri, her an «cephe hattı»na sürülmek üzere tam savaş durumuna geçiriliyor.

Reagan politikasının doğrultuları hakkında görüşlerimizi sergilemek bu yazı çerçevesinde olanaklı değildir ve bunun gereği de yoktur. Ama daha şimdiden, hükümetin gerici düşünce ve pratik eylemlerinin gerçeklikle çatışık duruma girdiği, gitgide artan engellerle, gerek olayların nesnel seyrinden, gerekse öznel nedenlerden doğan ve günden güne büyüyen direnişle karşılaştığı bir noktaya varılmış bulunuyor.

Bu politika ile ülke ve dünya gerçekliği arasındaki dehşet verici çelişkiler gittikçe artıyor ve keskinleşiyor.

Reagan «iç oyun»da tekeli sermayeye verilen tam hareket özgürlü-

(3) C. Weinberger, ABD Savunma Bakanı, Not red.

güne bel bağlıyor. ABD'de artık yüz yıldır işlemede olan normlar ve sınırlamalar kaldırılıyor, çöp sepetine atılıyor. Sonuç tamamen denetimsiz bir tekelleşmedir. Kapitalist üretim ilişkilerinde anarşi yeni bir nitelik kazanıyor. Biz artık kesin olarak ayarlanmamış, denetimsiz, sınırsız ve vergiden de bağışık bir devlet-tekelleşim kapitalizmi evresine giriyoruz.

«New York Times» gazetesi şunları belirtiyor: «Korporasyonların gelirlerinden vergi artık pek yakında geçmişten bir andaça dönüşecek. Şimdiki onyılin sonuna doğru, büyük sermayenin kârları üzerinden vergi gelirleri bütütün cılızlaşacak.» Öte yandan, korporasyonların kasalarına her gün 3 milyar dolara kadar emek-dışı gelir akıyor.

Reagan'ın ve tekellerin giriştikleri saldırı son 50 yılın sosyal-ekonomik kazanımlarını silip süpürdü. Maddesel servetin bir kutuptan diğerine, emekçilerden ve yoksullardan zenginlerin ve korporasyonların ellerine aktarılması bakımından ABD tarihinin en yığınsal olayına tanık oluyoruz. İşsizlerin sayısı durmadan artıyor. Reel iş ücretleri düşmeye devam ediyor. Irkçılar yeniden tam bir eylem özgürlüğüne kavuşarak gemi azıya alıyorlar. Desegrasyon (ırk ayırımı ve getolar pratiğinden dönüş) önlemleri, ırkçılıkla savaşım yasaları, ırk ayırımını engelleyici önlemler çiğneniyor. Bütün ülkede ırkçı terör kol geziyor.

Reagan yönetimi dış ve iç politika çizgisini ısrarla sürdürüyor, ama bunun yanısıra bir başka süreç de gelişiyor: Bu yönetim, desteğini, tabanını yitiriyor; ülkede ve ülke dışında yönetime karşı direniş artıyor. Uluslararası alanda ABD emperyalizminin yalnızlığa itilmesi güçleniyor. Bu, bazı hallerde bir bütün olarak Reagan politikasına yanıtı, diğer bazı hallerde de bu politikanın aşırılıklarına karşı yanıtı oluşturuyor.

Bu çekilme ve direniş, sosyalist olmayan dünya kesiminde de gündün güne daha güçlü biçimde beliriyor. Çoğu «eski» kapitalist ülkelerde ABD'nin politikasındaki aşırılıklara karşı muhalefet büyüyor. Bu durum, ABD ile diğer endüstri devletleri arasındaki ilişkilerin sertleşmesine yol açmış bulunuyor.

BMO Güvenlik Konseyi'ne, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Angola'ya karşı giriştiği saldırıyı suçlayan kararın oylanması olayı (sonuç 13 «evet», 1 «hayır»), ABD'nin aşırı konumlar aldıkça nasıl desteksiz kaldığını gösteriyor. (4)

Salvador'da savaşım veren kurtuluş güçlerini destekleme cümlesinden olarak Meksika ve Fransız hükümetlerinin deklârasyonu, kapitalist dünyada ABD politikasının aşırılıklarından duyulan hoşnutsuzluğun arttığı örnekliyen bir çıkış oluşturuyor.

Reagan hükümetinin, stratejik nükleer silâhlanmayı sınırlama konu-

(4) Karara karşı yalnız ABD olumsuz oy kullandı; Güvenlik Konseyi'nin 15. üyesi Büyük Britanya çekimser kaldı. *Not red.*

sunda Sovyetler Birliği'yle ciddi görüşmelere başlamaktan kaçınmasına karşı duyulan hoşnutsuzluk belirli bir muhalefet halini alıyor ve gitgide açık eleştirilere dönüşüyor.

Başlıca kapitalist ülkeler, Birleşik Amerika'da hükümetin yeni getirdiği yüksek gümrük nomlarını gitgide daha kesin biçimde protesto ediyorlar. Bu yeni yüksek gümrük normları, sözü edilen ülkelerin başı üzerinde, ekonomilerinin yakınlaştırılmasına engel olan bir «parasal Damokles kılıcı» olarak sarkıyor.

Batı Avrupa devletlerinde, bu ülkeler topraklarına kanatlı roketler ve «Pershing-2» roketleri yerleştirilmesi planları, suçlama ve açıktan açığa direniş belirtilerine yol açıyor, nötron bombasına karşı hareket de güçleniyor.

Gelişme halindeki ve bağlantısız ülkeler çoğunluğunun, aynı zamanda ulusal kurtuluş hareketlerinin bütün öfke ve tepkileri, GAC hükümetine ABD'nin gösterdiği açık desteğe, aralarındaki yakınlaşmanın hızlanmasına ve Güney Afrika rejiminin ırkçı saldırılarını Reagan yönetiminin gözlerden saklama, örtbas etme tutumuna karşı yöneltilmiş bulunuyor. Reagan'ın siyaset hattına karşı direniş güçleniyor ve bu da Amerikan emperyalizmin dünyanın tüm öteki kesiminden gitgide daha büyük ölçüde izole olmasına yol açıyor.

Reagan'ın emperyalist politikasına yalnız ÇHC, GAC, Şili, İsrail ve Mısır gibi devletler yöneticileri kayıtsız-şartsız destek oluyorlar. Washington'un Pekin hegemonyacılarına modern Amerikan silâhları vermesi, savaş tehlikesi gizliyen durum ve koşullara yeni bir olağanüstü patlama ögesi ekliyor. Maoizmin kalıtçı ve takipçileri, ABD'nin nükleer cepheleşme ve saldırı doğrultusundaki siyaset hattının en gözüddönük ve ardıcıl savunucuları kesildiler. Onlar, eski Çin atasözünün «ancak durum ve koşullar seni zorladığı zaman barış ve dostluk politikasına başvur, ama savaşı bunun başlıca aracı say» öğüdüne göre hareket ediyorlar. Onlar, sosyalist ülkelerle, kurtuluşlarına kavuşan ve gelişme halindeki ülkelerle ilişkilerinde bu kuralı kılavuz ediniyorlar.

Ülke içinde ve dışında hükümetin siyaset hattına gösterilen desteğin zayıflamaya yüz tutması ve direnişin belirginleşmesi artık ABD içinde de farkediliyor. Tekelci sermayenin tek tek bazı grupları, Reagan yönetimini, kendi deyimleriyle sorumsuz dış politika deklârasyonlarından ve tutarsız ekonomik hareket hattından ötürü desteklemekten çekinmeye başlıyorlar.

ABD devlet-tekel sermayesi, gitgide daha derinlemesine ekonomik ve parasal güçlülere batıyor. Bunalım, çemberi içine düşenlerin hepsi tarafından acısı çekilmeden sıyrılıp çıkamıyacağımız bir kuşatma halini alıyor. Reagan'ın ekonomide bir yarma hareketine önyak olacağı tahmin ediliyordu. Ama mucize olmadı.

Tekeller, Reagan'ın Kongre'ye getirdiği büyük vergi indirimi, kor-

porasyonların vergilerini azaltma önlemini desteklediler. Tekeller, şimdi günde 1 milyar doları bulan askersel harcamalardan da gayet memnun görünüyorlar. Ama bu gidişin nereye varacağı konusunda artık tekeller de endişe duyuyorlar.

Vergilerin indirilmesi ve durmadan artan askersel harcamalar, bütçede gitgide büyüyen bir açık yaratıyor. Bu durum, hükümeti, yeni istikrazlar yapmak zorunda bırakıyor ve bu da istikraz faizlerinin tekellerin uygun gördüğü ölçüde artmasına yol açıyor. Serpilip gelişen ekonominin bütün çelişkileri gidermesi bekleniyordu. Ama ekonominin hiç de serpilip geliştiği yok!

Sosyal programların kıyasıya budanması, tüketimi kesinlikle azaltma, böylelikle sunu'yu artırma aracı olarak düşünülüyor ve bunun da aynı oranda enflasyonu azaltması bekleniyordu. Tüketim gerçekten azalıyor. Ne var ki, bütünüyle tekeller tarafından denetlenen ekonomide, bu durum, enflasyona zerrece yansımıyor.

Peşin hesaplara göre, Reagan'ın ilk bütçesi, halen 980 milyarı bulan ulusal borçlara yaklaşık 60 milyar dolar ekliyecektir. Bankalara ve diğer parasal örgütlere faiz ödemeleri için bütçe giderlerinin % 15'i gerekiyor. Federal hükümet çalışmaya devam edebilmek için her ay 8 milyar dolar kadar istikraz yapmak zorunda kalıyor. Genelde, Reagan'ın politikası finans-tekul sermayesine hizmet ediyor. Ama bu sermaye çevrelerinde, tek tek bazı gruplar artık sinirlenmeye başlıyor, çünkü Washington yönetiminin ekonomide tuttuğu yolun ciddi bir ekonomik-finans bunalım tehlikesi gizlediğini görüyorlar.

Sosyal programlardan söz ettik. Reagan yönetimi yüz kadar sosyal programı iyice budayıp kısıtladı veya tamamen ortadan kaldırdı. Bu önlemlerin sonuçları onmilyonlarca insanı felâkete eşit sıkıntılara düşürecek. Bu nedenle, Reagan'ın politikasına karşı muhalefet en çok ve belki de ABD'nde şimdiye dek görülmedik ölçüde yığinsal protesto hareketlerinde kendini gösterdi. Gösteri yürüyüşleriyle gelişen savaşımında sendikalar başı çekiyordu. Ama bu savaşımına işçi hareketi, ezgi altındaki ırk ve halk grupları örgütleri, yoksul çiftçiler örgütleri, aydınlar ve serbest meslekler temsilcileri, kadın hareketi, yaşlı yurttaşlar ve gençler de yaklaşıyor ve geniş anti-tekulci koalisyona katılıyorlar. Sözkonusu kısıtlama önlemlerinin büyük bir bölümü 1 Ekim 1981'den öteye yürürlüğe girecek ve çoğu Amerikan yurttaşları bunu hemen hemen derhal hissedecekler. 1982, 1983 ve 1984 yıllarında ise, Reagan ve Stockman'ın (3) planlarına göre, sosyal programlar ödenekleri daha fazla budanacak.

Askersel harcamaların akıl almaz ölçülere varması, korporasyonların vergilerinin azaltılması ve denge aramak üzere sosyal programlar ödeneklerinin kısıtlanması, radikal olduğu kadar da eşi görülmemiş olan bu

(3) D. Stockman, ABD yönetim-bütçe dairesi direktörü. Not red.

önlem, tümüyle, devlet-tekel sermayesinin işçilerin ve tüm halkın çıkarlarına karşı giriştiği saldırıya devletin doğrudan doğruya katkısını oluşturuyor.

İşte artık beş yıldır iş ücretleri enflasyon yüzünden her yıl ortalama % 5 oranında azalıyor. Geçen yıl bu olgu nominal iş ücretlerinde de görüldü. Ekonomik gerileme ve genelde endüstri üretimi düşüşü koşullarında, korporasyonlar, kuruluşlarını kapatma veya başka eyaletlere ve giderek başka ülkelere aktarma tehditleriyle, milyonlarca işçiyi, iş ücretlerinin doğrudan doğruya ve önemli derecede azaltılmasına boyun eğmek zorunda bırakıyorlar. H. Hoover ⁽⁶⁾ zamanından beri, Berleşik Amerika'da, sendikalara, Reagan yönetimi kadar düşmanca davranan bir başka cumhurbaşkanı veya hükümet görülmüş değildir.

AFL'nin (şimdi AFL-CIO) ⁽⁷⁾ yüzyıllık tarihinde ilk defadır ki, yöneticileri protesto yürüyüş ve mitinglerine, bunların örgütlenmesine katıldılar. Washington'da bu yıl 19 Eylülde yapılan, sendikaların en başta yer aldıkları ve aktif rol oynadıkları gösteriler, ABD tarihinde görülen en büyük (yaklaşık yarım milyon kişi katıldı) ve bu türden en savaştan çıkış oldu.

Ve asıl önemlisi, sendikalar yönetimi, ilk defa olarak, ezgi altındaki ırk ve halk gruplarının, yoksul çiftçilerin ve aydınların örgütleriyle, kadın ve gençlik hareketiyle, tekelci egemenliğin bütün kurbanlarıyla eylem birliğini benimsediğini açıkladı ve gösterdi. Şimdi AFL-CIO liderleri, büyük sermayenin emekçilere ve sendikalara karşı giriştiği saldırıyı geriletmek üzere, işçi sınıfını bir tek cephe yaratmaya çağırıyorlar.

Demek oluyor ki, ülkede bugünkü durumu değerlendirirken, Reagan yönetiminin uygulamaya çalıştığı doğrultuya karşı boyuna artmakta olan çokyanlı direnişin dikkate alınması gerekiyor. Birçok hallerde, bu direniş, aşırılıklara karşı yöneltilmiş olsa da, genelde bütün bu doğrultuya karşıdır.

ABD emperyalizmi izole durumda eylem gösteremez. Hiç bir hükümet, kendi ülkesinde böylesine geniş bir muhalefet varken, uzun süre tutunamaz. Bugün, yabancı ülkelerde Amerikan mallarının boykot edilmesi olasılığı, buna ilişkin söylentiler bile, Wall Street'te derhal telâş yaratıyor. Bu durumda, gerici siyaset hattına karşı gitgide büyüyen direnişin, bu hattın uğradığı ve uğrayacağı başarısızlıkların, Amerikan emperyalizminin gerilemeye ve bu politik yolu değiştirmeye zorlanabileceği koşullar yaratacağı haklı olarak tahmin edilebilir.

Eylül 1981

⁽⁶⁾ H. Hoover, 1928-1932 yılları ABD Cumhurbaşkanı. *Not red.*

⁽⁷⁾ AFL, Amerikan Emek Federasyonu; CIO, Üretim Sendikaları Kongresi.

Iran devriminin dostları ve düşmanları

Nureddin Kiyanuri

*Iran Halk Partisi
MK Birinci Sekreteri*

Iran devrimi, dünyanın son yıllardaki en önemli olaylarından biridir. İslâm cumhuriyeti sloganı ile dile getirilen bu devrimin amaçları Şahı ve monarşiyi ortadan kaldırmak, ülkede egemen durumda olan Amerikalıları kapı dışarı etmek, halkın soyulmasına son vermek ve emekçilerin maddesel ve tinsel yaşam düzeylerinin yükseltilmesine yönelik köklü sosyal-ekonomik değişiklikler uygulamaktır. Özellikle şah rejimine karşı elde edilen utkudan sonra kurtuluş dalgasının yükselmesi koşulları içinde bu istekler daha da keskin biçimler aldı ve gelişmekte olan savaşım sırasında ön plâna çıktı.

Partimiz, yeni devrimci yükselişi, olağanüstü ağır bir dönemden geçerek karşıladı. Iran Halk Partisi son derece kanlı polis terörü koşulları altında uzun yıllar savaşım yürütmüş, akla sığmaz baskılar karşısında kalmış, bunun yanısıra arkasında şahın gizli polis örgütü olan SAVAK'ın bulunduğu yalancı propagandanın ateşine göğüs germiştir. Bize Ulusal Cephe üyesi olan ve kendilerine miliyetçi deseler de aslında Amerika'nın maşalığını yapan ve günümüzde hain olarak damgalanan kimseler de iftira ediyorlardı. Tutucu ve dinsel çevrelerin anti-komünist saldırılarıyla karşı karşıya kalan partiyi, şaha karşı yürüttükleri etkinlikler polisin denetimi altındaki propaganda organları tarafından saptanan Mao'cular da daha önce eşi görülmemiş bir hırsla kötülüyorlardı. Ülkedeki küçük burjuva katmanlarının ve genç aydınların önemli bir kısmı, hemen hemen 20 yıl boyunca aşırı solcu devrimci idelerle zehirlenmişlerdi. Iran Halk Partisi üzerinde, daha önceki yönetimin yaptığı yanlışlıklar da olumsuz etkilerde bulunmuştu. Bütün bu nedenler dolayısıyla devrimci hareketin yükselmesinin arifesinde partinin durumu, gerek yığınlar arasındaki etkisi, gerekse üye sayısı bakımından son derece elverişsizdi.

Ama partinin politik tutumuyla ilgili çetin savaşım sıralarında aşırı sağcı görüşler yenilgiye uğradı ve İHP'nin eyleminde yeni bir dönem başladı. Biz, monarşinin devrilmesini, taçlı hainin yargılanmasını, ABD emperyalizmine bağımlılığa son verilmesini ve büyük çapta toplumsal reformlar gerçekleştirilmesini gözönüne alan bir asgari program temelinde bütün gerçek devrimci güçlerin bir tek cephe oluşturmasını önerisini ileri sürdük. Böylelikle parti savaşım alanında yeniden onurlu yerini almış oldu. İHP'nin konumlarını yığınlara, ülkedeki terör koşulları altında aksamadan çıkan biricik illegal gazete olan «Navid» iletliyordu.

10–11 Şubat 1979'daki tarihsel ayaklanmanın arifesinde İran'da, Washington'un yönergesi üzerine karşı-devrimci bir askersel darbe hazırlanırken biz, yurtsever güçlere çağrıda bulunarak, direnişe geçmelerini ve darbecileri ezmek için silâha sarılmalarını istedik. Halkın utkuya ulaşmasından sonra İran Halk Partisi yeniden legal olarak çalışmaya ve birçok güçlülere katılansa da «Mardom» gazetesini çıkarmaya başladı. Parti Merkez Komitesi'nin 1979 yılının Mart ayında yapılan XVI. Plenumu Politik Büro'nun İran devrimi önderi Ayetullah Humeyni'nin anti-emperyalist halkçı yönetimini çok yanlı olarak destekleme politikasını onayladı. Şah rejiminin yıkılmasından sonra geçen üç yıla yakın süre içinde sınavlar veren bu politika bugün de yürürlüktedir.

IHP, devrimin niteliğini ve onun yığınların çıkarlarına yanıt veren anti-emperyalist amaçlarını açıklamak, bir halk cephesi oluşturma yolunda yürümek, karşı-devrimci niyetlerin politik bakımdan maskesini sıyırmak ve pratikte bunlara karşı direnmek yoluyla devrimci hareketin sağlamlaşmasına ve başarılarının gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Partimiz, emperyalizmin «Beşinci kolu» olan Maocuların ve aynı zamanda liberal uzlaşmacıların ve teslimiyetçilerin maskesini sıyırmayı başararak sözkonusu güçlerin çirkin politik görünümünü halkın ve özellikle daha önce bunlara güven beslemiş olan müslüman devrimci savaşımçıların gözleri önüne sergiledi. Ardsız-arasız bir propaganda etkinliği yürüten, Marksist teoriyi devrimci pratikle birleştiren parti, gerçekten yanılmış olan solcu guruplar üyelerinin doğru yola dönmelerine yardımcı bulunmaktadır. Buna örnek olarak IHP'nin devrimci enternasyonalizmine karşı goşist, düşmanca tutumundan vazgeçerek doğru bir Marksist-Leninist konuma geçen ve bizimle işbirliği yapma ve birleşme yolunu seçen «halk fedailerleri çoğunluk» örgütünün politikasındaki değişikliği gösterebiliriz.

Partimiz İran devrimini canlı, gelişen bir diyalektir süreç olarak görmektedir. Bu devrime katılan toplumsal güçlerin çevresi son derece geniştir. Bunların bir kolunu işçi sınıfı, emekçi köylüler, proleterleşmemiş kentli emekçiler ve yurtsever aydınlar, öteki kolunu da başta orta burjuvazi olmak üzere, liberal burjuvazi oluşturmaktadır. Hareketin sosyal bakımdan bu derece çeşitli bir nitelik taşıması dolayısıyla, buna katılan güçlerin çıkarları ve amaçları da çeşitlidir. Ezilen yığınlar köklü değişiklikler yapılması ve savaşımın amaçlarının aynen gerçekleştirilmesi isteklerini ileri sürerken, liberal burjuvazi ve ona bağlı ayrıcalıklı katman ülkenin yönetimindeki güçlerini arttırmaktan ve şahlık rejimini sınırlandırılması ve emperyalist yağmacılığın ölçütlerinin kısıtlanması ile yetinilmesinden yanadırlar. Bu çevreler, devrimin kökleşmesine engel olmaya çalışmakta ve onu denetimleri altına alma denemeleri yapmaktadırlar.

Bu iki tutum, yani gerçekten halkçı tutum ile, uzlaşıcı teslimiyetçi politika arasındaki savaşım sürecinde Ayetullah Humeyni'nin oynadığı rol

de biçimlenmektedir. Her ne kadar din çevrelerinin diğer etkili temsilcileri ve birçok politik liderler de halkın başına geçmeyi denemiş olsalar da, ezilen yoksul yığınlar Ayetullah Humeyni'yi yeğlediler. Bunun da nedeni, başta ABD emperyalizmi olmak üzere dünya emperyalizmine karşı savaşım yürütülmesinde kararlı olması, Pehlevi hanedanı diktatörlüğüne ve emekçi yığınlarının büyük kapitalistlerle toprak sahipleri tarafından soyulmasına karşı koymasındadır. Halkın, savaşım sırasındaki bütün noksanlık ve yanlışlıklara karşın, devrimci kazanımlarını adım adım pekiştirmesi ve uluslararası emperyalizmle ülke içindeki bağlaşıklarının tehlikeli suikastlerini zararsız hale getirmesinde başlıca etkenler, milyonları kapsayan hareketin yenilmez gücü, Ayetullah Humeyni'nin ardıcıl ve kesin tutumu ve devrimde yer alan tüm içtenlikli güçlerin çabalarıdır.

Yukarıda sözkonusu edilen komplolar, İran'da halk hareketinin utkuya ulaşmasından birkaç ay önce hazırlanmaya başlanmıştır. (1) 1979 Şubatındaki ayaklanmadan sonra uluslararası emperyalizm, üç yönden hareketle, öç almayı denedi. Washington, liberal burjuvazinin temsilcileri arasındaki uzlaşmacı kanadın konumlarını güçlendirmesinin devrimin yozlaşmasına yol açacağına bel bağlıyordu. Bunun yanısıra Ayetullah Humeyni'nin politikasına ve yönetimine karşı olan bütün güçler ve gruplar arasında birleşmiş bir cephe meydana getirilmesine; karşı-devrimci öğelerin silahlı bir gizli örgüt meydana getirmelerine ve buna gizli eylemler için her türlü araç sağlanmasına büyük umutlar bağlıyordu. Bir terör kampanyası (2) başlatılmak, darbe zemini hazırlamak, ya da elverişli bir anda bir iç savaş başlatmak amacıyla emperyalizmin yandaşları, aşırı solcu (dinsel ve dinsel olmayan) grupların yönetim katlarına ve aynı zamanda ulusal azınlıklara bağlı çevrelere sızmaya başladılar. Bütün bunlardan sonra İran'a karşı ağır bir politik baskı uygulandı ve tam abluka ve dolaysız silahlı müdahale dahil, düşmanca ekonomik ve askersel girişimlerde bulunuldu.

Son zamanlarda bu emperyalist komplo, eski cumhurbaşkanı Bani-sadr'ın yardımıyla gerçekleştirilmektedir. Şimdi onun etrafında, iki buçuk yıldan fazla bir süre içinde Amerikan emperyalizminin kanatları altında topladığı bütün güçler birleşmişlerdir ve bunlar, İran'daki anti-emperyalist rejimi devirme amacını gütmektedirler. Bu güçleri, dün kadar SAVAK'ta görev almış, devrilen şahı desteklemiş kimseler Washington ile Pekin'in

(1) Bak: N. Kiyanuri, Yurtsever güçlerin birliği sorunu «Barış ve Sosyalizm Sorunları», Sayı 7, 1981.

(2) Terörist eylemlerin boyutlarını ve bunların ne kadar titizlikle hazırlandığını belirtmek için, bu yılın yaz ve güz mevsimlerini kapsayan iki buçuk ay içinde İran cumhurbaşkanı M. A. Recai'nin, başbakan M. C. Bahonar'ın, Cumhuriyetçi İslâm Partisi Genel Sekreteri Ayetullah Beheştî'nin, Ayetullah Humeyni'nin en yakın yardımcılarından Ayetullah Madani'nin, İslâm devrimi başsavcısı A. Kodusi'nin, ve daha birçok ünlü politika, devlet ve din adamının öldürüldüğünü belirtmek yeterlidir. (Not red.)

«beşinci kolu» olan Maocular, Troçkistler vb. ile Kasemli tipinden kişiler ve «Komele»⁽³⁾ örgütü üyeleri, Fars ve Belucistan aşiretlerinin gerici yöneticileri gibi karşı-devrimciler oluşturmaktadır. Bu çok alaca yığışım içinde ulusal cepheye bağlı liberaller, burjuva-büyük toprak sahibi çevrelerinin Kurtuluş Hareketi ile şah rejimi zamanında ayrıcalıklardan yararlanmış diğer katmanların üyeleri, «Mücahiddin-e-Halk» tipinden goşist örgütler ve kendilerine Marksist diyen diğer gruplar da yer almaktadır.

Başlarında Banisadr'ın bulunduğu kundakçılar devlet aygıtını felce uğratarak ülkede tam bir kaos yaratmak ve böylelikle erki ele geçirebilmek için askersel (ya da yarı-askersel) bir darbe hazırlama denemesinde bulundular. Ne var ki, gerçek devrimci güçler bu komployu zamanında ortaya çıkarmayı başardılar. Banisadr'ın Ayetullah Humeyni'nin yönergesi üzerine henüz gerici darbe hazırlanırken İran ordusu başkomutanlığından uzaklaştırılması karşı-devrimci plânları altüst etti. Eski cumhurbaşkanının bir süre sonra ülkeden «Mücahiddin-e-Halk» örgütünün yöneticisi hain Radjeavi ile birlikte ve devrilen şahın özel pilotunun yardımıyla kaçması dikkate değer bir olaydır. Ve İran'da etkinlikte bulunan karşı-devrimci cephenin niteliğini ortaya koymaktadır: Bu cephede hem aşırı sağcılar, hem de aşırı solcular yer almaktadır.

Şu var ki, bu komplonun da başarısızlığa uğraması sonucunda düşmanın kundaklama eylemlerinden vazgeçtiğini düşünmek son derece yanlış olur. Ülkede karşı-devrimciliğin sosyal temeli ortadan kalkmamıştır, ve emperyalizme bağlı büyük kapitalistler ve toprak sahipleri hâlâ önemli etkiye sahiptirler. Bu örgütlü karşı-devrimin güçleri Mısır, Suudi Arabistan, Umman, Pakistan ve Türkiye gibi ülkelerdeki özel komplarda yetiştirilmektedir. Washington'da, bugünkü İran rejimine karşı yıkıcı eylemleri yöneten özel bir komite kurulmuştur. Ve bu komitede, bu iğrenç kampanyaya katılan tüm kurumların (Pentagon, CIA, Dışişleri Bakanlığı, Beyaz Saray)⁽⁴⁾ temsilcileri yer almaktadır.

İran cumhuriyetine karşı uygulanan askersel ve ekonomik abluka günden güne genişlemektedir. Yaşamsal önem taşıyan endüstri işletmeleri baltalamalara hedef olmaktadır ve bazıları ABD emperyalizmi tarafından kıskırtılan İran-Irak savaşı süreci içinde yerle bir edilmiştir. Emperyalist-

(3) Kasemli, hükümete karşı savaşım yürüten Kürdistan Demokratik Partisi'nin sağ kanadının yöneticisidir. «Komele» İran Kürdistan'ında etkinlikte bulunan Maocu tipte bir örgüte verilen ad. Not red.

(4) ABD Dışişleri Bakanı A. Haig, hükümetinin İran'ı yeniden devrik şah zamanındaki rejim yolunda yürümeye zorlamak için ülkenin içişlerine karışmaktan vazgeçmeye niyetli olmadığını açıkça söylemiştir. A. Haig, Eylül ayı ortalarında «Washington Post» gazetesine verdiği bir demeçte bugünkü Amerikan yönetiminin «İran'daki gelişmelerin Batının değer ve yönelimine uygun hale gelmesi için» elden gelen her şeyi yapacağını belirtmiştir. Not red.

ler, uluslararası petrol tekellerinin yardımıyla da yararlanarak, iç güçlükleri daha da artırmak amacıyla İran petrolünün satılmasını engellemeye çalışmaktadırlar. Durumu sarsma önlemleri başarısızlığa uğrayınca uygulanan üzere de silahlı müdahale plânları hazırlamaktadırlar.

Washington ile yerli karşı-devrimciler, Ayetullah Humeyni'nin politikasını izleyenleri erkten uzaklaştırmaya hazırlanırken, ilk olarak ülkenin yaşamakta olduğu sosyal-ekonomik güçlüklerle, ikinci olarak da, rejimin çeşitli zayıflıklarına bel bağlamaktadırlar.

Devrimci sürecin, bütün büyük kazanımlarına karşın, göğüslemek zorunda kaldığı ciddi güçlüklerin başlıca kaynağını, şah rejiminden kalma ağır sosyal-ekonomik kalıntıların henüz ortadan kaldırılmaması oluşturmaktadır. İran cumhuriyeti eski rejimden korkunç derece çarpık bir ekonomi kalıtını teslim aldı. Bu ekonomi her şeyden önce dışardan getirilen, ya da ülkede, yine yabancı malı olan parçalardan yararlanan montaj endüstrisinin tüketime yönelik etkinliğine dayanıyordu. Yaklaşık 40 milyonluk nüfusun günlük gereksinimleri, hemen hemen tümüyle ABD, Batı Avrupa ülkeleri ve Japonya'ya yapılan petrol dışsatımı karşılığında söz konusu ülkelerden getirilen hazır mamuller, yarı mamuller ve hammaddele karşılanıyordu. Bu durumda İran'a son yıllarda uygulanan ablukanın ne kadar ağır zararlara yol açtığı kolayca görülebilir.

Durum, başında Bazargan'ın bulunduğu liberal burjuva hükümeti döneminde de refah içinde yaşayan ve daha sonraları yurt dışına kaçan eski monarşi rejiminin elebaşlarının eşi görülmemiş ölçüdeki zenginlikleri ülkeden kaçırmaları sonucunda daha da kötüleşti. Bu gibileri, taşınır ve taşınmaz mallarının gerçek değerini kat kat aşan ödünç paralar almış ve bunları en elverişli yabancı döviz haline getirerek yabancı bankalara yatırmışlardır. Bu arada bankaların ana sermayesi de yurt dışına çıkarılmıştır. Dolayısıyla İslâm Cumhuriyeti milyarlar tutan borçların kalıtıcısı olmuştur. İç üretimin azalması, en çok gerekli malların pazardan yokolması, karaborsanın alıp yürümesi, fiyatların yapay olarak artması ve yüzbinlerce emekçiyi kapsayan işsizliğin artması bugünkü yönetimi büyük güçlüklerle karşı karşıya bırakmaktadır.

Amerikan emperyalizminin entrikaları sonucunda Irak'la İran arasında başlayan savaşa büyük paralar harcanmaktadır. Sayısız kurbanlara, büyük yıkıma (herşeyden önce petrol endüstrisinde) malolan ve hemen hemen bir buçuk milyon insanın sınır bölgesinden uzaklaştırılmasını gerektiren savaş halkın sıkıntılarını daha da artırmaktadır. Bu çetin durumdan kurtulmak, iç ve dış düşmanların oluşturduğu geniş cephenin neden olduğu güçlükleri yenmek ve saldırılarını başarıyla püskürtmek ancak devrimi gerçekten savunmaya hazır olan bütün güçlerin seferber edilmesiyle mümkün olabilir. Temel devrimci amaçlara bağlı olan bütün güçlerin meydana getireceği bir birlik, emperyalizmle ortaklarına karşı kazanıla-

çak utkunun baş koşuludur. Fakat ne yazık ki, tam da bu sorun üzerinde olağanüstü büyük ve tehlikeli bir başarısızlıkla karşı karşıya bulunuyoruz. Ayetullah Humeyni'nin yolunu izleyenler ve bugünkü rejimde çözümleyici rol oynayanlar utkuyla sonuçlanan halk ayaklanmasından bu yana geçen iki buçuk yıl içinde ağır ve acı deneyler geçirdikleri halde, hâlâ peşin yargılarından vazgeçmemekte ve devrimin gerçek dostlarıyla içte ve dıştaki azılı düşmanları arasında kesin ayırım yapmayı başaramamaktadırlar.

Ülkede devrimci hareketin yükselmesi döneminden bu yana ABD emperyalistleri ve onların İran'da ve dışardaki adamlarıyla emperyalist politikanın dümen suyundan ayrılmayan yerli liberaller bu zayıflıklardan kendi çıkarları için yararlanmaya çalışmaktadırlar. Bunlar çeşitli entrikalara başvurarak anti-emperyalist halk güçleri arasında yakınlaşmayı, anlaşmayı ve birliği engelleme denemelerinde bulunmaktadırlar. Bilindiği gibi zamanın geçmesiyle Amir Entezam, Gotbzade, Banisadr vb. gibi emperyalizm ajanlarının ve liberal dönemlerin içyüzü meydana çıkmıştır. Bunların hazırladıkları plânların ortaya çıkarılması ve başarısızlığa uğratılması; öte yandan da memleket içindeki bilimsel sosyalizm yandaşlarının ve aynı zamanda uluslararası komünist hareket ile sosyalist topluluk üyesi devletlerin uluslararası alanda İran halkının devrimci savaşını karşılık beklemeden ardıcıl olarak desteklemeleri Ayetullah Humeyni'nin yolundan yürüyenlerin bir kısmına İran devriminin gerçek dost ve bağlaşıklarının kimin olduğunu göstermiş oldu. Gelgelelim bunun yanısıra başka bir kanat daha var. Bunu oluşturanlar, erki tekellerine almak istemekte ve anti-komünizm yolunu izlemektedirler. Bu ise, ülkede durumun gelişmesini ve İran'ın diğer devletlerle ilişkilerini hâlâ etkilemektedir.

Bununla ilgili olarak, emperyalizmin strateji uzmanlarının her ne pahasına olursa olsun Sovyetler Birliği ile bilimsel sosyalizmden yana olanlara karşı düşmanlık uyandırmak ilkesini benimsemiş olan Maocular ile liberallerin yıkıcı eylemlerini anımsatmak gerekir. Bu çevreler böylelikle, devrimin sivri ucunu gerçek düşman olan ABD emperyalizminden başka yana, uydurma bir düşmana karşı yöneltmeye çalışmaktadırlar. Bu konuda Ayetullah Humeyni'nin demeçlerinden birindeki şu sözleri anımsatalım: «Şöyle bir yol tutulmuştu: Bir grup, Amerika'yı unutturmak için durmaksızın Sovyetler Birliği'nden söz etmekteydi . . .» (5)

İslam cumhuriyetinin yönetici çevreleri bugüne kadar ülkedeki bilimsel sosyalizm yanlıları ile uluslararası komünist ve işçi hareketinin İran için bir tehlike olmadığını anlamış değildiler. Bugünkü rejimin politikasını saptayanlar devrim ile karşı-devrimi birbirinden ayıran sınırın, dinsel inançlar sahibi insanlar ile bilimsel sosyalizmden yana olan insanları

(5) «Ettelaat», 5 Temmuz 1981.

yapay olarak birbirinden ayıran bir sınır olmadığı gerçeğini kavrayamışlardır. Bu sınır savaşmakta olan iki cephe arasında geçmektedir: Bir yanda emperyalizm karşısında uzlaşma ve teslim olma ve soyguncu burjuva düzenini savunma konumlarında yer alan müslümanlar; öte yanda ise, emperyalizme karşı, ezilen yığınların çıkarlarına yanıt verecek değişimler uğrunda savaşım yürütenler bulunmaktadır. Yaşamın ortaya koyduğu gibi, bu çizgi devrimci konumlarda yer alan inanmış müslümanlarla, «Amerikancı islâmdan» yana olanlar arasından geçmektedir. Gelişmekte olan savaşım sürecinde bilimsel sosyalizmin ardıcıl yandaşları inanmış müslümanları, Amerikan emperyalizminin beslemesi olan sözde Marksistler ise ikincileri, yani «Amerikancı islâmdan» yana olanları desteklemektedirler.

Dış politika alanında da böyle bir değişime tanık oluyoruz. İslâm Cumhuriyeti bir yandan açık-seçik anti-emperyalist konumlarda yer almakta ve ABD emperyalizmini bir numaralı düşman saymaktadır. Öte yandan, Afganistan olaylarına gelince cumhuriyetin yöneticileri ABD, Çin, İngiltere, Pakistan, Mısır, İsrail, Suudi Arabistan gibi İran devriminin azılı düşmanlarının destekledikleri çevrelerin yanında yer almaktadırlar. Anti-Amerikan konumlardan hareket eden müslüman savaşçıların önemli bir bölümü, hâlâ, bölgemizi ve yeryüzünün daha birçok bölgelerini pençeleri arasına almış ABD emperyalizmi gibi bir düşmana karşı, bu düşmanın İran'ın komşusu olan ülkedeki yandaşlarını destekliyerek savaşım yürütmenin mümkün olmadığını anlayamamaktadırlar. Devrimimizde yer alan müslüman savaşımçıların, kurtuluş uğrunda savaşçıların deneyimlerinden ders olarak doğru yolu bulacaklarını, öğelerine son aylarda tanık olmaya başladığımız gerçekçi politika eğilimlerini pekiştireceklerini umut ederiz.

İslam Cumhuriyeti yöneticilerinin diğer bir zayıflığı da, devrimin temel ödevlerinin çözümü ile ilgili belirli ve açık bir programa sahip olmamalarıdır. Ülkedeki liberal burjuvaziyle büyük toprak sahiplerinin inatla direnmelerine karşın islâm cumhuriyetinin anayasasında halk yığınlarının başlıca istemlerinden biri olan insanın insan tarafından sömürülmesinin ortadan kaldırılması ilkesi yer almıştır. Anayasada, sosyal adaleti sağlamayı amaçlayan çeşitli maddeler bulunmaktadır. Ama bu ilkelerin gerçekleştirilmesi yolunda şimdiye kadar hiçbir ciddi adım atılmamıştır.

Yerli burjuvazinin kazançları durmadan artmaktadır. Meclisteki bütçe komisyonu başkanı, sadece geçen yıl içinde ülkedeki patronların 120 milyar tuman (17 milyar dolar) temiz kâr elde ettiklerini açıklamıştır. Öte yandan ülkede halkın çıkarlarına gerçekten yanıt verecek kazanç vergisi bulunmadığı için, burjuvazi devlete vergi olarak olup olacağı 3,5 milyar tuman para ödemiştir ki, bu da, kasalarına yığılan paraların % 3'ünü oluşturmaktadır. Bu vergi, yoksul halktan gelir vergisi, veya geniş tüketim

malları üzerindeki dolaylı vergi biçiminde toplanan paradan birkaç kez daha azdır. Bütün bunların sonucunda halk yığınlarının satınalma gücü durmadan azalmakta ve dolayısıyla karşı-devrimci güçlerin kışkırtma eylemlerinde bulunma olanakları genişlemektedir.

İslâm cumhuriyeti yöneticilerinin henüz ulusal üretimin düzenlenmesi ve dışarıya dayanan montaj fabrikalarını yerli kaynaklardan yararlanacak işletmelerle değiştirilmesiyle ilgili plânları yoktur; henüz bağımsız bir ekonominin temellerini atma programına sahip değildir. Ülkede ağır endüstrinin, bu arada demir-çelik endüstrisi ve renkli metaller endüstrisi, petrol ve makine endüstrisinin gelişmesini hızlandıracak böyle bir programın yokluğu düşmanlarımızın çıkarlarına uygun düşmektedir.

Ülkenin yönetiminde yer alan güçler, özellikle Ayetullah Humeyni'nin yandaşı olduklarını söyleyenler arasında iki eğilim dikkati çekmektedir. Bunlardan birincisi, sosyal-ekonomik düzenin fakirlerin çıkarlarına uygun olarak kökten değiştirilmesini isteyen, iyelik haklarının kısıtlanmasını ve sermayeden pay alınmasını isteyen devrimci eğilimdir. İkincisi ise, kapitalizme, özel iyeliğe, sınırsız sömürüye bel bağlayan ve varolan sosyal-ekonomik sistemin korunmasından yana olan gerici eğilimdir. Bu ikinci eğilimin temsilcilerinin devlet aygıtında ve din çevrelerinde güçlü konumlara sahip oldukları bir giz değildir. Bu çevreler bugüne kadar emekçilerin büyük kapitalistler ve toprak sahipleri tarafından soyulmasını önlemeye ve gerçek sosyal adaleti sağlamaya yönelik anayasa ilkelerinin gerçekleştirilmesiyle ilgili bütün ciddi ve köklü önlemleri engellemeyi başaramışlardır. Bu ise, son derece tedirgin edici bir olgudur. Devrimin gelişmesi ve halkçı yönde adımlar atabilmesi, bu gibi çevrelere karşı yürütülecek savaşımın ne dereceye kadar ardıcıl olacağına bağlıdır. Anayasa gereğince feodalizm kalıntılarını ortadan kaldırmayı, ekonomide kapitalist ilişkileri engellemeyi ve genel olarak kapitalist gelişmeye son vermeyi amaçlayan temelli sosyal-ekonomik değişimlerden vazgeçmek emperyalizmin ve karşı-devrimin zehir saçmasını sağlayan sosyal temeli sürdürmek anlamını taşır.

Bugünkü rejimin politikasındaki zayıflıklardan biri de, devlet ve adalet aygıtının bazı yöneticileri ve devrimci kurumların temsilcilerinin etkinliklerindeki aşırılıktır. Bu gibileri genellikle etkinliklerini, şeriatın emirlerine ardıcıl olarak bağlılık olarak açıklamaktadırlar. Burada, bu olgunun köklerinin, kaynaklarının çifte niteliğine dikkat etmek gereklidir. Bir yandan aşırılık eğilimleri, bağınaz dincilere özgü bir nitelik, öte yandan ise, düşmanlar kampı, emperyalizmin ve karşı-devrimin «beşinci kolu» ve özellikle burjuva liberalleriyle Pekin'ci solcular tarafından uygulanmaktadır. Devletin çeşitli organlarına sızmış olan karşı-devrimci öğeler, devrim kazanımlarının pekişmesi sürecine büyük zararlar vermeyi başarmışlardır. Banisadr'ın değiştirilmesi konusuyla ilgili demeçlerinden birinde

Ayetullah Humeyni, yurtseverlerin saflarına karışmış «vampirler» tehlikesi ile ilgili olarak şöyle demiştir: «Yanlışımız yüzünden bize tokat attılar. Şimdiki bütün başarısızlıklarımız bu yanlışın sonucudur ve bunu yinelenememek gereklidir. Amerika ile, biz farkına varmadan aramıza karışan maşoları ile savaş halinde olduğumuzu unutmamalıyız. İçimizde hâlâ böyeleri vardır.»⁽⁶⁾

Düşmanın ajanları aşırı dinciliğe iki amaçla başvurmuşlardır. Birinci olarak, gerçek devrimciler cephesindeki kargaşalığı artırmaya çalışmakta, sadece müslümanlarla başka inanç sahibi kimseler ve bu arada bilimsel sosyalizmden yana olanlar arasında değil, aynı zamanda İslâm'a bağlı olanlar arasında da çatışmalar çıkarma deneyinde bulunmuşlardır. İkinci olarak da devrime karşı olmayan, onu destekleyen, fakat aşırı ve zorlayıcı dinsel önlemleri yerinde bulmayan katmanlar arasında hoşnutsuzluk uyandırmışlardır.

Şurasını derin bir üzüntüyle belirtmemiz gerekir ki, aşırı ve dogmatik dinsel çevrelerin günümüzün koşullarına uymayan anlamsız tutumları sadece düşmanlara yaramaktadır. Son zamanlarda bu tür eğilimler gitgide güç kazanmaktadır. Ve Ayetullah Humeyni'nin yolunda yürüyen gerçekçi görüş sahibi kimseler olmasaydı bunlar devrime, onun halk arasındaki etkisine ve uluslararası ölçüdeki saygınlığına büyük zararlar verebilirdi.

İran halkı çetin, ama şanlı bir yol seçmiştir. Eşi görülmemiş devrimci coşku ve günlük savaşımın sonucu elde edilen deneyimler, emperyalizme karşı dünya çapında yürütülen savaşım alanında oluşan tarihsel değişimler devrime birçok sınavları göğüslemesi için yardımda bulunmaktadır. Toplumsal ilerlemenin en yüksek katlarına yönelik olan bu tarihsel harekete, partimiz de aktif olarak katılmaktadır. Kurtuluş savaşının bu yeni aşamasında İHP, herkesçe kabul edilen bir etkiye ve toplumda, kuşkuya yer vermeyen bir saygınlığa sahiptir ve bütün güçlülere karşı devrimci etkinliğini artırmaktadır. Partimiz kırkıncı yıldönümünü her zamankinden daha sağlam ideolojik-politik ve örgütsel birlik içinde karşılamaktadır.

İran Halk Partisi MK'nin 1981 yılı Mart ayında yapılan genişletilmiş XVII. Plenumunda ülkenin günümüzdeki gelişme aşamasına yanıt veren yeni bir program kabul edildi. Partinin ileri sürdüğü politik ödevler, yığınları, en başta ABD emperyalizmi olmak üzere, gericilerin suikastlerini etkisiz hale getirmeye çağırılmaktadır. Biz, devrimin kazanımlarının sağlamlaştırılması ve geliştirilmesi, anti-emperyalist halkçı içeriğinin daha da derinleştirilmesi için savaşım yürütüyoruz. Bu alanda atılacak son derece önemli adım, aralarında iş ve eylembirliği kuracak olan Ayetullah

(6) «Ettelaat», 5 Temmuz 1981.

Humeyni yolunun ardıcıl izleyicileri müslüman savaşçılarla, bilimsel sosyalizmin gerçek yandaşları tarafından desteklenecek olan birleşmiş bir halk cephesinin kurulmasıdır. Bu cephe, ideolojik konumlarına bakmaksızın bütün devrimcileri ve yurtseverleri birleştirecek, emekçi sınıfların çıkarlarına hizmet edecek ve toplumun diğer yurtsever katmanlarına dayanacaktır. İran'ın kazanmasının, ilerleme yolunda yeni adımlar atmasının güvencesi budur.

TÜSTAV

Demokratikleşme en ivedi sorundur

Giocondo Dias

Brezilya Komünist Partisi MK Genel Sekreteri

Bugün Brezilya'nın sosyal-ekonomik gelişmesini tamamiyle kapitalist üretim tarzı belirliyor. Ülkenin ekonomik yapısı, hızlanan sermaye birikiminin, 1964 yılında bir askersel darbe sonucu kurulan rejimin amaca uygun biçimde teşvik ettiği sürecin etkisi altında nitel değişikliğe uğradı.

Brezilya'nın durumu, bazı ekonomik göstergelerde, diğer kapitalist devletlere oranla bir hayli elverişlidir. Toplam ulusal gelir artışı % 6 ve % 8 arasında değişiyor. 1979 yılında ulusal gelir % 6,4 artış göstererek, dolar hesabıyla 216 milyara çıktı. 1980'de artış hızı % 8'i buldu ve toplam gelir 237 milyar doları buldu. Ne var ki, bu yüksek rakamlar, büyük ölçülere varan dış borçlar gibi, üretimin yapısındaki oransızlıklar gibi, yığınsal yoksulluk gibi ağır illetleri ve belirtilerini gözlerden saklayabilecek değildir.

Ülkenin ekonomik sistemini, daha çok teknik bakımından gelişmiş işkollarında eylem gösteren transnasyonal (uluslarüstü) öncelikle Kuzey Amerikan korporasyonları denetliyor. Örneğin, sermayelerinin toplamı Brezilya'nın ulusal gelirinin hemen hemen yarısına eşit olan 200 en büyük kuruluşlar grubunu ele alalım. 1979 yılı verilerine göre, bu kuruluşlarda üretilen yapıların toplam değerinin % 18,3'ü yabancı kumpanyalara (grupun aktifinin % 8,6'sı) düşüyor. Çıkarım sanayiinde safi kâr ile sermaye arasındaki oran gayet anlamlıdır. Devlet kuruluşlarında bu oran % 4,8, özel yerli kuruluşlarda % 11,5, yabancı kuruluşlarda ise % 14,6'yı buluyor. Ekonomide, devlet tarafından en çok desteklenen dışsatım kesimi bir başka ilginç örnek oluşturuyor. Dış pazarlara yapılan satışların % 43'ünü transnasyonal (uluslarüstü) korporasyonlar gerçekleştiriyor. Eylemdeki «ekonomik model»den kimlerin en büyük çıkarı olduğunu kestirmek zor değildir.

Kapitalist evrim sürecinde, proletaryanın ve tekniksel aydınların safları dolgunlaşıyor, aynı zamanda köyde ücretli emek uygulaması ölçüleri büyüyor. Bugün ülkede yaklaşık 6 milyon sanayi işçisi, 11 milyon tarım işçisi, 6 milyon kadar da kamu hizmetleri ücretli personeli var. Bunların büyük bölümü henüz otuz yaşına varmamış gençlerdir, aralarında kadınlar da önemli bir bölüm oluşturmaktadır.

İşgücü dağılımı teknik bakımdan gelişmiş sanayi kolları yararına değişiyor. Başlıca endüstriyel merkezlerde proletaryanın yoğunlaşma derecesinde artış görülüyor. Şimdi fabrika işçilerinin % 30'u makine yapımın-

da, % 32'si çıkarım sanayiinde, % 38'i de tüketim malları üretiminde çalışıyor. Beşyüzün üstünde işçi çalıştıran kuruluşlarda fabrika proletaryasının % 37'si toplanmış bulunuyor. Bunun çoğunluğu (% 85'i), ülkenin güneydoğu kesiminde (San Paulo, Minas Gerais, Rio de Janeiro ve Espirito Santo eyaletleri) yoğunlaşmış durumdadır. Her biri yarım milyon nüfuslu 11 kentte her biri 250'nin üstünde işçi çalıştıran işletmelerin % 77'si bulunuyor.

Brezilya'da kapitalizmin gelişmesindeki özelliklerden söz ettiğimiz zaman, bunun bağımlı bir karakter taşıdığını belirtmemiz gerekiyor. Bundan başka, üretim ilişkilerinin kapitalizm öncesine özgü öğeleri de içerdiği unutulmamalıdır. Tekelci sermaye (yerli ve yabancı) lâtifundizm (çiftlikçilik) ile bağdaşiyor. Çeşitli egemen katmanların çıkarlarının bağdaşımı, aygıtı içinde ordu mensuplarının yönetici rol oynadıkları devlet tarafından sağlanıyor. Finans oligarşisinin başı çektiği iç gerici, dışarıyla, her şeyden önce Kuzey Amerikan emperyalizmiyle bağdaşık kurmuş bulunuyor. Ulusun tarihsel yazgısının belirlenmesinde yığınların katılımını dış tutan bu sosyal-politik sistem, 1969–1973 yıllarındaki etkinliği «Brezilya mucizesi» diye geniş ölçüde reklâm edilen ekonomik modelin yerleştirilmesi olanağını yarattı. Oysa bu, gerçekte, ekonomi plânında işçi sınıfının aşırı derecede sömürülmesinin, politik plânda da yönetimde faşist yöntemlerin uygulanmasının sonucuydu.

«Brezilya mucizesi» yılları ülke emekçilerine büyük acılar çekti. Sendikalar üzerinde devlet denetimine politik baskılar eklendi. Reel iş ücretleri azaltıldı, ve bu da burjuvazi için daha çabuk sermaye birikimi olanakları getirdi. İşçi çıkarmalarda sınırlamaların kaldırılmasıyla, ücretli işçilerin durumu büsbütün sarsıldı. En yoksul katmanların (nüfusun onda biri) ulusal gelir dağılımındaki payı hiç denecek kadar düşük olmaya devam ediyordu. Toplam ulusal gelirin % 11,7 oranında artış gösterdiği 1972 yılında bu pay sadece % 0,7'den ibaretti. 1965–1974 yıllarında 81 mesleksel kategoriden emekçilerin (% 74'ü Sao Paulo'da çalışıyor) reel iş ücretleri yaklaşık üçte bir oranında düşürüldü. Yaşam düzeyi özellikle ülkenin sanayi merkezi sayılan kesimde hissedilir derecede düştü. 1974 yılında en az reel iş ücreti endeksi bu kesimde 42 puan azaldı (1959 yılı düzeyi 100 puan sayılarak).

1970'lerin ortalarında ülkede diktatörlüğe karşı yığınsal çıkışlar alevlendi. Yine o dönemde «Brezilya ekonomik modeli» olanaklarını tüketti. Bu, kapitalizmin dünya ölçüsündeki ekonomik bunalımı koşullarında gözle görülür bir hal aldı. Rejimin sırtını dayadığı güçler blokunda çatlaklar belirdi. Taraftarlarından bazıları muhalefet kampına geçtiler. 1978 yılında yapılan seçimler, diktatörlüğün gitgide daha büyük ölçüde yalıtıldığını gösterdi. İşte o zaman, bir yandan halkın yürüttüğü savaşımın, öte yandan rejimin sosyal tabanının daralmasını önlemeye çalışan yönetici

çevrelerin giriştikleri manevraların sonucu olarak, ülkede bazı politik değişimler görülmeye başlandı.

İşçi sınıfı, emekçi yığınları, ilerici çevreler, belirli bir köprübaşı oluşturmaya, belirli bir taban elde etmeye muvaffak oldular. Bu sayededir ki, şimdi haklarını savunabiliyor, ulusun ortak çıkarlarını koruyabiliyor, ortadaki olanaklar çerçevesinde demokratikleşme savaşımını sürdürüyorlar. Basında sansürün ve «5 numaralı kurumsal belge»nin (faşist yasaların başlıca ögesi) kaldırılması, politik hükümlüler için af çıkarılması büyük başarılar oldu. Daha da önemlisi, işçi ve sendika hareketi bir hayli güçlendi.

Rejimin gitgide gözden düşmesi, politik tabanında çelişkilerin günden güne sertleşmesi, 70'li yılların ikinci yarısında uluslararası yumuşamanın başarıları gibi bütün etkenler, diktatörlüğü eninde sonunda gerilemek zorunda bırakan güçlerin büyümelerine yardım etti. Ama bu diktatörlük ölüm belgesini kendi eliyle imzalamak niyetinde değildir. Rejim kendisine faşist çizgiler kazandıran en kıyıcı baskı yöntemlerinden vazgeçmek zorunda kaldı. Ne var ki, yetkililer, emekçi halka, ülkenin ekonomisine ve egemenliğine alabildiğine zararlar getiren gelişme modelini bundan böyle de uyguluyabilmek için otoriter sistemi yasallaştırmaya yelteniyorlar.

Diktatörlük, gerçek bir demokratikleşme isteklerine karşı inatla direniyor. Bu süreci durdurmaya veya hiç değilse yavaşlatmaya çalışarak, bir yandan çeşitli baskı araçları kullanıyor, öte yandan da türlü demagogik yöntem ve manevralara başvuruyor. Geçen yılın Aralık ayında kabul edilen ve parti sisteminde reformu öngören yasa, getirilen komple ekonomik önlemler bu tür manevraların örnekleridir.

Parti sisteminde reform yasasının amacı, muhalefette bölünmeye yol açmak, 1982'de yapılacak olan seçimlerin (rejimin halktan güvencesizlik oyu aldığı 1974 ve 1978 yıllarında olduğu gibi) plebisite dönüşmesine engel olmak, yerel yönetim organlarında muhalefetin güçlenmesine olanak vermemek, ülkedeki politik ve ideolojik akımların serbestçe politik partiler oluşturmalarına set çekmektir. Hükümetin önümüzdeki seçimlerde uğrayacağı yenilginin geçmiştekinden daha belirgin olacağından korkması boşuna değildir. Hükümet, şimdiki durumdan (rejimin yandaşlarının azınlık oldukları durumdan), muhalefeti elden geldiğince bölme ve dağıtma yoluyla çıkmayı düşünüyor ve bunu başaracağını ümit ediyor. Ama bu manevraların erkteki sosyal-demokrat partisine parlâmentoda ve eyaletler valileri arasında çoğunluk sağlayacağı kuşku götürür. Yeni muhalefet partileri (!), birlik olabilir ve ortaklaşa adaylar gösterebilirler.

(!) Halk Partisi, Brezilya Trabalist Partisi, Demokratik Trabalizm Partisi, Brezilya Demokratik Hareket Partisi ve Emekçiler Partisi.

Çünkü yığınlar böyle istemekte, politik ve ekonomik değişimlerden çoğunluğun beklediği yarar bizi bu yöne götürmektedir.

Hükümet bir dizi ekonomik önlemler aldığı geçen Aralık ayında, enflasyona ve diğer bunalım olgularına karşı ciddi bir savaşım yürütme niyetinde olduğu izlenimi uyandırmak istiyordu. Gerçekte, bu önlemleri önceki ekonomik gelişme modelini korumak için gerekli buluyordu. Yetkililer, enflasyonun kendisini ortadan kaldırmakta değil, işletmeciliği ve sermaye birikimini köstekliyen «enflasyon fazlası»na son vermekte kendileri için yarar görüyorlardı. Çünkü normal düzeyde tutuldukça, enflasyon halk yığınlarını soymanın bir ek aracı olarak, reel iş ücretlerini düşürme tarzlarından biri olarak hizmet ediyordu. Alınan önlemlerle, dışarıdan gelen yatırımları ve kredileri artırma amacı güdülüyor, bundan ötürü *transnasyonal* korporasyonların ve bankaların bütün faiz ödeme, kârlarını yurtdışına çıkarma, sermayelerini aktarma güvenceleri onanıyordu.

Bugünün sorunları diktatörlüğün sırf ayakta kalma çırpınıları gibi görünemez, buna inadirgenemez. Rejimin daha epey rezervleri vardır, hâlâ kendini savunabilecek ve karşı-hücumla geçebilecek kadar güçlüdür. Hal-kin rejimden koparabildiği özgürlükler sınırlı olup, yetkililer tarafından *durmadan* çiğnenmektedir. Yığınlar, bu nedenle, keyfi işlem ve davranışlara karşı, demokratik istekleri gerçekleştirme amaçlı savaşıma ara vermiyorlar.

Politik değişiklikler süreci içinde toplumun çeşitli katmanları karşı karşıya geliyor veya etkileşiyor, aynı yönde adımlar atıyorlar. Dolayısıyla çeşitli eğilimler beliriyor. Ama bunlar arasında bizim Brezilya'da ilerleme dediğimiz eğilim ağır basıyor.

Doğal olarak, reel demokratik ilerleme ile diktatörlük sisteminde kilit noktalarını tutanların hazırladıkları ve gerçekleştirmeye başladıkları «ilerleme» tasarısını bir tutmak doğru olmaz. Sözkonusu tasarı, yukarıdan, nesnel değişiklikler sürecini yavaşlatmayı amaçlayan bir önlemler kompleksi olarak düşünül-*dü*. Rejimin direkleri ve dayanakları, ilerlemeyi, otoritarizmin bir yere kadar biçim değiştirmesine, «anayasal biçim» almasına indirgemeye çalışıyorlar. Onların işi, sivil toplumun artık elde etmiş bulunduğu bazı haklara razı olmak ve bu yoldan erk tekeline hertürlü dokunmaya, el uzatmaya set çekmekten ibaret görünüyor. Bu nedenle, bir yandan toplumsal yaşam özgürlüğü ilân eden yönetici çevreler, öte yandan ayrımcı bir partiler yasası getiriyorlar. Parlâmentonun varlığına katlanmakla beraber, onun üstünlük ve olağanüstü haklarını canlandırma çabalarına engel olmak için hiç bir çabayı esirgemiyorlar. Grev hak-kını ve sendikaların özgür çalışma serbestliğini tanıdıklarını söylüyor, ama bunların iç işlerine karışmaya, grev hareketini ezmeye devam ediyorlar.

Hükümetin «ilerleme» tasarısını hazırlayanlar, gerçekte hiç bir şeyi

özünde değiştirmiyen «reformlar» yapmak istiyorlar. Yirminci yüzyılın sonunda, ülkenin sorunlarını paternalist metotlarla çözmeye yelteniyorlar. Ama bu varyant bile, hükümet kampı içindeki «konserver»ler (2) tarafından direniğle karşılanıyor.

1964 yılında yapılan askersel darbenin ideologu general Golbery (3), askersel diktatörlüğün ortodoksal yandaşları olan ve katı önlemler öneren «dediğim dedikçiler»i ve «purist'ler»i (temizlikçi'ler) ikna etmek zorunda kaldı. Bu general, onlara, yavaş ve kerte kerte ilerlemenin, rejimin yasalar çerçevesinde hareket ederek şimdiki çıkmaz sokaktan selâmete çıkarılmasının biricik yolu, ellerinde kalan son olanak olduğunu anlatmaya çalıştı.

Kıscacası, yetkililer, demokratik güçlerin baskısını frenlemeye, uygulamaları ekonomik, finans ve özellikle enerji politikasının uğradığı başarısızlığı gidermeye çalışıyorlar. Öyle ki, parmağı yitirmemek için yüzüğü gözden çıkararak, şimdi askersel rejimin «altın devri»ne hiç de benzemiyen yeni durumda kendilerini uyarlamaya çabalıyorlar.

Ülkede başlayan nesnel ilerleme, proletaryadan başlayarak kapitalistlerin bir bölümüne kadar en çeşitli sosyal katmanların yürüttükleri savaşımın bir bütünde birleşmesinin sonucudur. Daha somut olarak, sivil toplumun, öncelikle halk güçlerinin baskısıdır ki, geçmişte biricik muhalefet gücü olan partiyi, Brezilya Demokratik Hareketi'ni, bunalmış durumundan kurtarıp aktif eylem yoluna çıkardı. Halk güçlerinin seçimönü kampanyasına enerjik katılımı, 1974 ve 1978 seçimlerini faşizme karşı ulusal çapta bir protesto haline getirdi. İlerici toplumsal ve dinsel örgütler, aynı zamanda sendikalar, ülkede nesnel değişimler sürecinin doğmasına ve gelişmesine kesin bir katkıda bulundular.

Bu çıkarımı yapmakla, halkın savaşıma seferber edilmesinde ve birleştirilmesinde politik partilerin rolünü küçümsemiş olmuyoruz. Bütün partilerin ve bu arada Brezilya Komünist Partisi'nin legal-açık çalışma olanağına kavuşmaları demokratikleşmenin zorunlu koşuludur. Bu konuda ısrar edenler yalnız komünistler değildir. Partilerin legal çalışma alanına çıkmaları, en önemli politik haklardan birinin reel olarak tanınması anlamına gelecektir.

Biz, Komünist Partisi'ne legal statü tanınması uğrunda savaşımın, ülkenin bütün ilerici güçlerine dayanan geniş bir harekete dönüşmesini istiyoruz. Brezilya Komünist Partisi'nin resmen tanınan bir örgüt haline gel-

(2) Brezilya'da politik ve ekonomik erkin önemli kilit noktalarını tutan ve demokratik değişimlere her suretle engel olanlara bu ad veriliyor, aşırı tutuculuk anlamında. *Not red.*

(3) Bu yıl Ağustos ayında general Golbery'nin Cumhurbaşkanlığı Sivil İşler Dairesi Başkanlığı'ndan istifa etmek zorunda kalmış olması, hükümet kampında ciddi çelişkiler olduğunu gösteriyor. *Not red.*

mesi, demokrasinin utkusunu pekiştirecek ve yeni kazanımlara doğru yol açacaktır. Komünistler, ülkede demokratikleşmeyi, ekonomik ve sosyal alanda demokratikleşmeyi yaygınlaştırma doğrultusunda çalışacaklardır. Bu, bizleri, ileride sosyalizme geçiş perspektifine açık derin dönüşümleri gerçekleştirmeye yaklaştıracaktır.

Ama bugünün asıl sorunu, başlıca ödevimiz, diktatörlüğün ömrünü uzatmasına engel olmaktır. Toplumsal-politik güçler, bir tekcephe çerçevesinde hareket edebildikleri takdirde, bu ödevi yerine getireceklerdir. Ülkede Brezilya Demokratik Hareketi Partisi'nin yerine gelen yeni muhalefet partilerinin anti-dikta siyaset hattını benimseyen programlar yayınlamış olmaları, böyle bir tekcephe yaratılması için reel olanaklar bulunduğunu doğrulamaktadır. Yeni muhalefet partileri, politik ve sendikal eylem özgürlüğü, toprak reformu, transnasyonal (uluslararası) korporasyonların her şeye yeterli güçlerinin sınırlandırılması isteklerinde söz ve eylem birliği yapıyorlar.

Demokrasi isteği ulusun büyük çoğunluğunu sarmış bulunuyor. Bundan ötürü, demokratik düzen uğrunda savaşım aracı olarak bir ortak cephe fikri, birkaç yıl önce yalnızca bazı kişiler tarafından savunulan fikir, bugün birçok parti ve toplumsal örgütler tarafından destekleniyor. Bu fikri, diktatörlüğe karşı harekette olumlu rol oynayan katolik kilisesi de paylaşıyor. Ne var ki, rejimin yandaşlarının böyle bir tekcephe oluşturulmasını engellemek için ellerinden geleni yapmakta olmalarında şaşılacak bir şey yoktur. Bunlar, parlamento muhalefetine tek tek gruplarını, ülkede otoritarizmi «anayasalaştırma» plânlarını desteklemeye zorlama peşindedirler.

Son zamanlarda Brezilya'da sağcı ve aşırı sağcı güçlerin gözle görülürcesine etkinleştikleri bir gerçektir. Onları, diktatörlük rejimlerini açığa çıkaran açığa kanadı altına alan Reagan yönetiminin politikası yüreklendiriyor. Aşırı-sağcılar, ülkeyi yeniden politik gerileme yoluna itelemek için, örgütlü teröre başvuruyorlar. Hükümet, kendi propagandasında onların eylemlerinden ustaca yararlanıyor. Bu cümleden olarak, demokratik muhalefete şantaj yapıyor ve onu aynı menfur ikilem karşısında bırakıyor: Ya otoriter hükümet programı, ya da karanlık faşizm dönemine dönüş!

Yaşam deneyimi, artık zamanını yaşamış olan rejimi yalnızlığa itmenin ve sonra da ortadan kaldırmanın biricik olanağının, bu rejime karşı olanların hepsinin bir birlik meydana getirmeleri olduğunu gösteriyor. Eğer bugün durum biraz başkaysa, bu her şeyden önce diktatörlüğe karşı harekete katılanların birlik olmalarından ileri geliyor. Komünistlerin kanısınca ana sorun ve ödev şudur: Bütün demokratlarla sürekli işbirliği sağlamaya çalışmak, artık elde edilmiş bulunan özgürlüklerin pekişmesi ve genişletilmesi için, Brezilya toplumunun gerçekten demokratikleştirilmesi için bütün diğer ilerici güçlerle birlikte savaşım yürütmek. Son çö-

zümde, halkın önünde, işçi sınıfının önünde, sosyalizm doğrultusunda ileri hareket için gerekli politik ufukları açacak olan da budur.

Nesnel olarak tekcephe artık vardır ve eylemedir. Tekcephenin belgileri, olağanüstü durum yasalarının kaldırılması, eşit politik haklar, ulusun sağlam güçlerini temsil edecek ve serbest seçimle oluşturulacak bir Kurucu Meclis toplanması, bir demokratik hükümet kurulmasıdır. İşte bu belgiler demokratik muhalefetin ortak asgari programına da temel olabilir.

TÜSTAV

Zorbalığa son verilmelidir

Türkiye'de bu yılın Mayıs ayından beri TKP üyeleri ve TKP'ye sempati duyanlar da dahil ilerici güçlerin temsilcileri yığınsal tutuklanmaya başladı. Bu tutuklama haberleri en büyük burjuva gazetelerinin sayfalarında yer aldı. Bunların verilerine göre «Kızıl Fener» adlı polis operasyonu sonucunda 1.400 ile 2.000 arasında insan tutuklanmıştır. Tutuklamalar olduğunu askersel yönetim de resmen ilan etti. Askersel yönetimin yayınladığı verilere göre partimizin Adana'da 172, Kocaeli'de 254, İstanbul'da 34, Ankara'da 206, Antalya ve Balıkesir'de 46 üyesi tutuklanmıştır.

Kamuoyuna sık sık cezaevlerinde işkence yapıldığı haberleri geliyor. Milli Güvenlik Konseyi bile 14 olayda işkence yapıldığını kabul etmek zorunda kaldı. İşkenceden ölenler arasında Maden-İş Sendikasının genç avukatı ve aktif barış savaşçısı Ahmet Hilmi Fezyioğlu da bulunuyor. Yalnız son aylarda yüzlerce tutuklu işkence altında, önceden hazırlanmış olan ve 59 yıldır yasak bulunan TKP'ye üye olduklarını «doğrulayan» ifadelerini imzalamak zorunda bırakılmıştır.

Sıralarında yarım milyondan fazla işçiyi birleştiren Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) da yasaklandı. Şimdi yöneticileri idam cezasına çarptırılmak isteniyor. KOY-KOOP yöneticileri de 2,5 milyon üyesi bulunan 2.380 kooperatifin çıkarlarını savundukları için yargılanıyor. Bunlar hakkında 8 ile 15 yıl hapis cezası istenmektedir. 200 bin öğretmeni sıralarında birleştiren TOB-DER örgütünün 64 yöneticisini askersel savcılık, öğretmenlere sendikal haklar verilmesini istedikleri için 5 ile 20 yıl hapis cezasına çarptırmak istiyor. İlerici Gençlik Derneği (İGD)'nin 10 üyesinin yargılanması İstanbul'da sürüyor ve bunlar hakkında, bu örgüte üye oldukları için 36 yıla kadar hapis cezası isteniyor.

Birçok temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldıran yeni 58 baskı yasası hazırlandı ve kimileri yürürlüğe girdi. Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran gibi tanınmış kişiler yurttaşlıktan çıkarıldılar. Yüzden fazla gazete ve dergi yasaklandı. Askersel devrimin birinci yıldönümü nedeniyle Milli Güvenlik Konseyi'nin yaptığı açıklamaya göre bu dönemde 10 kişi idam edilmiş, güvenlik kuvvetleriyle silahlı çatışma sonucunda 459 kişi ölmüş, 70.746 kişi polis tarafından gözaltına alınmış ve bunlardan 20.365'i tutuklanmıştır. Yabancı ülkeler burjuva basınına göre ise tutuklananların sayısı 50.000, polis tarafından gözaltına alınanların sayısı da 140 bindir.

Türkiye'de demokratik güçlere karşı uygulanan baskıya son verilmesi için uluslararası dayanışma büyük rol oynayabilir. Ülke içinde ve dışın-

daki protesto eylemleri askersel yönetimi gözaltında tutma süresini 90 günden 45 güne indirmek zorunda bıraktı. Bu küçük de olsa ilk başarı bu savaşımın önemine tanıklık etmektedir.

İşkencelere son!

Türkiye'de tutuklu bulunan tüm demokratlara özgürlük!

Kemal Kervan
TKP'nin «Barış ve Sosyalizm Sorunları»
dergisindeki temsilcisi

TÜSTAV

Partinin işçi çekirdeği

Portekiz ve Federal Almanya

Komünistleri Arasında Diyalog

Dergimiz idarehanesinde Portekiz Komünist Partisi Politik Komisyonu ve Merkez Komitesi Sekreterliği Üyesi *Blanqui Teixeira* ile Alman Komünist Partisi Yönetim Kurulu üyesi ve AKP Yönetim Kurulu Örgüt İşleri ve Kadro Politikası Şubesi Yöneticisi *Werner Feldmann* arasında partinin işçi çekirdeğinin pekişmesi sorunuyla ilgili bir görüşme yapıldı. Aşağıda bu diyalog'un bir özetini yayınlıyoruz.

Görüşmeye katılanların ilk önce ele almak isteğini gösterdikleri sorun, işçileri partiden pana kazanmanın gereksinimiyle ilgiliydi.

B. Teixeira. Konuşmaya başlarken ele alınan sorunun genel teorik yanıtının K. Marks, F. Engels ve V. I. Lenin'in yapıtlarında verilmiş olduğunu belirtmek istiyorum. Marksizm-Leninizm klasikleri proletaryanın tarihsel özgörevini incelerken, komünistlerin partisi ile işçi sınıfı ve emekçi yığınları arasındaki ilişkilerin çokyanlı diyalogluğunu gözden geçirdiler. İşçi sınıfının partideki özel yerini, sosyalist devrimde oynadığı özel rol saptamaktadır.

Deneyimlerimiz şunu kanıtıyor: Partinin işçi sınıfıyla bağları ne kadar sağlam, komünist örgütlerin işçi çekirdeği ne kadar güçlü olursa, en güç koşullarda bile başarıya ulaşma olanağı o ölçüde büyük olmaktadır. Portekiz Komünist Partisi yaklaşık 50 yıl boyunca gizli çalışmak zorunda kaldı. 1926'da memlekette gerici askersel darbe yapılıncaya parti yasası ilân edilmişti. Ne var ki, PKP bütün bu dönem içinde işçi sınıfının çıkarları uğrunda savaşıma ara vermedi, işçilerin bilinçlerinin gelişmesine, örgütlülüğünün ve savaşımçı niteliğinin güçlenmesine yardım etti. Bu çabalar sonucunda biz, emekçilerin tüm ülkede etkinlik yürüten ulusal politik örgütü olmayı başardık. Şunu da belirtmeliyiz ki, PKP, ülkede faşizm koşulları içinde varlığını sürdürebilmiş biricik demokratik parti olarak kalmamış, aynı zamanda devrimci süreçte paha biçilmez bir rol oynamıştır.

Faşizmin terör makinesi örgütlerimizi durmadan ezmiş, yoldaşlarımızı yoketmişti. Parti örgütleri son derece büyük güçlükler içinde yeniden canlanabiliyordu. Ne var ki, işçilerin partiye yönelişleri, komünistlere karşı en kanlı baskıların uygulandığı dönemlerde bile durmadı. Parti de «tabandaki» emekçi yığınları arasında doğan girişimlerin geliştirilmesine

çok yanlı yardımlarda bulunuyordu. Örneğin, Salazar rejimi yıllarında işletmelerde de, endüstri işkollarında da eylemleri partimiz tarafından denetlenen emekçi komiteleri oluşturuldu. Partimiz, faşist sendikalarda çalışabilmek için her olanaktan yararlandı. 1970 yılının Ekim ayında kurulan ve onlarca sendikanın eylemlerini uyumlaştıran «İntersindikal» adlı sendikal birlik yönetici çevrelerin bütün baskılarına ve sendika yöneticilerini ikide birde tutuklamasına karşın, emekçilerin çıkarlarını etkin olarak savundu. 1974 Nisanındaki devrimden sonra «İntersindikal»ın temelini dayanarak ülkenin en büyük sendikal birliği olan Portekiz Emekçileri Genel Konfederasyonu Ulusal Intersindikal (PEGK-UI) adlı örgüt kurulabildi.

Portekiz Komünist Partisi'nin işçi sınıfıyla sıkı ilişkiler kurmuş olması sayesinde *yiğınların toplumsal istekler, demokratik hak ve özgürlükler* uğrındaki, faşist hükümetin yürüttüğü sömürgeci savaşa karşı savaşımı gitgide artıyordu. Bu durum, ülkedeki çeşitli sosyal katmanlar üzerinde olduğu kadar, ensonunda silahını yiğınların nefret ettiği rejime karşı *çeviren Portekiz silahlı güçlerini* de etkiliyordu.

Komünist Partisi'nin faşizme karşı olması ve işçi sınıfının davasına sadakatla bağlı bulunması Nisan Devrimi'nden sonra PKP üyelerinin hızla artmasını sağladı. Olup olacağı üç ay içinde, yani 1974 yılının Temmuz ayında parti üyelerinin sayısı 15 bini buldu. Üye sayısı üç ay sonra iki kat oldu ve devrimin birinci yıldönümünde 100 bini aştı. 1980 yılının Haziran ayında PKP üyelerinin sayısı 187 bini aşırıyordu, ve bunlardan yüzde 58'i işçi sınıfının temsilcileriydi. Genel olarak işçi sınıfının % 8 – % 9'u endüstri işçilerinin % 10'u ve köy proletaryasının yaklaşık % 5'i Portekiz Komünist Partisi'nin üyesidir.

Bu veriler partimizin, toplumsal gelişmenin başta gelen, yönetici gücü olan işçi sınıfına karşı tutumunu ve aynı zamanda bizim, partinin işçi çekirdeğini pekiştirme politikamızı ortaya koymaktadır.

W. Feldmann. Burada sözkonusu olan, yalnız tarihsel deneyimden çıkarılacak sonuçlar değil, aynı zamanda sorunun sizler için bugün de güncel olduğu değil mi?

B. Teixeira. Elbette öyle. İşçi sınıfının devrimci savaşımındaki yönetici rolünü azaltma, bu rolün toplumun başka katmanlarına düşmesi gerektiğini kanıtlama yönünde bazı denemeler yapılmaktadır. Ne var ki, son yıllarda bu manevralar tamamiyle bozguna uğramıştır. Birçok ülkelerde işçi sınıfı toplumsal ve tarihsel süreçteki özel rolünü güçlü eylemleriyle, inandırıcı bir biçimde kanıtladı. Gitgide açıkça anlaşılıyor ki, toplumun yenileştirilmesi ve değiştirilmesi sürecinde işçi sınıfının yerini alacak başka bir toplumsal güç yoktur.

Portekiz'de Nisan Devrimi'nden sonra aydınlarla üniversite öğrencile-

rinin bir bölümü kendilerini Marksizm-Leninizmin biricik temsilcisi olduklarını ve işçi sınıfını peşlerinden sürükleyebileceklerini ilân ettiler. Fakat işçiler kendilerini izlemediler, çünkü bunların kurmak istedikleri örgütün amaçları kendi saflarına davet ettikleri kimselerin gerçek isteklerinden farklıydı.

Yaşam, aydınları, diğer orta katmanları, bilimsel-teknik devrim süreci içinde ortaya çıkan yeni yığınsal mesleklerde çalışan emekçileri işçi sınıfına, bu sınıfın demokrasi ve sosyal ilerleme uğrunda savaşımlarına yaklaştırdı. Elbette ki, işçi sınıfının toplumsal rolünü daha da yükseltme ödevi, bu sınıfın temsilcilerini PKP saflarına daha geniş ölçüde çekme sorununa daha büyük önem vermemizi gerektiriyor.

Sorunu, ülkenin en güncel sorunları konularından ele alırsak, bize göre, partinin işçi çekirdeğinin pekiştirilmesi yaşamsal bir gereksinimdir. Çünkü, sağcı güçlerin Nisan Devrimi'nin kazanımlarına karşı saldırısının önlenmesinde, köklü sosyal dönüşümler savaşımında bu işçi çekirdeğinin öncü rolünün artırılması gerekmektedir.

W. Feldmann. Biz, tıpkı Portekiz'li yoldaşlarımız gibi, partide sağlam bir işçi çekirdeği oluşturmaya çalışırken her şeyden önce işçi sınıfının çağdaş toplumdaki yerini, tarihin kendisine nasıl bir görev verdiğini gözönünde bulunduruyoruz. İşçi sınıfının toplumsal yaşamdaki durumu ve rolünü onun toplumsal sürecin merkezinde bulunması, bu sürecin içeriğini, yönünü ve başlıca gelişme eğilimlerini belirlemesi saptamaktadır. Bunu söylerken neyi gözönünde bulunduruyorum? Bir kere, işçiler en kalabalık toplumsal sınıfı oluşturmaktadır. *Federal Almanya'daki işçilerin* hizmetlilerin ve memurların sayısı yaklaşık 26 milyondur. Bunların arasında, her şeyden önce ağır endüstri olmak üzere, maddesel üretim alanında çalışan işçiler ve hizmetliler özel bir rol oynamaktadır. İşçileri, üretimin gitgide daha yetkin, deyim yerindeyse, devrimci araç ve yöntemlere bağlayan bilimsel-teknik devrim, onların öğrenim düzeyinin yükselmesini istemekte, çokyanlı gelişmelerini etkilemekte ve bunun sonucu olarak işçi sınıfının üretimdeki ve toplumdaki rolü yükselmektedir. Bu devrim aynı zamanda üretimin toplumaştırılmasını olağanüstü hızlandırarak ekonominin bir avuç tekelcinin değil, tüm emekçi halkın çıkarlarına uygun olarak plânlanmasını ve yönetilmesini ertelenmez bir gereksinim haline getirmektedir. Böyle bir değişikliği ise, ancak diğer emekçilerle birleşmiş olan işçi sınıfı sağlayabilir. Çünkü bu sınıf, eskiden olduğu gibi günümüzde de en güçlü ve en örgütlü sınıftır, devlet-tekel kapitalizmi sistemine karşı toplumun çeşitli sınıf ve katmanlarının çıkarlarını gözetken bir ekonomik, sosyal, politik ve tinsel sistem ortaya sürmektedir. Tekelci sermayenin ezgisi ve sömürüsü altında yaşayan, sosyal kazanımları ve demokratik hakları savunan ve ülkemizde demokratik bir yola girilmesini, toplumsal ilerleme sağlanmasını isteyen herkes işçi sınıfı etrafında kümelenebilir.

En önemli birleştirici etken, büyük işletmelerdeki işçilerin örgütlülüğü ve savaşım yeteneğidir. Büyük işletmeler, bir yandan endüstri, banka ve mali sermayenin ekonomik gücünün merkezleridir, öte yandan da bunlar işçi sınıfının ve sınıf savaşına özgü enerjinin yoğunlaştığı yerlerdir. Emekçilerin sendikal bakımdan örgütlenmesinin en yüksek düzeyine burada tanık olunmaktadır. Federal Almanya Cumhuriyeti'ndeki büyük endüstri işletmelerinde işçi sınıfının en etkili, en gelişmiş ve savaşıma en yetenekli bölümü bulunmaktadır.

Ülkemizdeki her toplumsal hareketin ancak işçi sınıfı tarafından desteklendiği takdirde yığınsal bir biçim aldığı, birlik halinde ve etkili olarak yürütüldüğü yadsınamaz bir gerçektir. Bu görüşümüz, hem bugün için, hem de yarın için geçerlidir. Yumuşama politikası uğrunda 1972'de yürütülen savaşım, FAC'de bu savaşıma endüstri işçilerinin yığınsal olarak katılması ve politik gösteriler için sokağa çıkması sonucunda başarıya ulaşmıştır. Ülkede komünistler dahil, çeşitli demokratik güçleri birleştiren Barış, İşbirliği ve Silâhsızlanma Komitesi geniş halk yığınlarını, ancak büyük işletmelerdeki işçilerin desteğini sağladıktan, ya da günümüzde olduğu gibi, sendikalar da bu davayı benimsedikten ve kendi davaları haline getirdikten sonra seferber etmeyi başarabilmektedir. Nitekim komitenin 1 Eylül 1980 gününü Savaşa Karşı Eylem Günü ilân etmesi, sendikaların desteğiyle başarıya ulaştı.

B. Teixeira. Burada belki de şunu da belirtmek yerinde olur: Gerici görüşler ve gelişmemiş toplumsal bilinç işçi sınıfının bağrında dile gelince, diğer toplumsal katmanlar arasında görülenden çok daha tehlikeli olmaktadır.

W. Feldmann. Söylediğiniz tamamıyla doğrudur. Öyle sanıyorum ki, burada sorunun iki yanını karşılıklı ilişkiler çerçevesi içinde gözden geçirmeliyiz. Alman Komünist Partisi, endüstri işçilerinin partide çözümlenici rol oynaması için çalışıyor, çünkü kendisi çağımızın ilerici sınıfı olan işçi sınıfının partisidir. Biz, partiye her şeyden önce endüstri işçilerini çekmeye çalışırken, onların sınıfsal bilincinin pekişmesine, bu bilincin daha da gelişmesine ve ülkemizdeki işçi sınıfının güçlenmesine yardım ediyoruz.

İşçi kökenli parti üyeleri AKP'nin politikasının biçimlenmesi ve uygulanması üzerindeki etkilerini her şeyden önce taban örgütlerinde, ve işletmelerde meydana getirilen üretim gruplarında uygulamaktadırlar. Biz, her şeyden önce binlerce, onbinlerce insanın çalıştığı çelik, elektrik tekniği (örneğin «Siemens» firması) gibi endüstri işletmelerindeki, kimya ve otomobil fabrikalarındaki parti gruplarını güçlendirmeye önem veriyoruz. Örneğin «BASF» kimya konsorsiyumunda 50 bin, diğer işletmelerde, örneğin, Wolfsburg'taki «Volkswagen» fabrikasında 60 bin kişi bir arada çalışmaktadır. Partimiz böyle dev işletmelere olağanüstü önem vermek-

tedir. Çünkü, bu yerlerde çalışan emekçiler, ekonomide, politikada ve ideolojide sınıf savaşımının daha da gelişmesinde çözümleyici bir rol oynayan emek ile sermaye arasındaki sınıfsal çatışmada kilit noktalarında yer almaktadırlar.

Bunun yanı sıra, doğal olarak, hizmetler alanındaki büyük işletme ve kurumları da gözden kaçırmayız. Örneğin, Münih'te belediye işlerinde 25 bin kişi, Frankfurt havaalanında 4 bin kişi, büyük sigorta şirketlerinde binlerce kişi çalışmaktadır. Komünistlerin bu gibi işyerlerinde güçlü bir parti örgütüne sahip olmaları, işçi sınıfının ve tüm emekçilerin çıkarları için, barış ve toplumsal ilerleme için savaşımında önemli konumlar elde etmeleri anlamını taşır.

B. Teixeira. Doğru. Bizim partimiz de sıralarına büyük işletmelerden işçiler çekmeye büyük önem vermektedir. PKP ülkedeki bütün endüstri kollarında parti örgütüne sahiptir. Biz, büyük işletmelerdeki emekçilerin en az yüzde 10'unun PKP üyesi olmaları için savaşım yürütüyoruz. Bazı yerlerde parti örgütleri emekçilerin % 20 – % 25'ini sıralarında birleştirmektedir. Yani, bu işletmelerdeki her 5 veya 4 kişiden biri komünisttir. Şurasını belirtmeliyim ki, partimizin IX. Kongresi 5 bin kadar kişinin çalıştığı millileştirilmiş «Quimigal» kimya işletmesinin spor pavyonunda yapılmıştır. Bu işletmedeki parti örgütünün 1.000'i aşkın üyesi vardır. Elbette ki biz, partinin bu gibi işletmelerdeki etkisini genişletmeye, bunların konumlarını pekiştirmeye ve güçlerini arttırmaya büyük önem veriyoruz. Bunlar, ideolojimizin yayılmasında, parti politikasının emekçilere açıklanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Belirttiğimiz gibi, partinin endüstri işçilerine olağanüstü önem vermesi, diğer kategorilerdeki emekçiler arasında çalışmayı ihmal ettiği anlamına gelmez. Bunu, işletmelerdeki bazı parti örgütlerimizde sekte eğilimler görüldüğü için belirtiyorum. Biz, bu eğilimlere karşı savaşım yürütüyor, yönetici görevlerde, teknik alanlarda çalışan kimseleri de saflarımızıza çekmeye çalışıyoruz.

Portekiz Komünist Partisi eskiden beri ardıcıl olarak köylüler arasında etkisini güçlendirmeye büyük önem vermektedir. Bu, hiç te kolay bir iş değildir ve hâlâ tamamiyle çözüme bağlanmamıştır. Şimdilik Portekiz köylülerinin ancak yüzde 1,8'i partimizin üyesidir. Bu arada kadın ve gençlik hareketlerinde üye sayısının önemli ölçüde artırılması, demokratik eğilimli ve ilerici görüşlü zanaatçılar, ufak ve orta tüccar ve sanayiciler arasında çalışmalarımızın iyileştirilmesi yönünde çabalar harcıyoruz.

Partinin etkisini her yerde artırması gereklidir. Bu doğrultu ile komünistlerin başlıca amacı olan işçi sınıfıyla bağları güçlendirme görevi arasında hiçbir çelişki yoktur.

W. Feldmann. AKP de barış, demokrasi ve sosyal ilerleme savaşımına, sosyalizm uğrunda savaşımına çok çeşitli güçleri çekmeye çalışmaktadır. Büyük endüstri işletmelerinde çalışan komünistler birleştirici etken olarak önemli bir rol oynamakta, ortak çıkarların sağlanmasına yardım eden bütün demokratik bağlaşıklıkların ve genellikle bağlaşıklıkların nüvesini pekiştirmeye katkıda bulunmaktadır. Partimiz için ne kadar çok sayıda işçi kazanırsak, işletmelerdeki, sendikalardaki ve toplumsal yaşamın çeşitli alanlarında meydana gelen demokratik bağlaşıklıklardaki işçi sınıfının eylemliliği olanakları o ölçüde artacaktır. Demek ki, partinin, sıralarına endüstri işçileri çekme yoluyla pekiştirilmesi dolaysız olarak tüm emekçi halkın, bütün demokratik ve barışçı güçlerin çıkarlarına yanıt vermektedir.

Diyaloga katılanlar arasında, partilerin somut deneyimleri konusunda özel bir ilgi uyandıran sorun da şuydu: Komünist örgütlerin işçi çekirdeği nasıl pekiştirilmeli?

W. Feldmann. İşçileri ve diğer emekçileri parti için kazanmaktan söz ederken bunun sadece bir çalışma yöntemi sorunu olmadığını belirtmemiz gerekiyor. Eğer parti için yeni üyeler kazanılması yığınlar arasındaki çalışmaların iyileştirilmesine bağlı olsaydı, iş çok basite indirgenmiş olurdu; oysa pratikte her şey çok daha karmaşıktır. Birçok şeyler, partinin toplumsal yaşamdaki yerine ve rolüne, yığınlarla kurduğu ilişkilerin niteliğine, savaşımın çeşitli aşamasındaki politik çizgisine, partinin örgütsel ve ideolojik ilkelerine, yapısına ve parti içi demokrasinin özelliklerine, komünistlerin, yaşamın nesnel gereksinimleri ile bunların gerçekleştirilmesi yolundaki öznel olanaklar arasındaki diyalektik bağı ortaya çıkarma yeteneğine bağlıdır. Bu arada ulusal ve uluslararası alanda sınıfsal ve politik güçler arasındaki ilişkiler, ülkedeki genel ideolojik durum, tarihsel geçmiş vb. de önemli bir rol oynamaktadır. Burada her şey birbirine bağlıdır ve, şu veya bu biçimde, partinin büyümesine yansımaktadır.

Bugün yaklaşık 50 bin üyeye sahip olan AKP, ülkedeki işçi sınıfının sayısına bakarak, küçük bir parti görünümündedir. Ama bu, emekçiler arasındaki çalışmalarımızın zayıf, ya da uyguladığımız yöntemlerin yarasız olduğu anlamına gelmez. Bunun tam tersi, toplumsal savaşımın birçok alanlarında ve birçok sosyal devinimlerde partimizin güttüğü politikanın etkisi yansımaktadır. Karşılaştığımız güçlüklerin kaynağı başka yerdedir.

İlk olarak, ardıcıl çabalara karşın, AKP için yeni üyeler kazanma çalışmalarını güçleştiren tarihsel nitelikli ön yargılardan söz edelim. İkinci Dünya Savaşında Sovyetler Birliği'nin etkisi sonucunda faşizm yere serilince, FAC'deki komünistler anti-faşist direnişe etkin olarak katıldıkları için, yabancı sayılmak gibi bir gerçekle karşı karşıya kaldılar. Birçok

kişiler Komünist Partisinin tutumunu, ulusal olmayan bir tutum olarak kabul ediyordu, çünkü, Alman faşizmine karşı utku ulusun iç olanaklarıyla sağlanmamış, Hitler Almanyası, komünistlerin bağlaştığı olan bir dış güç tarafından yenilgiye uğratılmıştı. Halkın bir bölümünün bilincinde böyle bir olumsuz anlayışın yer etmesi ve aynı zamanda anti-komünizmin ardıcıl olarak yayılması ve «komünist tehlikesi» yalanının yinelenmesi şimdiye dek çalışmalarımızı ciddi biçimde güçleştirmektedir. Bu nedenle AKP, gerçeklerin, tarihçiler tarafından saptanmasını, lise ders kitaplarında Alman tarihinin bu döneminin olduğu gibi açıklanmasını, faşistlerin erki elde etmelerinin nedenlerinin, egemenliklerin halka neye malolduğunun, faşizmin İkinci Dünya Savaşının parlamasındaki sorumluluğunun aydınlatılmasını istiyor.

Biz, anti-faşist harekete, barış uğrundaki savaşıma etkin olarak katılırken politikamızın ulusal niteliğini vurguluyoruz. Bu politika, örneğin, NATO'nun Avrupa'ya orta menzilli yeni Amerikan roketleri yerleştirilmesi kararına karşı giriştiğimiz eylemlerin bir atom savaşının önlenmesine, ülkemizi böyle bir savaşın getireceği kaçınılmaz felâketten kurtarmaya yönelik olduğunu gösteriyor. Dolayısıyla bu roketlere karşı yürütülen savaşım köklü ulusal çıkarlarımıza yanıt veriyor. Bu tutum, yığınlar arasında yankılar uyandırmaya başlamış olsa da, burjuva ideolojisinin bizimle ilgili yarattığı ön yargıların ortadan kaldırılması kolay olmuyor.

Buna Federal Almanya Cumhuriyeti'ndeki yığınsal iletişim araçlarının – televizyonun, radyonun ve büyük gazetelerin – kamuoyunun oluşmasına büyük etkide bulunduğunu, dolayısıyla anti-komünist bir doğrultuda etkinlik yürüttüklerini eklememiz yerinde olur. Bu araçlar çalışmalarımızı güçleştirmek ve partinin sıralarını hızla güçlendirme savaşımını engellemek için gitgide daha ince, daha yoğun bir anti-komünizme başvurmaktadır. Burjuva partilerinin anti-komünist tutumuna ve sağcı sosyal-demokrasinin işçi hareketi ile sendikalarındaki reformist doğrultusuna karşı koya-bilmek için büyük çabalar harcamamız gerekiyor. Çalışmalarımızı aynı zamanda, komünist ideleri halkın gözünde küçük düşüren aşırı solcu grupların serüvenleri de güçleştirmektedir.

Herkesin bildiği gibi, her partiye ne yapabildiği ve ne yapabileceği açısından değer biçmek gerekir. Elbette ki insanlar bir politik örgütün güçlü olduğunu, birçok işler görebileceğini anlayınca o örgüte girmeye daha büyük istek duyarlar. Bizim örgütümüz ise, göreceli küçük olduğu için, sıralarına üretimdeki işçileri çekerken, onlara işçilerin çıkarlarını en iyi ve en ardıcıl olarak savunan örgütün AKP olduğunu göstermemiz, bunu kanıtlamamız özel bir önem taşımaktadır. İşçi böyle bir durumda şöyle diyebilmelidir: Her ne kadar küçük de olsa, bu parti bana isteklerimi, sınıfımın isteklerini savunma için en elverişli olanakları sağlamaktadır. Elbette ki, herkesin AKP'nin işçi sınıfının, tüm emekçilerin çıkarlarına en iyi yanıt veren bir politika güttüğüne kendi deneyimiyle inanması gerekir.

Parti için yeni üyeler kazanma kampanyaları sırasında reel sosyalizme karşı yerleşmiş ön yargılara tanık oluyoruz. Bu, her şeyden önce, Federal Almanya Cumhuriyeti'nin, birbirine karşı iki toplumsal sistemin neredeyse sınırında bulunmasından ileri gelmektedir. Birçoklarının Demokratik Almanya Cumhuriyeti'ne, veya başka bir sosyalist ülkeye bir gezi yapmaları partimize girme kararının kesinleşmesine neden olmaktadır. Elbette ki sadece bir gezi, sadece sınırı geçmek anti-komünist önyargıların ortadan kalkması için yeterli değildir. İnsanın aynı zamanda sosyalizmin uygulamadaki, yaşamdaki özelliklerini derinlemesine öğrenmek, gerçek sorunlarını bilmek, bunların emekçilerin çıkarlarına uygun olarak nasıl çözüme bağlandığını öğrenmek isteğini duyması da gerekir. Biz, bu isteğin gösterilmesine çokyanlı yardımda bulunmaya çalışıyoruz.

Ortadaki güçlülere karşı, AKP'nin üye sayısı ve yığınlar arasındaki saygınlığı artmaktadır. Bunun başlıca kanıtı, yeni yeni işçi grupları ile diğer sınıf ve katmanlar temsilcilerinin partimizin sıralarına girmeleri ve derin değişimler savaşımına katkıda bulunmalarıdır.

B. Teixeira. Elbette ki, açık, kesin ve ardıcıl bir politika parti üyelerinin sayısının artışı ve örgütün yığınlar arasındaki saygınlığının büyümesinde çözümleyici bir rol oynamaktadır. Ne var ki, bunun yanısıra komünistlerin işçi sınıfı uğrunda savaşımlarda hangi yöntemlerden yararlandıkları da önemlidir.

Her ne kadar Portekiz'in durumu FAC'deki duruma bakınca önemli ölçüde farklı ise de, bize karşı da yoğun bir propaganda kampanyası yürütülmekte ve komünistler parti sıralarını genişletme çabalarında büyük güçlüklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Nisan Devrimi'nden sonra ülkede, özellikle küçük burjuva ideolojisinin benimsenmesinden yana olan bazı aydınlar ve üniversite öğrencilerinin etkin hale geldiğini yukarıda belirtmiştik. Bu katmanların temsilcileri, işçilere yaptıkları çağrılarda Marksist-Leninist konumlarda yer aldıklarını ileri sürerek, işçi hareketini yönetmek savı ile PKP'nin karşısına çıkacak öz «işçi» partilerini tezgâhlamayı denediler. Böylelikle, Portekiz'deki bazı güçlerin, işçi sınıfını emekçilerin çıkarlarını kesin ve ardıcıl olarak savunan gerçek proletar politik örgütten koparma niyetleri açıkça ortaya çıktı.

Parti, aşırı solcu grupların, serüvenci ve demagog kimselerin eylemlerini açıklamak için büyük çabalar harcadı. Biz, aşırı solcuların sadece Marksizm-Leninizmin parti ile işçi sınıfının devrimci süreçteki rolüyle ilgili görüşünü tersyüz etmekle kalmadıklarını, aslında tıpkı burjuva partileri ve sağcı sosyal-demokratlar gibi emekçiler arasında bölücü bir eylem yürüttüklerini ortaya koyduk. Fabrikalarda ve çeşitli işletmelerde ideolojik tartışmalara katılan komünistler, işçi sınıfına özen gösterme maskesi altında politik sermaye biriktirmeye çalışanların gerçek içyüzlerini açtılar. Bu savaşım meyvalarını vermekte gecikmedi ve son cumhurbaş-

kanı seçimlerinde aşırı solcular emekçilere sloganlarını kabul ettiremiyor. büyük bir başarısızlığa uğradılar. Şurasını belirtelim ki, «işçi sınıfının çıkarlarını savunma» savı ile ortaya çıkanlar arasında cumhurbaşkanı adayı bir faşisti desteklediler ve bunu, faşist adayın kazanması halinde muhalif solcu güçlerin birleşmesi için elverişli koşulların oluşacağı düşüncesiyle yaptıklarını ileri sürdüler. Bilindiği gibi, aşırı solcularla aşırı sağcıların, özellikle Marksist-Leninist partiye karşı savaşım yürütme, onun işçi hareketindeki etkisini yoketme amacı sözkonusu olunca birçok görüşlerinin birleşmesi tipik bir olgudur.

Bizde başka türden güçlükler de vardır. Portekiz'deki gericilerle hükümet ve bunların yanısıra Sosyalist Parti Portekiz Emekçileri Genel Konfederasyonu'nu parçalamayı istiyorlar. Son yıllarda bu konfederasyona karşı yeni bir sendikal birlik meydana getirilmesi yönünde bazı adımlar atıldı. Partimiz, sendikal harekette bölünmeler yaratma denemelerine kesinlikle karşı koydu. Bu, Portekiz'deki işçilerin ve diğer emekçilerin sınıf savaşımında ilkesel bir sorundur. Bilindiği gibi, bugünkü konfederasyon çok büyük bir güçtür. Buna, ülkedeki endüstri işçilerinin % 93'ü, taşıt işçilerinin % 79'u, hizmetler alanındaki emekçilerin % 52'si, sanat ve kültür işçilerinin % 36'sı ve aynı zamanda mühendis, teknisyen vb. gibi aydınların büyük bir kısmı üyedir.

Parti, sendikal harekette birlik sağlama savaşımını çalışmalarının önemli bir kesimi saymaktadır. Biz bu savaşıma uzmanlaşmış teknisyenlerin, yönetim aygıtlarındaki kadroların, tarıma bağlı işletmelerdeki emekçilerin bizimle birlikte katılmasına büyük önem veriyoruz. Çok önem verdiğimiz bir şey de, örgütümüz bulunmadığı yerlerde örgüt kurma koşullarını oluşturmaktır. PKP, en gelişmiş endüstri bölgelerinde büyük etkiye sahip olsa da, bu bölgelerdeki küçük ve orta işletmeler arasında örgütlenemediklerimiz de bulunmaktadır.

Kadın ve gençlik hareketleri temsilcilerini partiye çekebilmek için yapılacak çok işimiz vardır. Gerçekte PKP'deki kadın üyelerin sayısı artmaktadır ve bunların sayısı bugün % 21,1'i bulmuştur. Parti üyelerinin üçte birini de gençler oluşturmaktadır. Ülkede Komünist Partisinden başka, bağımsız, başıbaayruk bir örgüt olan Portekiz Komünist Gençliği (PKG) de eylem yürütmektedir. Ama bu örgütün amaçlarıyla partimizin amaçları birçok sorunlarda birbirinden farksızdır. PKG, gerek amaçları, gerekse ödevleri bakımından bize en yakın olan örgüttür. Ve doğal olarak, parti üyelerinin sayısının artırılmasında önemli bir kaynaktır. Bu arada PKG üyelerinden % 10'unun aynı zamanda partimizin üyesi olduklarını belirtmek yerinde olur.

Belirtilecek bir nokta da şudur: Partinin uzun süreden beri yığınlar arasında saygın olduğu yerlerde daha yaşlı kuşaklardan gelme komünistler çoğunluktadır. Yakın geçmişte etkili olmaya başladığımız yerlerde ise, parti üyelerinin büyük bir kısmını gençler oluşturmaktadır. Bu da, parti

örgütlerinde yaş bakımından üyeler arasında uyumsuzluk bulunan bölgelerde çalışmalarını arttırmamızı gerektiriyor.

W. Feldmann. Parti üyelerinin arttırılması için yapılan çalışmalardaki yöntemler üzerinde dururken, henüz her şeyin gerekli düzeyde olmadığını söyledim, bu soruna yaklaşımda basite kaçmanın tehlikeli olduğunu vurgulamak istedim. Elbette ki, örgütlerimizin nicel ve nitel bakımdan büyümesine partinin politik doğrultusu, somut çalışma yöntemleri ve hatta güçlerini nerede yoğunlaştırdığı olgusu etkide bulunmaktadır. Bu bakımdan AKP'nin Mannheim Kongresi'nde kabul edilen program bir pusula ödevini görmektedir. AKP'nin etkinliğinin merkezini işletmeler oluşturmaktadır. Çalışmaların çok çeşitli olduğu bu yerlerdeki parti örgütlerinin çoğu, işletme gazeteleri çıkarmaktadırlar. Bunların aracılığıyla işletmedeki durum aydınlatılmakta, yönetimin kararlarıyla ilgili görüşlerini belirtmekte, ücretlerin artırılması başta olmak üzere işçilerin ve sendikaların isteklerini destekleyen kanıtlar formüle edilmektedir. Bu gazetelerden çoğu ayda bir, bazıları da iki ayda bir çıkmaktadır. Bunların yanı sıra bazı semtlerde veya yerleşim yerlerinde küçük boy gazeteler çıkarılmaktadır. Bunlarda da, AKP'nin işçilerin hakları ve istekleri ile ilgili önerileri sergilenmekte ve aydınlatılmaktadır. Bu küçük boy parti organları, merkez organımız olan «Unsere Zeit» ile birlikte yığınların kazanılması savaşımında önemli birer araç rolünü oynamaktadırlar.

Komünistlerin, seçim yoluyla emekçi temsilciliğine getirilmeleri, örnek olmaları, girişimlerde bulunmaları, eyleme hazır olmaları ve mantığa uygun davranmaları büyük bir önem taşımaktadır. İşletmelerde üretim konseylerine üye seçilen, sendikalarda temsilcilikle görevlendirilen, gençlik örgütlerine delege gönderilen komünistlerin sayısı az değildir. Bu gibi yoldaşlar, işçilerle ilişkiler kurmada geniş olanaklara sahiptirler; üretim kollektiflerinin genel toplantılarında her zaman söz alabilirler, gerektiği zaman sosyal sorunlarda partinin doğrultusunu savunabilirler. Bu gibi yerlerde komünistler, bütün işçilere seslenebilmekte ve tüm kollektif tarafından tanınmaktadırlar. Aynı şey işletmelerdeki sendika temsilcilerinin toplantıları için de söylenebilir. AKP'ne giren yeni üyeler, bu kararı niçin verdikleri sorulduğunda, çoğu kez işletmelerdeki yoldaşlarımızın konuşma ve eylemlerinin kendilerini çok etkilemiş olduğunu söylemektedirler. Komünistlerin davranışları, birçok kimselerle tanışmaları çoğu kez işçilerin partiye girmelerinde çözümleyici bir rol oynamaktadır.

İşletmelerdeki yoldaşlarımız çoğu kez basit, fakat inandırıcı araçlara başvurarak işletme yönetiminin işçilere karşı eylemlerini protesto etmektedirler. Örneğin, rasyonalizasyon nedeniyle bir işletmede bazı işçilerin işlerine son verilmesi plânlandığı zaman, bu işçiler kendilerini makinelere zincirle bağlayarak işyerlerinden ayrılmayacaklarını belirtmişlerdir. Bu kesin protesto biçimleri, kimlerin emekçilerin hakları uğrunda özveriyle savaşım verdiğini ortaya koymaktadır.

Parti örgütleri etraflarında sempatzan toplamaya büyük önem vermekte ve zamanla bunları çalışmalarına etkin olarak çekebilmektedirler. Bu gibi işçiler, partiye yaklaştıkları dönem içinde toplantılarımızda hazır bulunmakta, girişimlerimize katılmaktadırlar.

AKP üyeleri arasında, başta Alman Sosyalist İşçi Gençliği (ASIG) ile «Spartakus» adlı Marksist öğrenciler birliği üyeleri olmak üzere, birçok işçiler ve öğrenciler yer almaktadır. Bu örgütler, bize yakın konumlarda yer aldıkları halde bunların aktif üyeleri partimize otomatik olarak girememektedir. ASIG ve «Spartakus» örgütlerinin üyesi olan genç komünistlerin parti üyesi olabilmeleri için çalışmalar yapmaları gereklidir. Burada karşılaştığımız bir güçlük de, karşımıza yaşamda kendilerine yol arayan ve henüz yeterli deneyime sahip olmayan gençlerin çıkmasıdır. Örneğin, Komünist Partisi üyesi olmanın niçin gerektiğini açıkça bilmeyen genç işçiler hiç de az değildir. Öte yandan, sosyal-demokrasinin işçi sınıfı üzerinde hâlâ belirli etkiye sahip bulunduğu, ona reformist düşünceler ve davranışlar aşıladığı da gözönünde bulundurulmalıdır. Sosyal-demokratlar işçileri «sosyal partnörlüğe» ve «sınıfsal uyumluluğa» yöneltmekte ve bu nedenle aralarından bazıları toplumda köklü değişimlerin sınıf savaşı olmadan da gerçekleşebileceği kanısına varmaktadırlar. Bizim istediğimiz, AKP'nin etkisini artırmak, işçilere ve bu arada gençlere toplumsal yaşamın ortaya çıkardığı sorunlarla ilgili doğru yanıtlar vermek, sadece komünistlerin gösterdiği yolun aradıkları doğru yol olduğunu göstermektir.

B. Teixeira. Sizin söylediğinize şunu eklemek istiyorum: İşçilerle diğer emekçilere partinin nasıl yaşadığını da sık sık göstermeliyiz. Bunun en iyi biçimi, bizce, komünistlerin açık toplantılarıdır. PKP'nin bu gibi toplantılarına, genellikle, partiye sempati besleyen, yandaşlarımız olan herkes çağırılmaktadır. Bu gibi toplantılarda somut politik durumlar incelenmekte, parti örgütünün eylemleri gözden geçirilmektedir. Böylelikle partiye sempati besleyenler, üyelerinin kimler olduğunu, örgütün nasıl çalıştığını, amaçlarının ve politikasının ne olduğunu yakından görmektedirler. Biz bunu zorunlu sayıyoruz, çünkü, birçok emekçi komünist partisinin yaşam ve çalışma ilkeleri hakkında açık bilgi sahibi değildirlere. Ve çoğu kez, diğer politik akımların etkisiyle, partiyi dar bir sekter grup saymaktadırlar. Açık parti toplantıları, bu gibi görüşlerin ortadan kaldırılmasını kolaylaştırmakta, amaçları bizimkilere yakın olan yeni yeni insanların meydana çıkmasına yardım etmektedir.

W. Feldmann. Tamamıyla aynı kanıdayım. AKP için de, bu gibi toplantılar partiye yeni üyeler kazanma yolunda başvuru olan yığınsal çalışmalar biçiminden biridir. Biz, bu işi plânlamaktayız ve sistemli olarak özel kampanyalar düzenlemekteyiz. 1977 yılında partiye, «Max Reimann» adını taşıyan üyeler kurası katıldı. Daha sonra 1979 yılının Aralık ayından bu yılın Mayıs ayında parti kongresinin yapıldığı güne kadar «üre-

timde çalışan binlerce işçinin yeri partidedir» sloganı altında bir kampanya yürütüldü. Bunun sonucunda parti üyeleri arasındaki endüstri işçilerinin oranı önemli ölçüde yükseldi. «Max Reimann» kurası sırasında ülke çapındaki kampanya AKP Yönetiminin denetimi altında yürütüldü, son kampanyada ise, yarışı örgütlenme ödevi il komitelerine verildi ve yarış sırasında deneyim değiş-tokuşu çalışmaları geliştirildi.

B. Teixeira. Bizde de parti üyelerinin sayısını artırmak için kampanyalar açılmaktadır. Bu, emekçilerle bağların güçlendirilmesinin etkin biçimlerinden biridir. Somut örnekler verirsek, Nisan Devrimi'nden sonra PKP iki büyük kampanya yürüttü. Bunlardan birincisi, 1977 yılının Ağustos-Aralık ayları arasında yapıldı ve o dönemde partiye 27 binden fazla emekçi girdi. İkincisi, 1980 yılının Ocak ayında başladı, ve Mayıs ayında sona erinceye kadar, aralarında % 59,6'sı işçi olmak üzere partiye yeniden 17 bin 590 yeni üye katıldı.

Yine geniş yığınsal çalışmalar yoluyla diğer önlemlere de başvurulmakta, partiye maddesel yardım sağlanması, komünist basının yaygınlaştırılması vb. alanında kampanyalar örgütlenmektedir. Bu arada «Avante!» gazetesinin bayramı özel bir önem taşımaktadır. Büyük bir ulusal halk bayramı ölçülerini alan bu kutlamalar sırasında partinin taban örgütleri «Avante!» festivalinin bütün gösterilerini ziyaret etme olanağı sağlayan biletler satarak parti fonu için para toplamaktadırlar. Bu bilet satışı sırasında emekçilerin PKP karşındaki tutumlarının saptanması olanağı da belirlemektedir.

W. Feldmann. Portekiz ve Federal Almanya komünistlerinin çalışmaları arasında birçok ortak yönler olduğu görülüyor. Fakat elbette ki, her parti, saflarına katılanlara, kendisine göre bazı koşullar ileri sürmektedir. Bu bakımdan partiye kimlerin ve nasıl kabul edildiği sorunu ele almamızın ilginç olacağı kanısındayım.

B. Teixeira. Elbette! Partimizde sık sık «parti kapılarını yeni üyelere açıyor» deyiimi kullanılıyor ve gerçekten de durum böyle. Biz, yeni üyeler kabulünü engelleyebilecek bir herhangi bir sert koşul ileri sürmeyi doğru bulmuyoruz. En çok önem verdiğimiz şey, örgütümüze girmek isteyen politik ve moral tutumdur. Bize göre, eğer bir insan böyle bir adımı atmaya düşündüyse, bilinci partide yükseltilebilir ve gerçek bir komünist olarak eğitilebilir. Elbette ki, saflarımıza herhangi bir kişiyi almadan onun görüşleri ve tutumları hakkında bilgi sahibi olmayı istiyoruz. Biz, PKP'ne Portekiz halkının, yığınlar arasında büyük saygınlığı olan temsilcilerinin girmesini istiyoruz. Genellikle şu veya bu işletmedeki parti örgütünün sekreteri, komünistlerin önerisi üzerine partiye girmeyi isteyen ve bu şerefe lâyık olan kimselerin adaylığını önermektedir. Biz, her şeyden önce, işçi komisyonlarında, sendika örgütlerinde, halk eylemlerinde, gösterilerde etkin davranmış emekçilere önem veriyoruz. Bundan sonra

sekreterlik, Şu veya bu komünisti, üyelik için önerilen kimseyle görüşmek, ona partinin amaçlarını ve örgütsel çizgisini anlatmak üzere görevlendiriyor. Eğer aday PKP üyesi olmaya rıza gösteriyorsa partiye alıyoruz.

W. Feldmann. Bizim partimizde de, aşağı yukarı aynı yol izleniyor. Deneyimler, her adaya karşı somut bir yaklaşımın zorunlu olduğunu, yani saflarımıza alacağımız kişiyi iyi tanımamız gerektiğini ortaya koymuştur. *Partiye yeni üye alma sorunu, parti grubunun genel toplantısında kararlaştırılır.* Biz, komünistlerin partisizlerle yaptıkları bireysel aydınlatma çalışmalarına, parti üyelerinin üretimdeki arkadaşları ve komşularıyla, aynı mahallede oturanlarla yaptıkları görüşmelere büyük önem veriyoruz. Ayrıca, tıpkı sizde olduğu gibi, bizde de, her şeyden önce, grevler ve diğer işçi eylemleri sırasında etkin olanlar gözönüne alınmaktadır. Bu gibilerin çalışmalarımıza katılmalarına olanak verilmekte ve eğer parti politikasına bağlılık gösterirler ve komünist olmak isterlerse AKP'ne kabul edilmeleri sorunu ele alınmaktadır.

Partiye girmek isteyen, bununla ilgili dilekçesini taban örgütüne vermekte ve karar orada alınmaktadır. Yeni parti üyesinin sorumluluğunu taban örgütünün kollektifi yükümlenmektedir. Bu, parti içi demokrasi ve kollektif sorumluluk ilkesi bakımından ve özellikle yeni yoldaşın etkin çalışmalara katılmasının sağlanması bakımından önemlidir.

B. Teixeira. Şunu da belirtmek isterim ki, komünistlerin parti sıralarına işçi ve diğer emekçiler arasından yeni üyeler çekmek için kurnazlıklara başvurmalarına gerek yoktur. Biz, insanları örgütümüze girmek için kandırmıyoruz; böyle bir yaklaşım bize yabancıdır. Komünistler toplumla ilgili görüşlerini ve onun değiştirilmesiyle ilgili yolların ne olduğunu açıkça, yüreklilikle ve dürüstçe ortaya koymaktadırlar. Parti politikasının hazırlanmasına, komünist partisinin üyeleri ve sempatanları geniş çapta katılmaktadır. Ve parti, kendisini destekleyen emekçilerle birlikte, programda yer alan politik doğrultuyu somut eylemlerle gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Komünistlerin saflarının artmasına her şeyden önce niyetlerinin apaçık olması, yığınlarla sıkı bağlar kurmuş bulunması, politik tutumda ardıcıl davranması, emekçilerin günlük ve perspektif çıkarlarını korumada ilkesel davranması yardım etmektedir.

İki tarafın ilginç buldukları bir sorun daha: İşçi, komünist olduktan sonra ne yapacaktır? Yeni üyelerle çalışmalar nasıl yürütülecektir?

W. Feldmann. Bize göre, partiye alınma bir son değil, gerçek komünistin eğitilmesi çalışmalarının başlangıcıdır. Nedenine gelince, partiye hiç kimse yetişmiş bir militan olarak girmez. Bu yetişkinlik, ancak komünist kollektif içinde, fikir arkadaşlarının ortak savaşım havası içinde, sınıf savaşımı içinde, Marks'ın, Engels'in ve Lenin'in ideleriyle, bilimsel sosya-

lizmle daha yakından tanışma süreci içinde sağlanmakta, komünist moral partinin yaşam ve eylem ilkeleri benimsendiği oranda pekişmektedir.

B. Teixeira. Evet, sadece örgütün üyesi değil, gerçek komünist olan, idelerimizin etkin savaşımcısı olan komünistin yetiştirilmesi oldukça karmaşık ve uzun süreli bir süreçtir. Bilindiği gibi aramıza henüz pekişmemiş sınıf bilinci olan işçiler gelmekte, sıralarımıza köylüler, zanaatçılarla, aydınların ve hattâ küçük sanayicilerin temsilcileri katılmaktadır. Bunlar sadece sosyal bakımdan farklı kökenlerden gelme değil, aynı zamanda ideolojik bakımdan, eğitim bakımından farklı kimselerdir. Şu veya bu sınıfın, ya da toplumsal katmanların temsilcileri bilinçlerinde, ideolojilerinde o sınıf ve katmanların bilincinden kalıntılar taşımaktadırlar. Bu nedenle biz, yeni gelen yoldaşların ideolojik birikimlerindeki bazı olumsuz yanları yenebilmeleri ve eğitimlerini tamamlayabilmeleri için büyük çabalar harcamaktayız.

Genel olarak kadroların biçimlenmesi ve eğitilmesi günlük parti çalışmalarında oluşmaktadır. Çözümleyici öge, komünistlerin düzenli toplantılar yapmaları, partinin önünde duran sorunları incelemeleridir. Elbette ki burada, örgütün verdiği ödevlerin gerçekleştirilmesi de önemli bir yer almaktadır. Biz, toplantıların örgütsel ve ideolojik-politik açıdan yüksek düzeyde olması için çabalar harcıyoruz. Bu toplantılara katılanlar, işçilerin savaşımıyla ilgili somut sorunlar üzerinde durmalı ve sözkonusu edilen yerdeki duruma yanıt olacak kararlar almalıdır. Bunun yanı sıra kabul edilen kararların gerçekleştirilmesiyle ilgili denetim de sağlanmalıdır. Parti kadrolarının yetiştirilmesinde, doğal olarak, komünistlerin işletmelerdeki emekçilerin hakları uğrunda savaşımına olduğu kadar, ülkenin önünde duran genel sorunların incelenmesine geniş ölçüde katılmaları da büyük bir önem taşımaktadır.

W. Feldmann. Tamamiyle aynı kanıdayım. Ama bunun için komünistin belirli bir hazırlığa sahip olması gerekir. Bizde her yıl bütün taban örgütlerinde parti öğrenimiyle ilgili kurslar açılmaktadır. Özellikle büyük işletmelerde üretim alanında çalışan, oralarda seçim yoluyla şu veya bu göreve getirilen ve işçilerin temsilcisi olan işçilerin ideolojik-politik düzeyini yükseltmeye ayrı bir önem verilmektedir. Biz böylelerini iş yerinden alıp yatılı parti okuluna gönderemeyiz, çünkü parti için önem taşıyan görevlerinden ayrılmalarını istemeyiz. Bu nedenle öğrenimlerini sağlamak için özel biçimler aramalıyız.

B. Teixeira. Örneğin, ne gibi?

W. Feldmann. 12 il parti örgütünde, üretimde çalışan işçiler için 20–25'şer kişilik okullar meydana getirdik. Bu okullarda, haftada en az iki kez ders yapılmakta, seminerler düzenlenmekte, konferanslar verilmektedir. Bu öğrenim süresi içinde yoldaşlar, işletmede veya sendikada seçim yoluyla getirildikleri görevlerinden ayrılmamakta, buna karşılık biz

kendilerini diğere bazı parti-örgüt işlerinden kısmen serbest bırakmak-tayız. Herhangi bir üyesini akşam okullarına gönderen işletmelerdeki parti grupları, yoldaşın daha önce grupta yükümlendiği görevi üzerine almak-tadır. Bunun yanısıra komünistler, yıllık izinlerinin bir kısmından yarar-lanarak «Karl Liebknecht» okulunun bir veya iki haftalık kurslarına de-vam etmektedirler. Öyle sanıyorum ki, bu tür çalışmalar sizin partinizde de önemle ele alınmaktadır.

B. Teixeira. Evet, PKP de komünistlerin ideolojik-politik düzeylerini yük-seltmek için merkezde haftalık, iki haftalık ve aylık kurslar açtı. Biz bu alanda kardeş partilerin yardımından da yararlanmakta ve bazı yoldaş-larımızın parti öğrenimi görmelerini sağlamaktayız. Bu arada «Avante» gazetesinin, parti üyelerinin eğitilmesine büyük bir önem verdiğini de belirtmeliyim. Bu konuyla ilgili materyalleri aylık «Militanti» dergimiz de yayınlamaktadır. Komünistler, PKP'nin bazı işletmelerde çıkardığı gaze-telerden de yararlanıyorlar. Örneğin, «Lijvani» adlı gemi tezgâhlarında çıkan gazete bundan bir süre önce, burada üzerinde durduğumuz sorun-larla ilgili özel bir yazı yayınlamıştır.

Bölge örgütlerimiz de parti kadrolarının yetiştirilmesinde çeşitli biçim-ler uygulamaktadırlar. Bunlar, genel olarak, tatil günlerinde ve işçilerin serbest akşamlarında öğretim yapan ve parti militanlarını eğiten yerel kurslardır. Bunlarda, çoğunluğu işçi olmak üzere birkaç bin komünist öğrenim görmektedir.

W. Feldmann. Şöyle bir nokta üzerinde durmak istiyorum. Bizim yeni parti üyeleriyle yaptığımız eğitim çalışmalarında tamamiyle belirli iki amaç güdülmektedir: Öyle parti kadroları yetiştirmeliyiz ki, bunlar işçi sınıfının bugünkü ve perspektifteki amaçlarına yönelik savaşlarını başa-rıyla yönetebilsinler. Bunun yanısıra, doğal olarak, komünist işçilerin ta-ban örgütünden merkez yönetimine kadar tüm düzeylerde yönetici mev-kilere yükseltilmesinde iyi bir seçim yapılması da büyük bir önem taşı-maktadır. Parti üyelerinin uluslararası gelişmelerle ilgili karmaşık sorun-ları, uluslararası komünist ve işçi hareketinin teori ve pratiğini, ülkenin politik ve ekonomik yaşamını, yönetim sistemini ve devletle toplum ara-sındaki karşılıklı ilişkileri iyice bilmesi, yığınları arkalarından sürüklemeyi başarması gerekir. Uzun yıllardan beri parti üyesi olsa bile, her işçi bu alanda gerekli bilgiye ve yeteneğe sahip değildir. İşçi kökenli yöneti-cilerin özel olarak yetiştirilmesi gerekir, yoksa çalışmalarda sadece zayıf-lıklar ortaya çıkmakla kalmaz, daha önce belirttiğimiz gibi sektörliğe yer verilir, sendika ve parti çalışmaları arasına bir sınır çekmede başarı gös-terilemez, sendikal alanda ekonomizme gidilir vb. AKP, taban örgütün-deki işçi kökenli üyelerin parti politikasının hazırlanmasına, kararlar alın-masına, plânların gerçekleştirilmesine katılmalarını, aydınların temsilcisi olan yoldaşların ise, işçi kökenli üyelerin genel öğrenim ve ideolojik poli-tik düzeylerini yükseltmeleri için yardımda bulunmaları gereklidir.

Biz, partimiz sıralarına aydınların seçkin temsilcilerini kazanabildiğimiz için gurur duyuyoruz. Bu aydınlardan birçokları etkin savaşçı nitelikler taşımaktadırlar. Bu gibi insanların komünist ideleri benimsemeleri komünist partisinin, işçi sınıfı davasının büyük bir başarısıdır.

B. Teixeira. Partideki eğitim çalışmalarıyla işçi-komünistlerin yığınlarını politik yöneticisi olarak yetiştirilmesi arasındaki bağ ile ilgili görüşünüzü çok önemli sayıyorum. Daha önce belirttiğim gibi, bizim partimiz hızlı tempolarla büyümektedir. PKP, gizlilikten çıkıp legal parti haline gelmeli beri yönetici organlarımızda, hepsi de deneyim sahibi olmayan genç yaşta birçok işçiler yer aldı. Bizim geleceğimiz onlardır. Ne var ki, parti yönetiminde aldıkları önemli ödevleri yerine getirebilmeleri için bu yoldaşların iyi yetişmeleri gereklidir.

Gerçi sorun sadece partinin hızla büyümesinden ileri gelen duruma bağlı değildir. PKP, genel olarak yönetici organlarda işçi sınıfı temsilcilerinin önemli bir yer almasını istemektedir. Bize göre, bu, partinin Marksist-Leninist niteliğinin pekişmesi, proletarya enternasyonalizmine bağlılığının güçlenmesi, bazı yeni üyelerin partiye getirdikleri kuşkuların ortadan kaldırılması için önemli bir güvencedir. PKP Merkez Komitesi üyeleri arasında çoğunluğu işçi sınıfı temsilcilerinin oluşturduğunu belirtmek isterim. Bu altın değerindeki kuralın partimizin diğer yönetim organlarında da yürürlükte olması, oralarda da başlıca rolü işçilerin oynaması bir ödev olarak öne sürülmektedir.

W. Feldmann. Bugün burada partinin işçi çekirdeğiyle ilgili sorunlardan ancak bazılarını ele aldık. Elbette ki bu çekirdeğin yaratılması ve pekiştirilmesi ile ilgili her şey bir defada ele alınamaz. Böyle olsa da, bu konudaki fikir değiş-tokuşunu yararlı sayıyoruz. Belki de ileri sürdüğümüz görüşler diğer kardeş partilerin temsilcilerinin de bu konudaki düşüncelerini ve deneyimlerini ortaya koymalarına yol açar. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi gelecekte de partilerin yaşamındaki bu büyük soruna gereken önemi verirse, bana göre, çok iyi bir iş yapmış olur.

Kategorilerin diyalektiği sorunu üstüne

Uluslararası Araştırma Grubunun çıkardığı sonuçlar

Çağımızdaki ideolojik savaşımда toplumsal yaşamı öğrenme, kavrama metodolojisiyle ilgili sorunlar önemli bir yer almaktadır. Bu alandaki teorik çatışmalar tamamiyle anlaşılır bir şeydir, çünkü başka tür bir öğrenme, kavrama, algılama, yalnız gerçeği değil, bütün sınıfların çıkarlarını ilgilendiren bir algılama sözkonusudur. Bunun sonuçlarını ise, parti ilkelerine bağlılık doğrultusu ve işçi sınıfının bilimsel ideolojisi ile burjuva anlayışları sistemi gibi iki felsefi-dünya görüşü konumu arasında yapılan seçim saptamaktadır.

Ama bilimde yeni bilgiler edinmenin yasa ve mantığının biçimlenmesinde, araştırmalarda yararlanılan algılama araç ve biçimlerinin rolü ile ilgili metodolojiler alanının kendine özgü birçok yanı vardır. Bu nedenle burjuva yığınsal iletişim araçlarının, bilimsel algılama metodolojisine saldırırken, günlük bilince daha elverişli olan biçimleri yeğlemeleri rastlantı değildir. Her şeyden önce terminolojiyle ilgili sorunlar etrafında savaşıma ağırlık veriliyor. Örneğin, toplumsal yaşamın çeşitli yanlarını yansıtan kategorilerin «gerçek anlamı»; «demokrasi» ve «diktatörlük», «devrim» ve «reform», «enternasyonalizm» ve «milliyetçilik», «müdahale» ve «yardım», «uygar toplum» ve «devlet», «askersel blok» ve «bağlantısızlık» vb. kavramlarının ne oldukları ve ne olmadıkları konuları tartışılmaktadır. İdeolojik tartışmalara katılanların bu kavramların içeriği hakkındaki görüşleri birbirinden o kadar farklıdır ki, çoğu kez birbirinden tamamiyle ayrı yaşamsal olgu ve süreçler üzerinde durdukları izlenimi uyanmaktadır.

Böyle olsa da, terimler ve sözcükler üzerindeki tartışmaların ardında burjuva ideolojisinin çağdaş toplumbilimin kavramlar sistemini ortadan kaldırma, ya da bilimde kullanılan kategorilerin içeriğini altüst ederek bunlarla ilgili çeşitli önyargılar telkin etme çabalarını görmezlikten gelemez. Bu yolla, burjuva propagandasının yaydığı sayısız efsane ve klişelerin temelini oluşturan bağınazlık kendisine yol açmaktadır.

Komünistlerin sosyal bilimler tarafından saptanan kategoriler gibi algılamının teorik temelleri dahil, metodolojik sorunlara karşı ilgi duymalarını, sadece yığınların ideolojik bakımdan aydınlatılmaları, bilimsel Marksist bilgilerin savunulması ve yaygınlaştırılması ödevi gerektirmiyor. Bu sorunlara yönelişin güncelliğini aynı zamanda Marksist-Leninist bilimin sadece ulaştığı teorik sonuçlar toplamı açısından değil, aynı zamanda en geniş cephede araştırmalar yapan ve dünyanın her yerinde oluşturulan bağımsız merkezlerde yoğunlaşan uluslararası toplumsal kurumun bugünkü durumu saptamaktadır.

Sosyal pratiğin gereksinimleri Marksist-Leninist bilginleri, toplumsal gelişmenin yeni yeni orijinal olgu ve eğilimlerini, çeşitli ülkelerdeki kendine özgü durumları çözümlenmeye yöneltti. Bu olgular, eğilimler ve durumlar, bilimsel yaratıcılık ile teorinin ilkesel sonuçları ve bunların olası gelişmesi ile ilgili deneyimlerin gösterdiği gibi, son derece önemlidir. Yeni tarihsel materyali irdeleme sürecinde de, teorik kavramlar sisteminin somut gerçeğin çözümlenmesi sırasındaki uygulamayla bağlı sorunlar ve güçlükler ortaya çıkmaktadır. Bu sorun ve güçlüklerin ortadan kaldırılmasındaki başarısızlık yeterince temellendirilmemiş sonuçlara varılmasına, hattâ bilimsel ilerlemeyi geciktirecek ve olumsuz toplumsal eğilimlere yol açacak politik etkinliklerde yönlendirici rol oynayacak yanlış sonuçlara varılmasına neden olabilir.

Sosyal teorinin kavramlar aygıtında, ekonomik toplumsal ilişkiler üzerinde meydana gelen muazzam üstyapının tümünün çeşitli yönlerini ve yasalarını yansıtan ve saptayan *sosyal-politik kategoriler* önemli bir yer almaktadır. Bu kategoriler, sınıf savaşımının pratiğine, partilerin etkinliğine dolaysız olarak bağlıdırlar. Bu nedenle de kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde doğal olarak hem ideolojik çatışma, hem de devrimci dönüşümler stratejisinin saptanmasına yönelik bilimsel incelemeler alanında ön plâna çıkmaktadır.

Dergimizin genel teorik sorunlar komisyonu «sosyal-politik kategorilerin doğası» konusunda uluslararası bir araştırma grubu ile metodolojik bir seminer düzenledi. Seminere aşağıdaki yoldaşlar katıldı: *Roland Bauer* (Almanya Sosyalist Birlik Partisi), *Samuel Behak* (Uruguay Komünist Partisi), *Raul Valdes Vivo* (Küba Komünist Partisi), *Girgin Girginov* (Bulgaristan Komünist Partisi), *Manuel Delgado* (Kostarika Öncü Halk Partisi), *Kemal Kervan*, (Türkiye Komünist Partisi), *Jeronimo Carrera* (Venezuela Komünist Partisi), *Jose Lava* (Filipinler Komünist Partisi), *Tom O'Flaherty* (İrlanda Komünist Partisi), *Leonardo Paso* (Arjantin Komünist Partisi), *Vusizne Seme* (Güney Afrika Komünist Partisi), *Cesar Perez* (Dominik Komünist Partisi), *Felipe Rodriguez* (Bolivya Komünist Partisi), *Clement Rohee* (Guyana İlerici Halk Partisi), *Ahmet Salem* (Sudan Komünist Partisi), *Agamemnon Stavrou* (AKEL), *Satiadjaja Sudiman* (Endonezya Komünist Partisi), *James West* (ABD Komünist Partisi) *Robert Francis* (Belçika Komünist Partisi), *Zeki Heyri* (Irak Komünist Partisi).

Komisyonun önerisi üzerine çalışma grubu tarafından hazırlanan aşağıdaki materyalde fikir değiş-tokuşunun bazı sonuçlarını yayınlıyoruz.

Toplumsal olayları incelemeye sınıfsal açıdan yaklaşım, Marksist-Leninist metodolojiye organik biçimde bağlı bir özelliktir. Ve hiçbir biçimde araştırıcının öznel isteklerinin gereği değildir. Sınıfsal toplumun kendine

özgü yanlarının incelenmesine dayanan bu yaklaşımı aynı zamanda araştırma sırasında başvurulan kavramlar aygıtı da saptamaktadır; sosyal-politik kategorilerde doğal bilimlerdekinden farklı olarak *sınıfsal bir içerik vardır*.

Ne var ki, onların bu nitel özelliği yüzeyde kalmaz. Sosyal-politik kategorilerin sınıfsal içeriğini ortaya çıkarmak karmaşık bir sorundur. Örneğin, bir olgunun, bir sürecin yalıtılmış olarak incelenmesinde bunlar ne kadar ayrıntılı olursa olsun (ki böylesi incelemede bir gereksinimdir) yine de sınıfsal içeriğinin ortaya çıkarılması için yeterli değildir. Bu durumda, bu olguların, bu süreçlerin bağları somut bütünlükle, gerçek toplumsal sistemle gölgede kalmaktadır. Oysa bu olgular, süreçler nitel özelliklerini somut tarihsel, sınıfsal içeriklerini bu bağlar aracılığıyla elde etmektedirler. V. İ. Lenin «bireysel, genele götüren bağ olmadıkça var-olamaz» (1), diye yazmıştır.

Marksist metodolojinin saptadığı birincil, en önemli istem şudur: Sosyal-politik kategorilerin sınıfsal içeriğinin, anlamının, işlevinin ve mümkünse bunlardan her birinin birer birer ve yalıtılmış olarak ele alınınca değil, toplumsal ekonomik formasyonların *toplumsal kavramlarıyla ilgili Marksist teorinin temelinde yer alan en önemli unsurla ilişki halinde algılanmasıdır*.

K. Marks, F. Engels ve V. İ. Lenin'in belirttikleri gibi her hangi bir formasyonun gelişmesi sırasında çokyanlı toplumsal ilişkiler, süreçler ve olgular, ilgili formasyonun oluşturduğu somut bütünlüğe uymakta, bu bütünlüğün biçimlendirdiği karşılıklı bağımlılığa sızmakta, bunların işleme ve gelişme yasalarına uygun olarak değişmektedirler. Bu «uyma» sonucunda toplumun tüm öğeleri her somut formasyon tarafından saptanan sınıfsal özgünlüğe bürünmektedirler.

Sosyal-politik kategoriler gerçek toplumsal sisteme, somut formasyona dayanmadan da kullanılabilirler ve kullanılmaktadırlar: Bunlar mekanik olarak birleştirilebilir, ayrılabilir, en çeşitli kombinezonlarda kullanılabilir, bir toplumsal sistemden ötekine aktarılabilir. Ama, bu gibi durumlarda bütünlü temel bağlarını yitiren kategoriler bilimsel inceleme aracı olma niteliğini kaybederler. Bunların keyfi biçimde kombine edilmeleri gerçekliğin tersyüz edilmiş kopyasını ortaya koyar.

Gözden geçirilen metodolojik kuraldan geri dönüşün en tipik örneği, sosyal-politik kategorilerin geçiş dönemlerinden, tarihsel koşulların gerektirdiği özelliklerde temizlenmiş ve toplumsal-ekonomik formasyonların dışında ve üstünde yer almış mutlak öz biçiminde gösterilmesidir. Örnek olarak, devletin sınıfsal içeriğine bağlılığın dışında kalan politik yönetim türünü (yurttaşların seçimlere ve yönetime katılabilmeleri, yasalar karşısında eşit olmaları, kişisel hak ve özgürlüklerin hukuksal açıdan formüle

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 29, s. 318.

edilmeleri vb.) karakterize eden «genel demokrasi» kategorisi böyle ortaya çıkmıştır. Bu son derece genel ve formel anlayış, somut tarihsel koşullar çerçevesi içinde ele alındığı zaman doğal olarak bir öğretici önem taşıyabilir. Ne var ki böylesi, demokrasinin en özgün yanlarını ortaya koymaz. Çünkü, bunun içeriği, toplumsal düzenin, toplumsal formasyonun karakteriyle ilgili ilişkilerinde ortaya çıkar.

Dahası var. Böyle soyut bir kavram kendisinden en önemli öğelerin çıkarılacağı teorik bir yapının temeli olarak kabul edilirse gerçekten varolan tüm demokrasiler bu soyutluluğun değişmiş biçimi olurlar, ama sınıfsal özü boşaltılmış biçimdir. Bundan, örneğin, kapitalizmde burjuva olmayan «devlet» görüşü doğmaktadır.

Metodolojik alandaki bu tür görüşler bizi, bilimin çoktan ortadan kaldırdığı spekülâtif felsefeye götürmektedir. Bu felsefenin temelinde, kısaca özetlersek, gerçeklikte varolan nesnelere bir takım «cevherlerin» değişikliğe uğrayan şeylerde değişmeden kalan varlığın basit biçimleri olarak gösterilmektedir. Örneğin, elmanın ve armudun «cevheri» «genel olarak meyvedir». Marks, spekülâtif felsefenin kulislerde kalan işlemlerini ortaya koyarken «spekülâsyonlar dünyasında yeniden elde ettiğimiz elmaların, armutların, bademlerin, kuru üzümün artık sadece hayali elma, armut, badem ve kuru üzüm olduğunu, çünkü, bunların «genel olarak meyva»nın varlığından bazı anları temsil ettiklerini, *akıl tarafından yaratılan bu soyut özü temsil ettiklerini, dolayısıyla bunların kendilerinin aklın soyut yarattığı olduklarını*» yazmıştır. «Sınıflarüstü devlet» vb. diğer görüşler de aklın bu türden soyut yaratıkları, sadece hayallerde yaşayan «genel olarak demokrasi» soyutlamalarının yarattığı bu türden hayali kurumlardır. (2)

Spekülâtif manevraların gizleri üzerinde yeniden durmak gerekiyor, çünkü, bunun meyvaları işçi hareketine tekrar tekrar sızmaktadır. Bunun son örneklerinden biri, burjuva propagandasının tezgâhladığı «işveren» kavramıdır. Bunun ilk amacı, kapitalistin iş sağlayan bir hayır sahibi olarak gösterilmesi yolu ile işçilerin kapitalist üretimde sömürücü ilişkileri kavramalarına engel olmaktır. Daha sonraları bu kavram, sosyalizmde emek ilişkilerinin içeriğini tersyüz etmeyi deneyen karşı-devrim ideologları tarafından benimsendi. Şimdi burjuva düşüncesinin bu soyut yaratığının amacı, sosyalist devleti işçilerin çıkarlarına karşı bir kurum olarak göstermek suretiyle karalamaktır.

Bu gibi işlemlere uluslararası olguları niteleyen kategorilerde de başvurulmaktadır. Örnek olarak, NATO ve Varşova Antlaşması askersel politik bğıklarının karşı karşıya getirilmesi sorununu ele alalım. Bunların, birbirine karşı sınıfsal özünü hem bağlaşıklarının niteliği (saldırgan ve savunucu), hem üyelerinin özelliği (bir yanda emperyalist devletler, ötede ise sosyalist ülkeler), hem de birbirine tamamiyle karşıt dış politika çiz-

gilerinde ve stratejilerinde ortaya çıkan politik amaçlar ortaya koymaktadır. Şunu da ekleyebiliriz ki, bu blokların karşı karşıya yer almış olması, sadece uluslararası alandaki sınıf savaşımının sonucu değil, onun özgün biçimidir. Öyledir, çünkü bu, sosyalizmin, sosyalist ülkelerin savunma gücünü artırarak, silâhli kuvvetlerini güçlendirerek, emperyalizmin saldırı yeltenişlerini dizginleme, yeni bir dünya savaşı patlamasını önleme çabalarıyla bağlıdır. Öyledir, çünkü bu savaşım biçimini emperyalizm dayatmıştır. Bu savaşım biçimini kabul etmek zorunda kalan sosyalizm, sınıf savaşımının askersel çatışmayı ortadan kaldıran ve silahsızlanmayı öngören başka biçimlerde yürütülmesinde yarar görmekte ve savaşımın bu biçimlerde yürütülmesini sağlamaya çalışmaktadır.

Bu görüşün karşısına, bloklarda yer alan ülkelerin, sınıfsal amaçları ne olursa olsun, eylemlerinde her şeyden önce güvenliklerini sağlama, karşı tarafın askersel üstünlük sağlamasına olanak vermeme ve hattâ kendisinin böyle bir üstünlük sağlama isteğini besledikleri savı ile çıkmaktadır. Tek sözle, bunların «bloklar politikası», ya da «bloklar mantığı» anlayışını kılavuz edindikleri ileri sürülüyor. Burada, biraz evvel gözden geçirdiğimiz olguların somut sınıfsal içeriklerinin ortadan kaldırılmasıyla ilgili yöntemle başvurulduğunu görmek pek de zor değildir. Bu savların temelinde yine bir tür soyut «cevher» yani «genel olarak güvenlik nedenleri» yer almakta ve nitel karşıtlıklarından soyutlanmış «bloklar» meydana çıkarılmaktadır. Ama, NATO bloku, üye devletlerden herhangi biri savaş tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı için mi kurulmuştur ve varlığını bunun için mi sürdürmektedir? Acaba bu «tehlike» ile ilgili masallar saldırgan bir bağlaşıklıkla haklı göstermek için kullanılan bir maske değil midir? Ve acaba, gerçek güvenliğin gereksinimleri tüm askersel örgütlerin ortadan kaldırılmasını, NATO'ya karşı savaşım yürütülmesini gerektirmiyor mu? Bu sorular bile, varolan blokların ve dünya politikasındaki rollerinin doğru olarak değerlendirilmesi, dinamiğinin anlaşılması ve onlara karşı gerekli tutumların saptanması için, ancak sınıfsal yaklaşımın olanak sağladığına bir kez daha inanmamız için yeterlidir.

2

Sosyal-politik kategorilerden yararlanmada başka önemli metodolojik yönelimlerden biri de, bunların şu veya bu formasyonun temeli üzerinde değil, burjuva toplumunun sosyalist toplum haline dönüşmesi durumlarındaki toplumsal ilerlemenin özelliklerinin açıklanmasında sosyal devrim kavramıyla karşı karşıya getirilmesidir. Bu süreçlerin incelenmesinin özgünlüğü, artık ortadan kalkmakta olan formasyona bağlı olmayan, ama, henüz yeni formasyonun ögesi de olmayan toplumsal olguların, yani formasyonlar arası geçiş olgularının ortaya çıkmasına bağlıdır. Yokol-

(²) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 2, s. 65.

makta olan formasyonların öğeleri de geçici biçimler almaktadır; çünkü işleme koşulları hem yıkılmasının önkoşullarını oluşturmakta, hem de yeni formasyonun ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla sosyal-politik kategoriler yeni bir yaşama kavuşmakta, daha önce bilinmeyen öğeler ortaya çıkarmakta, başka bir içerik kazanmakta, son derece dinamik, değişken hale gelmektedirler.

Bütün bunlar kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi için tipik olan birçok toplumsal olguların sınıfsal niteliklerinin saptanmasında ideolojik güçlükler ve sorunlar ortaya çıkarmaktadır, ki bu güçlükler ve sorunlar gerçek süreçlerin sonuçlarıdır. Bu sorunların özünü, örneğin «kapitalist olmayan», «anti-tekel», «anti-sosyalist» gibi olguların olumsuz niteliklerini yansıtan ve bilim alanına sokulmuş olan kavramlar; «tam-demokratik», kavramının «emperyalist» kavramına karşı ve «sosyalist» kavramından farklı gösterilmesi; sadece tek tek olguların ve süreçlerin değil, bazı devletlerin ve hattâ bir sıra ülkede yerleşmiş olan toplumsal düzenlerin tümünün sosyal yapısı hakkındaki tartışmalar ortaya koymaktadır.

Bu güçlükler ve sorunlar temeli üzerinde, sosyal-politik kategorilerin sınıfsal içeriğinin değiştiği ve dolayısıyla «ulusal» ve «enternasyonal», «müdahale» ve «yardım» vb. gibi kavramlara sınıfsal yaklaşımın önemini yitirdiği hayalleri doğmaktadır. Bu hayallerin öteki yüzü, «sınıfsal basitleştirme» adı verilebilecek olan, olgunun sınıfsal özünün «sınıfa» sağlayacağı pragmatik yarar sorunuyla değiştirilmesidir. Ne var ki, böyle bir yaklaşımda aynı hayaller doğrulanmakta, yani toplumsal kurumların, kuruluşların da işçinin daha yoğun sömürülmesinin olduğu gibi, emeğinin kolaylaştırılmasını da aynı başarıyla sağlayabilen teknik gibi, sınıfsal bakımdan tarafsız, sınıf dışı, sınıf üstü oldukları hayali yaratılmaktadır.

Bununla ilgili olarak sosyal-politik kategorilerin içeriğinde bir formasyondan diğerine geçişte değişikliklerin nasıl gerçekleştiği konusunun incelenmesi gereklidir. Burada önemli olan şudur: Sosyalist devrimler çağında sosyal-ekonomik formasyonların evrimleri dönemine kıyasla, *tarihsel sürecin diğer bazı belirleyici öğelerinin* meydana çıkmasıdır. Bunlar, Marks'ın belirttiği gibi, «maddesel yaşamın çelişkilerinden, toplumsal üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki anlaşmazlıktan»⁽³⁾ doğmaktadır. Bu anlaşmazlığın etkisiyle, onun toplumsal yaşamın tüm alanlarında çözüme bağlanması savaşımının etkisiyle kategorilerin içeriğinin değişiminde yansıyan bir dönüşüm olmaktadır.

Genel tarihsel kural gereğince kapitalist formasyonun o büyük yapısının yıkılması, en üst katlarından başlamakta ve sosyalist üretim ilişkileri temeli üzerinde sona ermektedir. Sonradan bu temel üzerinde bu ilişkilerin saptadığı yeni üstyapı kurulmaktadır. Bizi ilgilendiren sorun bakımından bunun anlamı şudur: Formasyonun yıkılması sürecinde sos-

(3) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 13, s. 7.

yal-politik kategorilerin değişmesi, ekonomik temelin kurulmasından sonra değil, ondan önce gerçekleşmektedir.

Sosyalizm yolunda gelişmeler sırasındaki toplumsal değişimler süreci hakkında kuramlar öneren birçok görüşlerde, sosyal-politik kategorilerin sınıfsal içeriğinin *değişme mekanizmasının* nasıl ortaya çıkarılacağı sorunu daima bir engel olarak ortaya çıkmaktadır. Buna, özellikle günümüzün sağcı sosyal-demokrasinin teorik görüşlerini dile getiren «demokratik sosyalizm» görüşü tanıklık etmektedir.

Bu görüşün en dikkati çeken tarafı, özgün demokrasi anlayışıdır. Buna göre, demokrasi, sadece politik erkin veya devletin biçimi değil, aynı zamanda kapitalizmin bağrında doğan ve olgunlaşan yeni toplumun «başlangıcıdır». «Demokratik sosyalizm» teorisyenlerine göre, sosyalizm «tamamlanmış demokrasi»dir. Ve bu nedentle sosyalizm ile demokrasi arasındaki fark, bu «başlangıcın» ne ölçüde tamamlanmış ve gelişmiş olduğu, toplumsal yaşamın çeşitli alanlarını ne derecede kucakladığı noktasında düğümlemektedir. Yeni toplumsal düzenin yerleşmesinin özü politik demokrasiden sosyal demokrasiye giden harekette, bu «sosyal demokrasinin» demokratik giysilere büründüğü ölçüde eşitlik, özgürlük, adalet, dayanışma düzeni olarak gösterilebilen kapitalizme dönüşmesinde ortaya çıkmaktadır.

Bu görüşün ideolojik-politik temelinin burjuva demokrasisine kayıtsız şartsız bağlılığı gerektirdiğini anlamak güç değildir. Yani bunun dışında sosyalizm düşünülemez. Ama demokrasi, sosyalizme varmanın bir aracı olarak ele alındığında, teorik planda onun sınıfsal, burjuva karakteriyle bir türlü bağlanamıyor. Çünkü burjuva «yol»u sosyalist «amaç»a götürmüyor. Bundan dolayı demokrasinin burjuva niteliği burada gözden uzak tutulmakta, ve tıpkı sosyalizme ancak *proleter* sınıfsal özlü bir hareketin ulaşabileceği gerçeğinin yok sayılması gibi, reddedilmektedir.

Bundan başka, hattâ demokrasinin sınıfdışı açıdan incelenmesinde bile bu teörinin kuruluşunda bir çelişkiyle karşılaşmaktayız. Besbelli ki, demokrasiye kayıtsız şartsız bağlılık, onun «araç» olarak gözönünde bulundurulmasıyla hiç te uyuşmamaktadır. Çünkü, değerler ve araçlar hiyerarşisinde sonuncular her halde en yüksek türden değer değildirler, bu nedentle de «amaca» erişilmemesi de mümkündür. Bu çelişki «demokratik sosyalizm» görüşü yandaşlarının ortaya attıkları «sosyal demokrasi» kavramında sosyalizmin eşanlamı olarak yokedilmektedir. Böylesi aynı zamanda, hem yeni sosyal düzeni, hem de ona giden yolu kapsamaktadır. Ne var ki, böyle yapılmakla teorik plânda genel olarak kapitalizmden sosyalizme geçiş sorunu ortadan kaldırılmaktadır. Bunlardan ikincisi «sosyal demokrasi» kavramında erimiştir ki, buna güya kapitalizmde de ulaşılabilir. Böylelikle demokrasinin sınıfsal yaniyla ilgiyi kesmek mantığı, sosyalizm idesinden vazgeçmeye kadar götürür.

Demek ki, sosyal-demokrasinin teorisyenleri için sosyal-politik kategorilerin içeriğinin değişmesi, «ortak» çıkarları yavaş yavaş kapsamına alma sürecidir. Şu var ki, bu, tüm sosyal grupların «özgün» çıkarlarının yadsınmasına bağlı değildir. Tam tersine «genel uzlaşma» tam da bu sonuçlar temeline dayanılarak elde edilmektedir. Burada her şeyden çok gözönüne alınan sınıfsal işbirliğidir, partnörlüktür. Ve «sosyal demokrasinin» gerçekleştirilmesinde itici güç olarak kabul edilen de budur. Hattâ daha fazlası, bu gibi durumlarda kullanılan «genel uzlaşma» formülü sadece yeni kurulacak toplumsal düzenin sosyalizm mi, yoksa «sosyal demokrasi» mi olacağı gözönüne alınmadan, eninde sonunda burjuvazinin rızasına bağlı olarak sözkonusu edildiği gerçeğini gizlemeye yaramaktadır. Bilindiği gibi, bu reformist görüş, burjuvazinin «özgün» çıkarlarına dokunma niyetini bile beslemez. Dolayısıyla bunun, işçi hareketine yolunu şaşırtmaktan başka bir sosyal-politik görevi olamaz.

Bu soruna karşı diğer bir yaklaşım, «hegemonya» kavramına dayanan teorik görüşlerde kendini göstermektedir. Burada toplumsal biçimlerin içeriklerinin değişmesi, sınıfsal savaşımın sonucu olarak ele alınmaktadır. Bu savaşımın etkisiyle, yeni toplumsal biçimlerde halk yığınlarının burjuvazinin çıkarlarına karşıt olan genel çıkarları doğrulanmaktadır ki, daha sonra bundan halkın sosyalizmin gerçekleştirilmesiyle ilgili «genel rızası» elde edilmektedir.

Ne var ki, ileri sürülen bu çözüm yolu kuramsal bakımdan derecelenme (nicel eklemeler sonucunda yeni niteliğin ortaya çıkması) sorununa dayanmaktadır. Kategorilerin sınıfsal içeriğinin (ki bunların ardında sınıfın toplumdaki ve devletteki reel egemenliğinin yer aldığı unutulmamalı) yavaş yavaş evrim yoluyla değiştiği önkoşulundan yola çıkarak bir zamanlar bu sorunu çözmeye çalışan İkinci Enternasyonal teorisyenleri eninde sonunda «çözümleyici oran»dan daha iyi bir öneride bulunamamışlardır. Onlara göre, «hegemonyanın» $\frac{1}{10}$ 49'u kategorilerin daha önceki içeriğini değiştirememekte, yüzde 51'i ise, bu işi yapabilmektedir. Gelgelelim kategorilerin içeriğinin değiştirilmesi sürecinin, bundan 2 bin yıldan fazla bir süre önce, Milekli Evbulid'in insanın, saçlarının hangi sıraya göre dökülmesi halinde dazlak kalabileceği konusunda derecelendirmelerle kafa yoranların çabaları karşısındaki paradoksu ile kıyaslanması için temel var mıdır?

Kategorilerin sınıfsal niteliğinin sadece hegemonyanın değişmesi aracılığıyla değiştiği görüşlerinde, «burjuvayı» «sosyalisten» ayıran çizgi gözönüne alınmadığı için, bunların arasında «halkçı» kavramının yer aldığı açıkça anlaşılmamaktadır. Toplumsal biçimlerin *nitel bakımdan* başka bir sınıfsal içerik kazanmaları için aşılması gereken çözümleyici sınır, sosyalizme yönelik harekette «burjuva» ile «halkçı» kavramları arasında daima mevcuttur. Bu sınır ise, yalnız ve yalnız devrimle aşılabılır. Sözkonusu görüşlerde devrim nerdeyse «hegemonya» kavramı içinde eri-

mektedir. Bunun nedeni de, «hegemonya» kavramının uzlaşmaz sınıflar arasındaki ilişkileri kapsamamasıdır. Bu ilişkiler ortak çıkarlar, ya da geçici olarak uyumlaşan çıkarlar etrafında birleşen toplumsal güçler arasında sınıfın öncü, yönetici rolünün gerçekleştirilmesi sürecini ortaya koymaktadır. Örneğin, çağdaş kapitalizm koşulları içinde devrimci harekette hegemonya (öncülük), hareketin yükseliş halinde mi, geçici çöküş halinde mi bulunduğuna ve hattâ geri çekilme halinde mi olduğuna bakılmaksızın, işçi sınıfına düşmektedir. Ama, işçi sınıfının *kapitalist toplumda* hegemonya sağlaması olanağını var saymak, politik ve ekonomik erki elinde bulunduran burjuvazinin «yönetici partnör» olarak işçilerle işbirliğine yanaşacağını hesaplamak gibi bir şey olur. Elbette ki, burjuvazinin sınıfsal egemenliğinin en önemli yanı yalnız politik erk değildir, aynı zamanda kapitalizmde tüm karmaşık sosyal, tinsel-kültürel ve ideolojik ilişkiler sisteminde hegemonyadır. Bu, «yurttaşlar toplumu» kavramının kapsamına girmektedir. Bu anlamda da burjuvazinin hem devlet, hem de yurttaşlar toplumu üstündeki sınıfsal egemenliğinin ortadan kaldırılmasının özelliklerinin incelenmesi teorik bakımdan doğrudur. Şu var ki, yurttaşlar toplumunun devletten kopmaması, ya da onunla kaynaşmaması yanlış olur. Böyle bir kopma, yurttaşlar toplumunun burjuvazinin politik erki ve ekonomik egemenliği yok edilmeden de «burjuva olmayan» duruma gelebileceği anlayışının temelini oluşturmaktadır. Oysa tam tersine, yurttaşlar toplumunun devletle tamamiyle kaynaşabileceği önkoşulundan, devlet makinesinin yıkılması gereksiniminin yadsınması ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni de, güya devletle kaynaşan yurttaşlar topluluğunun bu makineye zamanla «içinden» egemen olabileceği varsayımdır. Metodolojik bakımdan hem birinciler, hem de ötekiler kategorilerin sınıfsal içeriğinin (hiç olmazsa yurttaşlar toplumunun çeşitli yanlarını karakterize edenler) devrim denen nitel sıçramalar *olmaksızın* değişebileceği görüşüne dayanmaktadır. Bu ise, pratikte devrimci yolun yadsınması anlamını taşımaktadır.

Burjuvazinin hegemonyasının ortadan kaldırılması sorununun incelenmesi, araştırma grubunun yaptığı çalışmalar çerçevesinin dışında kalmaktadır. Burada biz sadece şunu belirteceğiz ki, sorunun çözüme bağlanması, *deneyimlerin gösterdiği gibi, işçi sınıfının bilimsel ideolojisinin ortaya çıkması ve politik partisinin kurulmasıyla başlamakta, ve toplumda şu veya bu sınıfın hegemonyasını karakterize eden ekonomik temelin sosyalist yoldan değişmesi süreci içinde politik erki ele geçirmesiyle sona ermektedir.* Bunun yanısıra bu süreç, devlet erkinin elde edilmesinden sonra da sadece yurttaşlar toplumu yapısında değil, aynı zamanda devlet içinde, işçi sınıfı ve onun partisi içinde sürdürülen sınıfsal savaşım aşamalarında da devam etmektedir. Bazı hallerde anti-sosyalist güçlerin partiyi veya devleti «içten» ele geçirme denemelerinin önlenmesi, ya da ezilmesi ön plâna çıkmaktadır. Anti-sosyalist güçlerin amacı, diktatörlük

araçlarından yararlanarak, işçi sınıfını toplumdaki yönetici rolünden yoksun bırakmaktır. Diğer hallerde karşı-devrimin toplumu devletten, sınıfı partiden ayırmak, işçi sınıfını birbirinin karşısında yer alacak parçalar haline getirerek yönetici rolünden yoksun bırakmak ve daha sonra devlete karşı saldırıya geçmek sorunu en başta yer almaktadır. Dolayısıyla sosyal-politik kategorilerin sınıfsal içeriğinin değişmesinin diyalektiği nitel değişimlerin olasılığını ve bunun tersini gözönünde bulundurmaya gerektirmektedir. Bunu bilmek, devrimin savunulmasını başarmayı sağlamakta, aynı zamanda devrim düşmanlarının sınıf savaşımı pratiğindeki etkinliklerini kesin ve etkili bir biçimde engellemektedir.

Buraya kadar söylenenlerden sınıflar arası çıkarlar ve savaşım arasında sınıfsal farkların kabul edilmesinden öteye gidilmeyen durumlarda toplumsal olgulara böyle bir yaklaşımın yeterli olmadığı ortaya çıkmaktadır. Elbette ki, böyle bir sonuç, bilimsel toplumsal teorinin zorunlu bir ögesidir. Ne var ki, onu belirleyen bu değildir. Marksizm-Leninizm öğretisinde, onun metodolojisinde önemli olan *toplumsal uzlaşmaz çelişkilerin sınıflar arasındaki savaşımın kaçınılmaz devamı olan devrimler yoluyla çözüme bağlanabileceği olgusunu saptama ve açıklamadır*. Fakat organik olarak devrimin tanınmasına dayanmayan sınıfsal yaklaşımın son derece yetersiz bir metodolojik araç olduğu ortaya çıkmaktadır. Teori, devrime yönelmedikçe ⁽⁴⁾ dünyayı değiştirmek değil, onu doğru olarak açıklamak yeteneğinden bile yoksundur.

3

Sosyal-politik olgu ve süreçlerin sınıfsal özü her zaman ampirik deneyim yoluyla ortaya çıkarılamaz. O, bu yolla sadece gölgede kalmamakta, aynı zamanda çarpıtılmaktadır. Burada sözkonusu olan yönetici sınıfın ideologlarının, burjuva devletinin güçlü ideolojik aygıtının bilinçli sahteciliği sözkonusu değildir. Bilimsel kategorilerde olguların sınıfsal özünü yadsır gibi kavranan aldatıcı görünüş nesnel olarak yaratılmaktadır; buna kapitalist toplumdaki dış gerçekliğin reel tablosu uygun düşmektedir.

Burjuva devletinin sınıfsal diktatörlüğü her zaman gözle görülür nitelikte değildir. Tam tersine, sınıf savaşımının görece «sakin» olduğu koşul-

⁽⁴⁾ Kendiliğinden anlaşılacağına göre, geçiş döneminde sosyal devrim kavramı, sosyal-ekonomik formasyon kavramının temel metodolojik yönünü «değiştirmektedir». Sözkonusu kavrama dayanmadan tarihsel gelişmenin yönü ortaya çıkarılamaz, sosyal devrim kavramının somut içeriğinin sınıfsal yanı belirlenemez. Böyle olsa da geçiş dönemindeki olguların çözümlenmesinde en önemli metodolojik anı, sosyal-politik kategorilerle formasyon kavramı arasındaki bağlara sosyal devrim kavramı aracılık etmektedir. Bu gerçek gözönüne alınmazsa kategoriler dinamiğindeki «iç yaşam»ın incelenmesi olanağı yoktur.

larda her demokrasinin formal belirtisi olan «çoğunluk» ilkesi, burjuvazinin günlük bilincinde, burjuva demokrasisinin politik sisteminin, «azınlığın», tekelci burjuvazinin sınıfsal iradesini temsil ettiği konusundaki Marksist görüşü kesin biçimde karşı konulmaktadır. İşte burjuva devletin özünü ilgilili hayaller, kökten yanlış görüşler bu temelde doğrulmaktadır. Böyle olsa da, ampirik deneyim için de sınıf diktatörlüğü, özellikle demokrasinin sırtına geçirilen giysiyi söküp attığı, «çoğunluğun» devlet terörizminin, ezginin ve politik muhaliflere karşı acımasız baskının sadece faşist rejime özgü yöntemler olmadığını kavradığı politik bunalımlar döneminde görünür hale gelmektedir.

Belirtilmesi gereken bir nokta da «burjuva demokrasisi» kategorisinde, bu kategorinin çifte niteliği, yani gerçekliliği, sınıfsal içeriği ile nesnel ampirik görüntüsü arasındaki çelişki dile getirilmektedir. Lenin'in öğrettiği gibi, «görüntü de neseldir, çünkü, içeriğinde nesnel dünyanın bir yanı bulunmaktadır.»⁽⁵⁾ Bu konumdan burjuva demokrasisinin milyonlarca insanın karşısına «sınıflarüstü» bir kurum olarak çıkmadaki yetenek ve özelliğini yadsımak pek de kolay olmasa gerek. Çünkü bu, neseldir ve herhangi bir görünümün uydurması değilse de, yine de onun sınıfsal özünün, yani burjuva ideologlarının kasıtlı hilelerine konu olan sınıfsal özünün *aldatıcı* bir görüntüsüdür.

Ampirik görüntü ile teorik tezler arasındaki görünürdeki uyumsuzluk bilimsel araştırmalarda, Marks tarafından ortaya atılan «tersyüz edilmiş biçim»⁽⁶⁾ adı verilen özel kavram aracılığı ile çözüme bağlanmaktadır. Burada daha önemli olan, sosyal-politik kategoriler üzerinde çalışan araştırmacıların ne gibi uyumsuzluklarla karşı karşıya kaldıklarının saptanmasıdır, çünkü bu kategorilerin sosyalizme geçiş sırasındaki içeriklerinin değişmesindeki genel yön, deyim yerindeyse, «hilelerin ortadan kaldırılması» ile gerçekleştirilmektedir. Örneğin sosyalist demokrasi sadece görünüşte değil, aslında da halkın çoğunluğunun iradesini dile getirmektedir. Lenin: «Dünya hakkında nesnel bir tasavvuru olan insan eylemiyle dış gerçekliliği *değiştirmekte* ... böylelikle de onun kapsamındaki görüntüyü, dış görünüşü ve hiçliği ortadan kaldırmakta, onu kendi içinde ve kendisi için (nesnel gerçek) varolacak duruma getirmektedir.»⁽⁷⁾

Bunalım dönemlerinde ve kapitalist formasyonun çöküşü sıralarında sosyal-politik kategorilerin içeriğindeki çelişkiler başlangıçta bu kategorilerin sadece egemen sınıfların değil, diğer sınıfların da çıkarlarıyla bağlar kurması halinde ortaya çıkmaktadır. Örneğin, emperyalizmdeki aynı demokrasinin çelişkili durumu sadece egemen sınıf olan tekelci burjuva-

⁽⁵⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 29, s. 89.

⁽⁶⁾ Bak: K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 23, s. 82, 326, 547; c. 26, s. 471, 510, 525.

⁽⁷⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 29, s. 199.

zinin gereksinimlerine uyulmakla değil, aynı zamanda yığınların önemli sosyal-politik kazanımlarının korunması için yürüttükleri anti-emperyalist savaşım tarafından korunarak ayakta tutulmaktadır. Kapitalizmin ekonomik temellerinin korunmasını sağlayan politik sistem biçimlerinden biri olan demokrasi, diğer sınıflara emperyalizme karşı hücum için bir destek olmakta, halk yığınlarına ilerlemeleri, sınıf savaşımında yeni başarıları elde etmeleri için, güç biriktirmeleri için yardımda bulunmaktadır.

Tek sözle söyleyecek olursak, bugün kapitalizm dünyasında sınıf savaşımının bir biçimi olan çağdaş demokrasi, yığınların emperyalizmden kopardıkları sosyal-politik kazanımların sonucudur ve yeni koşullara uydu-
rulması sonucunda temelli değişikliklere uğramıştır. Bu değişikliklerin özü nedir? Bunlar, tarihsel kökenleri bakımından sadece burjuva devrimlerinin uzak bir yankısı değil, her şeyden önce halkların faşizme karşı kazandıkları büyük utkudan doğan geleneklerdir; bugünkü toplumsal temelini de geniş halk yığınlarının demokratik değişimler cephesinin değiştirilmesi istekleri oluşturmaktadır. Bu değişiklikler, politik ilişkilerin çerçevesini aşmakta ve sosyal-ekonomik alanları ve aynı zamanda uluslararası ilişkileri kapsamaktadır; ardıcıl olarak gelişme perspektifleri de hiç kuşkusuz sosyalizmin gerçekleştirilmesine yöneliktir. Ne var ki, bütün bunlara karşın, burada en önemli yeni, tekelci sermayenin politik ve ekonomik egemenliğini garanti eden bağların olması dolayısıyla (bir kez daha vurgulamalıyız ki, bunları parçalayacak olan sadece devrimdir) demokrasinin *burjuva* özü sürüp gitmektedir. Nitel bakımdan yeni bir demokrasi ancak, tekelci sermayenin yenilgiye uğratılmasıyla sağlanabilir. Bunun yanısıra, biraz yukarda sözü edilen değişiklikler, demokrasinin sınıfsal özünü daha da fazla gölgede bırakmaktadır. Demokrasi örneği şunu gösteriyor: *Sosyal-politik kategorilere yeni bir sınıfsal içerik vermek, ancak devrimin en önemli sorunu olan erki ele alma sorununun çözüme bağlanması sonucunda ortadan kaldırılabilecek bir sınırla belirlenmiştir.*

Bu, doğal olarak, bu sorunun çözüme bağlanmasından önce yeni, burjuva olmayan, sosyalist içerikli toplumsal biçimlerin meydana gelebileceği anlamını taşımaz. Tam tersine, toplumsal kategorilerin sınıfsal içeriğinin yeniden düzenlenmesi sürecinin en önemli yanlarını, *çeşitli* sınıfların çıkarlarını birleştirecek birçok sosyal-politik ve ideolojik biçimlerin ortaya çıkabileceği ve *aynı anda, birarada var olabileceği* oluşturmaktadır. Buna, örneğin şu durumlarda tanık oluyoruz: Devrimin sonucu olarak toplumun bilincinde burjuva, ideolojisinin yanısıra ve onunla çarpışarak sosyalist ideoloji yer almaktadır ki, bu ideoloji devrimci partinin aracılığıyla işçi hareketi ile birleşmekte, ona sosyalist nitelik vermektedir. Burada «çift erk» kavramı içinde yer alan olgular arasında, varolan devlet kurumlarıyla birlikte yeni devlet erkinin çekirdeği olan özgün politik örgütlerin biçimlenmesi de sayılabilir. Bunlar, yeni devlet erkinin çekir-

değini oluşturmakta veya işçi sınıfı içinde, onunla bağlaşıklık kuran güçler içinde, orduda devrimin gelişmesi sürecine destek sağlamaktadır. Toplumsal yapıların devrimci yoldan yeniden düzenlenmesinin belirtilerinden biri olan bu sınırlandırma toplumsal biçimin sınıfsal içeriğinin, sadece eski içeriğın dışarı itilmesi ve yerine yavaş yavaş yenisinin konmasıyla «içten» değiştirilemeyeceğini, burada basit bir aktarma işleminin değil, «yok etme işleminin» gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sosyal devrim döneminde keskinleşen uzlaşmaz sınıfsal çelişkiler tüm burjuva toplumsal dünyasını etkilemektedir. Bunlar, toplumsal mıknaatının güçlü birer kutbu haline gelmekte ve sosyal-politik kategoriler bu kutupların etkisi altında parça parça olmaktadır. Diğer benzer kategorilerde de sınıfsal içerikte temelli değişiklikler olmakta, bunlar başka biçimler olarak özelliklerini ve işlemlerini değiştirmektedir. Başka sözlerle söylersek, bu dünyanın devrimin ışığı altındaki manzarası sadece alışılmışın dışında bir biçime bürünmekle kalmamakta, aynı zamanda son derece dinamik bir durum almaktadır. Bu da, toplumsal kategorilerin ardsız-arasız izlenmesini gerektirmektedir. Bunlara eskimiş, can çekişen, dogmatikleşmiş ölçütlerle yaklaşmamak gereklidir.

Doğal olarak, burjuvazinin gerici milliyetçiliğinin yanısıra emperyalist ezgiden ve emperyalizme bağlılıktan kurtulma savaşınının isteklerini dile getiren ilerici ve devrimci bir milliyetçilik de ortaya çıkmaktadır. Geleneksel ödevleri eski düzeni desteklemek olan dinler de devrimin hizmetine girmektedir. Toplumsal protesto buharı, supaplardan sızarak, reformu devrimin kazanımlarını pekiştirmeye zorlamakta, ordu militarizme karşı ayaklanmaktadır vb., vb. Bu türden beklenmedik değişikliklere birçok toplumsal olay, olgu, ilişki ve süreçlerde tanık olmaktadır. Bunların, tüm toplumsal olaylar, günümüzde tarihin tekerleği olan devrimin dayandığı eksenindeki tüm kategoriler arasında varolan ilişkiler açıklanmadan anlaşılmasına ve değerlendirilmesine, daha sonra da örgütlenmesine ve yönlendirilmesine olanak yoktur.

Ele alınan konu, uluslararası araştırma grubuna katılmış olanların kanısınca, incelemelerin ve tartışmaların sürdürülmesini gerektirmektedir. Marksist-Leninist metodolojinin tüm zenginliğiyle benimsenmesi, bilimsel araştırmaların verimli olması ve devrimci teorinin yaratıcı biçimde geliştirilmesi için başlıca koşuldur.

Devrimin özgül yolları üstüne

Jaganat Sarkar

*Hindistan Komünist Partisi Merkez Yürütme Kurulu
üyesi ve Ulusal Konseyi Sekreteri*

Son yıllarda Hindistan'daki solcu güçler arasında sosyalizmin olanakları ve yolları konusunda geniş tartışmalar sürdürülmektedir. Bu tartışmalara, ülkenin önünde sosyalizm perspektiflerinin açılmakta olduğunu ilkesel olarak kabul eden tanınmış politikacılar, yığınsal örgütlerin temsilcileri ve bilim adamları katılmaktadır. Bu konuda çoğu kez birbirine uymayan ve hattâ karşıt olan görüşler ileri sürülmektedir. Sık sık Hindistan'ın sosyalizme doğru ilerlemesini etkileyebilecek olan özellikler üzerinde durulmakta ve Marksizm-Leninizm teorisinin Hindistan'da nasıl uygulanabileceği konusu görüşülmektedir. Partimiz, bu tartışmaların düzenlenmesinde önemli bir rol oynamakta ve bunların geliştirilmesine yardımcı bulunmaktadır. Bu amaçla son kongresinde ulusal kurtuluş hareketinin olumlu yanlarını olduğu kadar, yanlışlıklarını da genelleştirmeye önem vermiştir.

Ele alınan sorun, sadece Hindistan'daki somut durumun, ülkedeki sosyal, ekonomik ve politik gelişmenin eğilimlerini çokyanlı olarak ele almamızı gerektirmekle kalmıyor, aynı zamanda devrimci değişimin yollarının hazırlanmasıyla ilgili genel metodolojik sorunlar üzerine eğilmemizi de gerektiriyor. Bunun yanısıra Marksist-Leninist teorisinin bu sorunun incelenmesiyle ilgili genel metodolojik istemlerin ortaya konması, inceleme ve tartışmaların doğru yönde olmasının ve sonuçların bilimsel temellere oturtulmasının zorunlu koşulu olarak ortaya çıkıyor. İşte Leninizm'in güncelliği burada açıkça görülmekte ve bize bugünkü devrimci süreci anlayabilmemiz için gerekli olan teorik ve metodolojik anahtar sağlanmaktadır.

Her ne kadar paradoksal görünse de, herkesçe bilinen bir gerçeği arsız-arasız anımsatmak gerekiyor. O da, Leninizm'in, hasımları dahil bütün doktriner yorumcularına karşın, sosyalizme geçiş dönemini bir kalıp olarak saptamamış olmasıdır. Tam tersine, Leninci görüşler sisteminde, her ülkede sosyalist devrimin kendine özgü yollarıyla birlikte, bu devrimin genel yasallıklarının gözönünde bulundurulması da öngörülmektedir.

Önemle belirtilmesi gereken bir nokta da şudur: Karl Marks'tan sonra devrimci sürecin *çokyanlılığı* görüşünü V. İ. Lenin savunmuştur. Ekim Devrimi'nin utkuya ulaşmasından sonra dogmatik doktrincilere karşı koyan Lenin şunları yazmıştır: «Bizim Avrupalı esnaflar, Doğu ülkelerinde daha sonra gerçekleşecek olan, nüfus bakımından daha zengin ve sosyal koşul-

lar açısından ölçsüz derecede daha çeşitli nitelik taşıyacak devrimlerin kendilerine Rus devrimine kıyasla çok daha fazla özellikler getireceğini akıllarından bile geçirmiyorlar.» (1) Bu durumda bizim teorimiz, her ülkede yeni düzene geçişin özel yollarını araştırmaya yöneliktir, ve bu özelliğin tarihsel deneyimlerden öğrendiklerimizden daha çeşitli olabileceği görüşüne dayanmaktadır.

Bunun yanısıra şunu da gözönünde bulundurmamız gerekir ki, her ne kadar her devrimin kendi özelliği olsa da, devrime ulaşma yollarının çeşitliliği sınırsız değildir. İşçi ve ulusal kurtuluş hareketlerinin deneyimlerinden hiç bir yere götürmeyen, öznel niyetlerden bağımsız olarak sosyalizme ulaştırmayan, üstelik sosyalizm idesine inancı sarsan çarpıtmalarla bağlı yolların bulunduğu da biliyoruz. Bütün bu yolların yandaşları yaptıklarına ideolojik bir temel ararken kendine özgü, orijinal durumları, yeni olanakları vb. gerekçe olarak ileri sürmektedirler. Leninizm, devrimin genel yasalarına uymanın zorunluğunu vurgularken, somut çözümleme yoluyla çeşitlilikler denizinde devrime giden gerçek ve aldatıcı yolların belirlenmesine olanak sağlayan bilimsel ölçütü ortaya koymaktadır. İşte biz, kendi çözüm yollarımızı bu temele dayanarak araştırmaktayız.

Leninizm'in diğer bir metodolojik istemi de, devrim yollarına tarihsel açıdan bakılmasıdır. Bize göre, bu görüş zaman zaman tekyanlı olarak benimsenmekte ve bunun sonucu olarak sorun, deyim yerindeyse «coğrafi» farklara ve yerel özelliklerle indirgenmektedir. Oysa burada, «tarihsel zaman» denilen öğenin de önemli bir etkisi vardır. Sözkonusu olan, şu veya bu ülkedeki sosyal-politik ve ekonomik evrimler süreci içinde ve aynı zamanda ulusal ve uluslararası alandaki sınıfsal güçlerin dağılımının etkisi ve değişimi dolayısıyla ortaya çıkan koşullardır.

Biz, devrime götüren özgül yollarla ilgili tartışmaya bu konulardan yaklaşmaktayız. Her sosyalist devrim, halk hareketi olması dolayısıyla, tümüyle ulusaldır. Durum böyle olunca, özgül ulusal yolun, Hindistan yolunun saptanması tamamiyle yasalıdır.

Bunun yanısıra gözönünde bulundurulacak bir nokta da sosyal-politik ve ekonomik konjonktürün değişime uğraması sadece olağan değil, bugünkü dönemin insanları olan bizler için kaçınılmaz olarak yepyeni, bilinmez bir şey olabilir. Bu yeni şey ise, bizim büyük bir titizlikle gözden geçirdiğimiz ve devrimin olası gelişme süreci konusunda bilimsel olarak saptadığımız her şeyi altüst edebilir ve böylelikle bizi sadece eski görüşlerimizi düzeltmeye değil, aynı zamanda ülkenin gerçek gelişmesi mantığı tarafından dikte edilen diğer bir şeyi benimsemeye zorlayabilir. Bir gün önceki doğrulara ve olanaklara güvenmememizi, toplumun nabzını durmadan yoklamamızı gerektiren genel metodolojik istemler, Hindistan gibi yığınların devrimci aktifliğinin yeni bir yön aldığı, gitgide da-

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 45, s. 381.

ha göze çarpar duruma geldiği bir ülkede böyle bir tutum özel bir güncellik kazanmaktadır. Genel olarak şunu belirtmek isterim ki, sınıf savaşımı ve yığınsal hareketler her zaman sürprizlerle doludur ve durmadan, daha önce bilinmemiş şeyler ortaya çıkarmaktadır. Ve doğal olarak, «gelişme modelleri» bunların umurunda bile değildir. Tek sözle söylesek, baş öğretmenimiz devrimci süreçtir. Bu nedenle *devrimci yolun saptanmasının, değişen durumun ardsız-arasız çözümlenmesi temeline dayanmadığını unutmamalıyız.*

Görüldüğü gibi, biz, çokyanlılık idesinin ulusal yolun sadece bir tarafı olmadığı olgusuna dayanıyoruz. Böylesi, her ülkedeki devrimci sürece özgü bir şeydir. Bu nedenle ulusal yolun «bir model haline getirilmesi», aynı ulusal temelde belirli özellikleri olan toplumsal dönüşümlerin en değişik biçimlerde olması olanağını reddeden, her zaman geçerli olacak bir klişe durumuna getirilmesi yönünde her deneme, her girişim temelsizdir. Tarih, yalnız bir kez yapılı ve sosyalizme geçişin olası çeşitleri arasında, eninde sonunda sınıfsal savaşım sadece birisini yeğler. Fakat gelişmenin çok çeşitliliğini görmezlikten gelmek bu olasılığın sınırlarını darlaştırmak ve önceden belirlenen bir programla tarihin gelişmesi karşısında elini kolunu bağlamak anlamına gelir.

Tartışmalarımız sırasında aşağıdaki genel metodolojik sorun da ele alınmıştır: Acaba «ulusal yol» kavramı *yalnız* ulusal özelliklere uymayı mı gerektirir? Bu sorunun iki yanı vardır.

Bunlardan birincisi, biraz önce sözkonusu edilen genel yasallıkların, ulusal koşullarda uygulanmasıyla ilgilidir. Vardığımız genel sonuca göre, ulusal-özel etken yasallık dışında ele alınırsa sınıfsal ilişkiler dinamiği sadece ayrıntıları, ikinci derece olan öğeleri ilgilendirebilir. Oysa ulusal-özel etken ancak genel, yasal öğe ile diyalektik birlik içinde ele alındığında önemli olanı, özü ilgilendirebilir. Bunlar aynı sürecin birbirinden ayrılmaz nitelikleridir. Ve sınıf savaşımında kılavuz rolünü oynayacak ve potansiyel olanakların tam olarak kullanılmasına yardım edecek ulusal yolun hazırlanması sadece bu birlik temeline dayanılarak sağlanacaktır. Başka bir deyişle, gerçek yaşamda yasal öğe, ulusal-özel öğenin dışında ve yanında varolamaz. Bunun tersi de doğrudur.

Aynı sorunun diğer bir yanı da, ulusal-özelin devrimci sürecin somut tarihsel koşullarının tümü içinde aldığı yerdir. Lenin'in Ekim Devrimi'nin hazırlanması döneminde Rus devriminin yollarıyla ilgili çözümlenmeleri, bu yolların ulusal yaşam tarzının yarattıklarının dışında kalan etkenlere geniş ölçüde bağlı bulunduğunu ortaya koymuştur.

Gerçekten de Lenin Rus devriminin gelişmesini gözönünde bulundurarak iki yolun izlenmesine elverişli bir teori hazırladı: Bunlardan birincisi, silâhlî ayaklanma; ikincisi ise erkin emekçiler tarafından barışçı yoldan ele geçirilmesiydi. Bu iki yoldan ne birini, ne de ötekini yalnız

ve yalnız Rusların ulusal özelliği belirlemiş değildi. Her ikisi de, daha sonraki devrimler tarafından doğrulandığı gibi, sınıfsal ilişkilerin özel biçimde kaynaştırılması sonucunda doğmuştu ve diğer ulusal zeminlerde yinelenme niteliğine sahipti.

Bu örnek ulusal devrim yolunu belirli bir savaşım biçimiyle, işçi sınıfının erki şu veya bu biçimde ele almasıyla bir tutmanın yersiz olacağını ortaya koymaktadır. Doğru olan bunun tam tersidir: Ulusal devrim yolundan yürürken halk hareketleri sonucunda ortaya çıkan savaşım biçimlerinden vazgeçilmemelidir.

Görüldüğü gibi ulusal-özel öge şu veya bu ülkedeki devrimci yolun somut tarihsel koşullarının öğelerinden sadece biridir ve somut tarihsel koşulların özellikleri ulusalından daha geniştir.

Bu özgünlük dünya ölçüsündeki sınıfsal ve devletsel güçlerin durumuna ve uluslararası koşullara geniş ölçüde bağlıdır. Ve bu uluslararası etken bizi sadece devrimci yolu belirlemede ek düzenlemeler yapmaya zorlamakla kalmaz, bunun tümünü etkiler.

Bundan ötürü burjuva düzenine ulaşmamış, kapitalizmin az gelişmiş olduğu ülkelerde sosyalizme geçiş (birtakım ara yollar, geçici aşamalarla) olanağının zamanımızda ancak reel sosyalizmin ortaya çıkması ve dünya çapında bir sosyalist sistemin meydana gelmesi sonucunda ortaya çıktığını yadsıyacak Marksist bulunacağı düşünülemez. Ve bugün sosyalizm yolu nesnel olarak hiçbir halka kapalı olmadığına göre, bu amaca varmanın elverişli koşul biçim ve araçları eskisine kıyasla çok daha fazla çeşitlilik göstermektedir.

Günümüz koşullarında devrim artık, bundan önce iki kez görüldüğü gibi, bir dünya savaşı çıkmasına (Marksist-Leninistler savaşı, devrimin kaçınılmaz nedeni saymıyorlar ve deneyimler bunu doğrulamıştır) bağlı değildir. Devrim, şimdi barış içinde yanyana yaşama ve bir nükleer felâketi önleme koşullarıyla bağlıdır. Emperyalizmin saldırı niyetlerinin ve karşı-devrim girişimlerinin engellenmesi gereksinimleri devrime giden ulusal yol ile proletarya enternasyonalizmi ilkeleri arasında sıkı bağlar kurulmasını gerektirmektedir.

Bu sorunla ilgili olarak zaman zaman, çeşitli ülkelerdeki devrimci güçlerin işbirliğinin, her halkın kendi ülkesinde sosyalizm uğrunda yürüttüğü savaşımın dünya ölçüsündeki nesnel ve kendiliğindengelleme süreçleri temelinde dayanması «gerektiği» görüşüyle karşılaşırız. Burada, özen etkenin öneminin ve devrimci güçlerin çabalarının uyumlaştırılması rolünün küçümsendiği apaçiktir. Pratikte bu, bir tür «sınırlanmış enternasyonalizm» biçimini almaktadır. Bunun nitelikleri nelerdir? Dünya ölçüsünde ortak bir savaşım yürütülebilir, ama buna, sosyalizm uğrunda değil, ancak demokrasi ve ilerleme uğrunda girilebilir. Dayanışmaya

gelince, böylesi de olabilir, ama sınıfsal değil, demokratik olmak koşuluyla.

Bu tutumu henüz sosyalizm için savaşım yürütmeye hazır olmayan, ya da devrimin yanında yer almayan kimseler tabii ki, bunu anlamak güç olmaz. Ve biz, bu gibi güçleri «sınıfsal ardıcılıksızlık» ile suçlayacak değiliz. Tam tersine, böylelerini uluslararası ilişkilerin demokratikleştirilmesi ve devletlerarası ilişkilerde demokratik normların korunulması konularında yer aldıkları zaman ve buna yalnız ve yalnız emperyalizmin engel olduğunu kabul ettikleri zaman desteklemeye hazırız. Burada tartışmaya yer yoktur.

Tartışma ancak, devrimle ilgisi olmayan çeşitli politik güçler işçi sınıfının sosyalist hareket için yeterli olduğu görüşünü ileri sürdükleri, üstelik kendi devriminin kazanımlarını savunan bir halka yapılan enternasyonalist yardımı çeşitli yollarla yasaklamaya yeltindikleri zaman çıkmaktadır. Bunu kabul etmek, sınıfsal ölçütleri ve başına buyrukluğu gözden kaçırmak, halkın yazgısını emperyalizmin eline teslim etmek anlamına gelir.

Devrimle ilgili ilkel, basmakalıp görüşleri eleştiren Lenin şunları yazmıştı: «Bu görüşlerden yana olanlar, dünya tarihinin gelişmesinin ortak yasalarında gerek biçim, gerekse gelişmenin safhaları bakımından birbirini reddetmeyen, tam tersine benzer olan çeşitli gelişme aşamalarının görüldüğü fikrine yabancıdırlar.»⁽²⁾

Lenin'in gelişmenin kendine özgü biçimi, ya da ardıcılığı ile ilgili görüşü bizce yalnız ve yalnız gelişmekte olan ülkeleri ilgilendiren bir şeymiş gibi yorumlanamaz. Böyle bir anlayış, günümüzde dünya tarihindeki yasallığı endüstrice gelişmiş kapitalist devletlerin temsil ettiği kanısını uyandırabilir. Oysa, kapitalizmden sosyalizme geçişin devam ettiği bir dönemde bunu kabul edemeyiz. Bir yandan dünya sosyalist sisteminin meydana gelmesi ilk kez olarak tüm insanlığı konu edinen dünya tarihinin çerçevelerini olağanüstü genişletti. Öte yandan ise, devlet-tekel kapitalizmi sisteminin gelişmesi, kapitalizmin o derece «fazla olgunlaşmasına, çürümeye yüz tutmasına» neden oldu ki, endüstrice en gelişmiş kapitalist ülkelerde bile «katıksız» proleter sosyalist devrim olasılığı gitgide azalmaktadır. Bu ülkeler halkları, genel demokratik ödevler birikimine bağlı olarak, ardıcıl gelişme yolunu bulmak sorunuyla karşı karşıya kalmaktadırlar ki, bunlar çözüme bağlanmadıkça çoğu kez sosyalist dönüşümlere dolaysız geçiş olanaksız hale gelmektedir.

Tartışmalar sırasında, çağdaş kapitalizmde, sosyal-ekonomik koşulların bazı ülkelerde bir dereceye kadar «aynı düzeyi bulması» dolayısıyla devrim yolu modelleri hazırlanması olanağının ortaya çıktığı görüşü ileri sür-

(2) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 45, s. 379.

rülmüştür. Bununla, ekonomik gelişme bakımından aşağı yukarı aynı düzeyde bulunan az gelişmiş ülkeler, ya da bunların bir kısmı gözönüne alınmaktadır.

Modeller hazırlama gerek devrimci sürecin yasallığının, gerekse bunun özgünlüğünün anlaşılmasının bir aşamasını görüyoruz. Ama günümüz dünyasında devrimin nesnel ve öznel önkoşullarının dile getirilmesi eğilimiyle birlikte, ekonomik ve politik gelişmenin eşitsizliği yasasının etkisi de artmaktadır. Bundan dolayı bazı devlet gruplarında devrimlerin aşağı yukarı aynı zamanda başlaması halinde bile, biçim, tempo, aşama ve devrimci değişimlerin ardıcılığı bakımından bazı farkların ortaya çıkacağı görüşü ileri sürülebilir.

Ulusal devrimin yolunu saptamada, eninde sonunda, bir ülkenin özelliklerinin sınıfsal ilişkiler açısı bakımından alacağı biçimle, oluşan durumda sınıfların politik tutumlarının eğilimlerinin aydınlatılması çözümlenici bir rol oynamaktadır. Hindistan için – bugünkü özellikler nedeniyle – ulusal burjuvazi ile köylülerin rol ve olanaklarının değerlendirilmesi birinci derecede önem taşımaktadır.

Hint toplumunun son onyıllar içindeki gelişmesinin özelliklerinden biri şudur: Ülkenin İngiliz egemenliğinden kurtuluşundan beri devleti yöneten burjuvazinin politikası genel olarak işçi sınıfı dahil, tüm yurtsever toplumsal güçlerin istemlerini temsil etmiştir. Burada, politik bağımsızlığı sağlamlaştırmak, ülkenin ekonomik bağımsızlığını sağlamak, modern endüstrinin temellerini atmak, eskimiş tarım ilişkilerini kaldırarak, tarım üretiminin gelişmesini kolaylaştırmak, yoksulluğu ortadan kaldırmak, genel seçime dayanan politik sistemi ve parlamenter demokrasiyi kurmak, ulusal entegrasyonu sağlamlaştırmak sözkonusudur.

Biz, bu politikanın olumlu sonuçlarını görüyoruz. Hindistan, bağımsızlığını sağlayabilmek için bağlantısızlar cephesinde yer aldı ve sosyalist dünya ile bağlarını pekiştirdi. Sosyalist ülkelerin Hindistan'a yaptıkları yardımlar, çağdaş endüstrinin temellerinin atılmasını kolaylaştırdı. Tarım alanındaki gelişmeler ülkenin yiyecek bakımından dışa bağıllığını ortadan kaldırdı. Böyle olsa da, ilerleme sadece çok ağır değil, aynı zamanda çelişkilerle dolu olarak gerçekleştirildi. Daha başlangıçta ulusal güçler Hindistan'daki tüm halkları birleştirmeyi ve ülkenin Hindistan, Pakistan ve daha sonra Bangladeş olarak bölünmesine yol açan emperyalist baskıya karşı koymayı başaramadı. Burada önemli olan, burjuvazinin bugün de ülkeyi yönetme biçiminin Hindistan topluluğunda bunalıma yol açmasıdır.

Bunun nedenlerini araştırırken şunların belirtilmesi gerekir: Devlet sektörü ülkede kapitalizmin gelişmesine hizmet ettiği, ulusal ekonominin kalkınmasında büyük olanaklarını ortaya koyduğu ve olumlu toplumsal değişimler gerçekleştirdiği halde, konumları güçlenen tekellere karşı koy-

mayı da, bunları ekonominin çeşitli kollarından uzaklaştırmayı da başaramadı. Ülkenin yönetici çevreleri devlet sektörünü halkın çıkarları yönünde, tekellerin kârlarını azaltma, ve kapitalistlerin ve büyük toprak sahiplerinin zenginleşmesi sonucunda ortaya çıkan karaborsayı yoketme yönünde gerekli sosyal-ekonomik gelişme kaynakları yaratmaya yanaşmadılar. Bankalar millileştirildi, ama krediler genellikle tekellere verildi. Karaborsada çok büyük paralar dönüyor nerdeyse bir tür paralel ekonomi yaratıyor. Hindistan'ın sosyal-ekonomik evrimi yönetici çevrelerden bazı burjuva katmanları dahil, çeşitli sınıfların yabancılaşmasına ve sınıfsal çelişkilerin keskinleşmesine neden oldu. Ülkede yığınların hoşnutsuzluğu arttı, işsizlerin sayısı fazlalaştı, gitgide daha fazla insan yoksullaştı. Dolayısıyla yönetici sınıfların değişmesi sorunu daha belirgin olarak ortaya çıktı.

Böyle bir değişimi Hindistan işçi sınıfı gerçekleştirebilir: Ama tek başına değil, başta köylüler olmak üzere, (zengin köylüler de dahil) muazam küçük burjuva yığınları ile köy ve kentlerdeki yarı proleter yığınlar ve başka sınıf ve katmanlarla birlikte gerçekleşebilir. Her ne kadar erkin burjuvazinin elinden alınması sözkonusu olsa da, bu sınıfın bazı katmanlarının da birliğe katılmaları olanağı vardır. Böyle bir birlik, sadece anti-feodal ve anti-emperyalist değil, aynı zamanda *anti-tekel* bir program temelinde kurulmalıdır.

Genelerimiz, işçilerle köylüler arasında bağlaşıklığın güçlenmesini belirli ölçüde güçleştirmektedir. Daha kurtuluş hareketi döneminde köylüler burjuva liderlerinin etkisi altında kalıyordu. Ardıcıl olmasa bile, yapılan anti-feodal reformlar ve devlet yardımları köylülere ve özellikle varlıklı olanlara yaramış, bu ise, tarımın gelişmesini ve bununla ilgili altyapının yaratılmasını sağlamıştır. Köyde ayrılaşma süreci hızlanmıştır. Köyde güçlü bir köy burjuvazisi sınıfı oluşmuştur ve onunla tarım işçileri ve yoksul köylüler arasında çelişkiler sertleşmektedir. Şimdi köylülerin tutumu üzerinde büyük etkisi olan yeni bir etken güç kazanmaktadır. Bu da her şeyden önce tekellerin yardımıyla *kapitalist pazarın* aktifleşmesidir. Bugün artık tarım ve endüstri üretimleri arasındaki ilişkiler köylünün yararına işlememekte, bu ise, tekellere ve büyük tüccarlara karşı kendiliğindengelleme protestolara yol açmaktadır. İşte bu, köylülerin her şeyden önce tarım ve endüstri ürünleri için dengeli ve adaletli fiyatlar saptanmasını güvence altına alacak geniş bir demokratik programın gerçekleştirilmesi savaşımına kazanılması olanağını artırmaktadır. Biz, tüm köylülerin bizimle beraber olmayacaklarını, hattâ işçiler onların ekonomik sorunların çözülmesine yardım etmedikleri takdirde, bir kesiminin karşımızda yer alabileceklerini biliyoruz.

Sadece işçi-köylü bağlaşıklığının sağlayabileceği gerçekçi bir seçeneğin yokluğu çoğu kez köylüleri kast anlayışına sürüklemekte, onları sa-

dece kendileri için yararlar sağlamaya, ya da tekellerin baskısı sonucundaki zararlarını tarım işçileriyle fakir köylülerin hesabına kapatmaya yöneltmektedir. Tarım alanında kapitalizmin gelişmesi yeni tip kast'ların doğmasına yol açıyor. Köy burjuvazisi, eğer «orta» kast'tan ise kendi durumunu «aşağılayıcı» sayarak, eğer «üst» kast'tan ise «ayrıcıklı durumu» korumak amacıyla güçlendirmeye çalışıyor. Köy burjuvazisi bunu sağlamak amacıyla «pauçayat»ları (yerel özyönetim organları) ve diğer yönetim organlarını denetim altına almaya çalışıyor. Kast'lara bağlılık görüşlerinin canlanması emekçi yığınlarını bölüyor. İşçilerle köylülerin ve diğer demokratik halk katmanlarının birleşmelerini sağlamak için yenilmesi gereken diğer bazı eğilimler de tehlikeli ölçülere varmaktadır. Eşit olmayan gelişmenin neden olduğu bölgesel çıkarları savunma, yerli emekçilerin «başka yerlerden gelenlere» karşı düşmanca tutumu ve aşiret milliyetçiliğinin gözden kaçırılması dolayısıyla ortaya çıkan bölücülük, başta köylüler olmak üzere, yığınsal hoşnutsuzluklara yol açan nedenlerden bir kısmıdır.

Bize göre, yığınların hoşnutsuzluğunun aynı zamanda patlak vermesi ülkede güçlü bir devrimci duruma yol açabilir, böyle bir anda işçi, köylü ve tüm demokratik güçlerin bağlaşıklığı devlet erki üzerindeki burjuva tekeline son verebilir ve Hint toplumunun köklü bir *demokratik* değişimine olanak sağlayabilir. Reel toplumsal perspektif budur. Bununla ilgili olarak tartışmalarımızda şu sorular ortaya atılmaktadır: Acaba Hindistan'ın bugünkü yönetici sınıfı erkin işçi sınıfının yararına barışçı yoldan değiştirilmesine razı olacak mı? Acaba ülkedeki parlamenter demokrasi bu amaca varılmadan ortadan kaldırılmıyacak mı?

Şimdiye kadarki deneyimler Hindistan'da parlamenter demokrasinin yok edilmesinin pek de kolay olmadığını gösterdi. Birçok komşu ülkelerde parlamentarizme son verildiğini gözönüne alırsak biz bunu, Hindistan koşullarına özgü bir şey olarak kabul ediyoruz. Kuşku yok ki, bizde de ciddi tedirginlikler uyandıran kötü işaretler az değil: Olağanüstü durum ilânı, başkanlık yönetiminin kurulması için, demokratik ve sendikal hakların kısıtlanması için yasalar hazırlanması niyetleri vb. bunlardandır. Şu var ki, Hindistan'daki geniş halk yığınları, bu arada burjuvazinin etkisi altında bulunanlar, parlamenter demokrasiden yanadırlar. Bu sistemin kısıtlanması, ya da ortadan kaldırılması denemelerine kesinlikle karşı konulmaktadır. Ve eğer sözü edilen demokratik değişimler en geniş halk yığınları tarafından desteklenirse, yönetici sınıf bu değişimlere engel olmak için demokrasiyi ortadan kaldırmayı başaramaz. Fakat, demokrasinin yok olması halinde, halkımızın başvurmak zorunda kalacağı barışçı olmayan yolun tutulması olanağının gözden kaçırılmaması gerekir.

Soruna, erkin burjuvazinin tekeliinden alınması ve devletin sınıfsal

yönetiminin değiştirilmesi açısından yaklaşmamızın nedeni, bizim, Hindistan'daki demokratik, politik sistem koşulları içinde barışçı yola yönelmemizden ileri gelmektedir. Şurasını vurgulamalıyız ki, olgunlaşan toplumsal ödevler demokratik bir nitelik taşıdığı için, demokratik yoldan gerçekleştirilmesi tamamiyle olanaklıdır. Biz bu yolu, sadece yeğlenmesi gerektiği için değil, aynı zamanda bugünkü koşullarda bunun tek olanaklı ve halkın isteğine uygun yol olması bakımından benimsiyoruz. Bunu söylerken sınıf düşmanının olası politik tutumu hakkında ve halkın iradesine karşı başvuracağı yöntem ve amaçlar konusunda düşünmüyoruz. Barışçı yolun güvencesini, yönetici çevrelerin «sağduyusu», ya da «zora başvurmayı kabul etmeme» gibi güya ülkeye özgü gelenekler, şu veya bu parlamenter kombinezonlar oluşturmuyor. Bu güvenceyi, yığınların sınıf savaşımının tüm olanaklı biçimlerinden yararlanarak demokrasiyi savunmaları, gösterecekleri güç ve örgütlenme yetenekleri, demokratik değişimler programıyla ilgili geniş halk desteği oluşturuyor. Bu nedenle bugün Hindistan'da yönetici sınıfın demokrasiden diktatörlüğe geçmesi yolunun engellenmesi olanağı ortaya çıkmıştır. Bu olanağı gözönünde bulundurarak, bugünkü yönetici sınıfların sadece demokrasi aracı değil, diktatörlük aracını da ellerinde tuttuklarını, sınıf diktatörlüğü olmaksızın «katıksız» ve politik gerçekliğe yanıt vermeyen demokrasi olmayacağını unutmamalıyız. Dolayısıyla barışçı yol, sadece, yönetici çevrelerin sahip oldukları yeteneğin, yani devletin elindeki gücü halka karşı yöneltme yeteneğinin felce uğratılması halinde güvence altına alınmış sayılabilir. Ve bunu, ancak, devrim gerçekleştirebilir.

Hindistan'daki demokratik değişimlerin olgunlaştığından söz ederken, özellikle sosyal-ekonomik ve politik gelişmenin geçici aşamasını gözönünde bulundurmaktayız. Ülkemizde bu olasılık sosyalist değişimlerden önce biçimlenebilir ve bu değişimlerin müjdecisi, ya da başlangıcı olabilir, ama bunları gölgeleyemez veya bunların yerini alamaz. Üstelik bu geçiş aşamasının özelliklerini sosyalist değişimlere karşı koymamız ya da sosyalizmle özdeşleştirmemiz için neden yoktur. Bize göre, böyle bir soyut karşı koyma ve özdeşleştirme eğilimi temel metodolojik bir yanıltır ve böylesi, örneğin, sosyalist devrimin genel çizgilerini ve yasallıklarını yadsımaya yol açabilir, amaç ve araç bakımından demokratik devrimin bazı yasal özelliklerini öğrenmemize, ortaya çıkarmamıza yardım etmemektedir. Kuşkusuz, pratikte demokratik ve sosyalist dönüşümler birbirine sınıksız örülmekte, kaynaşmakta, birbirine geçmektedir. Bunların arasındaki sınır son derece esnektir. Ne var ki, bunların arasına sınır çekmez, varlıklarını görmezlikten gelirsek, bu durum tarihsel perspektifin bulanıklaşmasına, düşler kurmamıza ve ensonunda ortaya attığımız programların gerçekçi olmaktan çıkmasına yol açar.

Kendine özgü bir devrimci çizginin aranmasında sadece öz ülkemizin değil, başka ülkelerin de sınıf savaşımındaki deneyimlerine, özellikle ba-

şarılmış devrimlerin deneyimlerine önem vermek Leninizm'in bir geleneğidir. Apaçiktır ki, sosyalizme doğru yollar açılmış olması, yeni yollar aranmasını en küçük ölçüde güçleştirmedeği gibi, tam tersine buna yardım etmektedir. Çünkü, bunlar, daha öz ülkemizdeki sınıf savaşımının uygulanmasından önce ileri sürülen varsayım ve öngörülerin yoklanması ve doğrulanması bakımından eşi bulunmaz birer laboratuvardır. Her deneyimin eleştirisel devrimci açıdan benimsenmesi yine Leninci geleneklerden biridir, ama bunun düşüncesizce, mekanik olarak yinelenmesi sözkonusu değildir. Birikmiş deneyimlerin tüm çeşitliliğini elden geldiğince kavramaya ve bunların zenginliklerinden yararlanmaya çalışan teorimiz, en iyi savaşım biçim ve araçlarının hazırlanması pratiğine yardımcı bulunmaktadır.

TÜSTAV

Krediler ve politika: İki yaklaşım

Günümüzdeki uluslararası ilişkiler sisteminde borçların geri ödenmesi, bunun süresi ve faizlerin ödenmesi koşulları içinde döviz ve mal kaynaklarından yararlanma konusu özel bir yer almaktadır. Kredi işlemlerinden, kapitalist olduğu kadar, sosyalist ülkeler ve bankaları da geniş ölçüde yararlanmaktadır. Fakat bu işlemlerin özü ve amaçları, birbirine karşı olan iki toplumsal sistemde, ilkesel bakımdan tamamiyle farklıdır. Buna, endüstrileşmiş kapitalist devletlerle sosyalist topluluk ülkelerinin yeni kurtulmuş olan ülkelerle kurdukları kredi ilişkileri tanıklık etmektedir.

Bilindiği gibi, kapitalist ülkelerin gelişme halindeki ülkelere açtıkları kredilerin toplamı, sosyalist devletlerin kredilerine kıyasla daha fazladır. Fakat acaba kapitalist ve sosyalist devletlerin yeni kurtulmuş ülkelere karşı kredi ilişkilerine, basit bir aritmetik kıyaslama ile değer biçilebilir mi? Bu soruya somut verilerle yanıt vermeye çalışalım.

KREDİLERLE GÜDÜLEN AMAÇ

Kapitalizmin gelişmekte olan ülkelere karşı başlıca stratejik amaçlarından biri, bu ülkeleri elden geldiğince daha sağlam bir biçimde kapitalist yeniden üretim mekanizmalarına bağlamak ve bunun aracılığıyla önemli hammadde kaynaklarını, pazarları ve yüksek gelir sağlayan sermaye yatırımı alanlarını elden kaçırmamaktır. Bu nedenle kapitalist dünya, kredilerini, kredi açtığı ülkelerin ulusal gelişmeleri bakımından kilit rolünü oynayan ekonomi kollarını «ele geçirmek» amacıyla paylaştırmaktadır. Örneğin, 1979 yılında batı ülkelerinin devlet «yardımı» programlarında gelişme halindeki ülkelerin endüstri ve tarımına açılacak kredilerin oranı, toplam kredilerin sadece yüzde 19'unu (endüstrinin gelişmesine ayrılan krediler olup olacağı % 6,1'ini oluşturuyordu. (1) Lome'deki anlaşmalarda Afrika, Karayipler bölgesi ve Büyük Okyanus adalarındaki devletler Batı Avrupa'daki «dokuzların» yapacakları devlet «yardımı»nın endüstriyel bakımdan gelişmelerine yönetilmesini boş yere istememişlerdir. Kapitalist ülkelerin kredi kurumları sosyal ve üretimsel altyapının sadece emperyalist tekellerin bencil çıkarlarına dolaysız olarak yanıt vermekle kalmıyan, aynı zamanda emperyalizmin uzun süreli stratejik amacının, yani yeni kurtulmuş ülkelerde kapitalist ilişkiler sistemini kurma amacının gerçekleşmesine yardımda bulunan öğelerinin yaratılmasını teşvik etmektedirler.

Sosyalist ülkelerin kredi yardımlarının yönü ilkesel bakımdan farklıdır. Dakar'da çıkan «Moniteur Africain» adlı haftalık dergi, haklı olarak «bu

(1) «Development Cooperation» Decd. Reviews for 1973, 1976, 1977, 1980.

yardım gelişmemizin en önemli ödevlerinden birinin, yani endüstrileşmenin çözüme bağlanmasını sağlıyor» (2) diye yazmıştır. Gerçekten de kredilerin % 70'inden fazlası ekonominin en önemli kollarının gelişmesine ayrılmaktadır. Ekonomik Yardımlaşma Konseyi üyesi ülkelerin parasal ve bilimsel-teknik yardımı sonucunda yeni kurtulmuş ülkelerde 4.600 büyük endüstri işletmesi kurulmuş ve kurulmaktadır. Peşin verilere göre, bu işletmelerin kuruluşu tamamlandıktan sonra, yardım gören ülkelerin çelik üretimi yılda 30 milyon ton, petrol üretimi yaklaşık 70 milyon ton, petrol işleme endüstrisinde üretim 30 milyon ton artacak, sulanan toprakların yüzeyi ise 3 milyon hektar genişleyecektir. Geçen beşyılık döneminde sadece Sovyetler Birliği'nin gelişmekte olan ülkelere yaptığı yardımlar sonucunda dökme demir üretiminde 4,4 milyon ton, çelikte 5,4 milyon ton, haddeden geçmiş mamullerde 2,4 milyon ton, petrol çıkarmada 26 milyon ton, boksitte 2,5 milyon ton, alüminyum üretiminde 154 bin ton artış sağlanmış; 1.443 kilometre uzunluğunda petrol borusu döşenmiştir. (3) EYK üyesi ülkelerin yardımıyla gelişmekte olan ülkelerde, halk ekonomisi için gerekli kadrolar yetiştirecek 200'den fazla orta ve yüksek dereceli okul kurulmuştur.

KREDİ AÇMA KOŞULLARI

Kapitalist ülkelerin kredileri devlet ve özel olmak üzere iki kanaldan sağlanmaktadır. Devlet kredilerinde ortalama yıllık faiz % 2-3,5 ve ödeme süresi 15-20 yıl arasındadır. Ne var ki böylesi, kapitalist «yardım»ın pek az bir bölümünü oluşturmaktadır ve durmadan azalmaktadır. Burada aslan payı özel sermayeye düşmektedir. Özel bankaların kredilerinde faiz, bazı hallerde % 18'i bulmakta, vadeler ise 9 yılı aşmamaktadır. Bilindiği gibi, kapitalist devletlerin kredilerinin büyük bir kısmının konvertibl dövizle ödenmesi gereklidir. Bu arada genellikle kredi açan ülkeden mal satın alınması koşulu da ileri sürülmektedir. Bu durumda kredi alanlar başka ülkelere daha elverişli fiyatlarla ve daha iyi kaliteli mallar satın almak gibi uluslararası iş bölümünün üstünlüklerinden yararlanma olanağından yoksun kalmaktadırlar. Krediler açılırken tekellere çeşitli ayrıcalıklar tanınması, şu veya bu firmayla sözleşmeler imzalanması koşulları dayatılmaktadır. Örneğin, bundan bir süre önce ABD tarafından denetlenen Dünya Bankası Hindistan'a açılması kararlaştırılan krediyi durdurdu. Buna, Hindistan hükümetinin, iki Amerikan danışma firması yerine başka firmalara başvurması neden olmuştur.

Kapitalist ülkelerin kredilerine karşılık sosyalist devletlerin kredileri devlet eliyle verilmektedir ve genel olarak % 2,5 faizli ve 10-15 yıl sürelidir. Bu kredilerin üstünlüğünün en önemli etkenlerinden biri, ulusal

(2) «Moniteur Africain du commerce et de l'industrie, 8 Mart 1972.

(3) «Ekonomiçeskaya Gazeta», Sayı 17, Nisan 1981.

dövizle ödenebilmesidir. Böylelikle borçlu ülkenin ödeme bilançosu sarılmamakta ve konvertibl döviz arama sorunu ortadan kalkmaktadır.» Kredilerin bir kısmı o ülkelerde meydana getirilen işletmelerin ürettikleri mallar ve geleneksel dışsatım mallarıyla ödenmektedir.

Bütün bunlar, yardım gören devletlerin borçlarını ödemelerini kolaylaştırmakta ve malları için güvenli pazarlar sağlamaktadır. Örneğin Sovyetler Birliği'nin 1975 yılında gelişmekte olan ülkelere yaptığı dışalımın yarısı, bu ülkelere açılmış olan Sovyet kredilerinin hesabına yapılmıştır. 1976–1980 döneminde SSCB'nin sözkonusu ülkelere yaptığı yardımla kurulan işletmelerden aldığı malların tutarı 2,8 milyar rubleyi bulmuştur. (4) Karşılıklı sözleşmeler yoluyla kredilerin ödenmesinde erteleme yapılmakta ve bazı hallerde borçlar azaltılmaktadır.

PARASAL-EKONOMİK SONUÇLAR

Şimdi bir kıyaslama yapalım.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERİN ÇEŞİTLİ KREDİ KURUMLARINDAN ALDIKLARI KREDİLERİN TUTARI (*) (% hesapla)

	1974	1975	1976	1977	1978
Endüstrilemiş kapitalist ülkeler	5,2	6,2	6,0	6,3(**)	7,1(**)
Gelişmeye yönelik devlet kredileri	2,4	2,5	2,4	2,1	2,3
Diğer devlet kredileri	6,0	6,1	6,4	6,0	7,7
Garanti edilmiş özel dışsatım kredileri	6,6	7,5	7,5	7,5	–
Diğer ikiyevalı krediler	9,0	9,2	7,7	8,1	–
Uluslararası özel banka kredileri ve tahvilleri	12,9	10,0	7,5	7,9	8,6
Uluslararası parasal kurumlar	5,2	5,6	5,0	5,2	5,6
Sosyalist ülkeler	1,9	1,8	1,7	1,6	1,8

(*) Alınan kredilerin tutarına karşılık ödenen faiz ilişkileri açısından.

(**) Kapitalist ülkelerin gelişmeleri ve sermayenin uluslararası pazarı ile ilgili genel veriler.

Kaynak: «Development Cooperation» OECD Review for 1976, s. 254; 1977, s. 210; 1978, s. 248; 1979, s. 257; 1980, s. 219.

Çizelgeden anlaşıldığı üzere sosyalist ülkelerin açtıkları kredilerin tutarı kapitalist ülkelerinkine kıyasla iki-üç kez daha azdır. Hattâ gelişmeyle ilgili en küçük devlet kredileri gözönünde bulundurulursa, bunlar bile, sosyalist ülkelerin açtıkları kredilerin tutarını % 26–% 41 oranında aşmaktadır.

(4) «Ekonomiçeskaya Gazeta», Sayı 17, Nisan 1981.

Endüstri alanına sermaye yatırımının önemli bir kısmını sağlayan sosyalist ülkelerin kredi yardımı, yeni kurtulan ülkelerin birikim fonlarının artmasına olanak vermekte, ulusal hükümetlerin ekonominin dümenini ellerinde tutmalarını sağlamaktadır. Bu ise, sosyal-ekonomik düzenlemenin ilerici bir yön alması, bağımsız bir iç ve dış politika yürütülmesi için önkoşul olmaktadır. Kapitalist ülkelerin kredilerinin sonucu ise bambaşkadır. Bunun en belirgin yönü, endüstrileşmiş devletlere karşı borçların artmakta olmasıdır. Şimdi bu borçlar, gelişmekte olan ülkeler ekonomistleri birliğinin 1981 Nisanında Havana'da yapılan II. Kongresinde belirttiği üzere 500 milyar dolar gibi baş döndürücü bir rakamı bulmuştur. Borçları ödeme giderleri Zambiya, Cezayir, Fas, Zaire, Somalya gibi ülkelerde dışarıdan elde edilen kârın % 15–20'sini, Mavritanya, Mısır ve Gine'de ise % 20'sini yutmaktadır. ⁽⁵⁾ Latin Amerika ülkelerinin önemli bir kısmında bu oran % 40'ı bulmaktadır. ⁽⁶⁾ Arjantin, Kolombiya, Tayland, Şili, Filipinler gibi ülkelerin her biri, sadece özel Amerikan bankalarına milyarlarca dolar borçludur. Uzmanların yaptıkları hesaplara göre, Pakistan'ın borçları 10 milyar dolara yaklaşmaktadır. Bu borcun ödenmesi için iki kuşağın ömür boyu çalışması gerekecektir. Böyle olduğu halde ABD ile Pakistan arasında imzalanan yeni bir anlaşmaya göre, ABD önümüzdeki beş yıl içinde bu ülkeye üç milyar doları aşkın askersel-ekonomik «yardım» yapacaktır.

EN AZ GELİŞME DÜZEYİNDEKİ ÜLKELERE YARDIM

Kapitalist ülkelerin yeni kurtulmuş ülkelere kredi açma tutumları, herşeyden önce bunların ödeme gücüne göre ayarlanmaktadır. Bunu 1981 yılının Haziran ayında Lozan'da yapılan uluslararası bir konferansta İngiltere'nin eski başbakanlarından E. Heath'in, «borçlarını ödeme gücünden yoksun olmaları» nedeniyle gelişmekte olan ülkelere yapılan yardımın kısıtlanmasını istemesi açıkça ortaya koymuştur. Apaçıktır ki, böyle bir yaklaşım ekonomik bakımdan geri kalmış ülkelerin çıkarlarına aykırıdır.

Sosyalist devletler partner seçme konusunda tamamiyle başka ilkeleri kılavuz edinmektedir. Uluslararası dayanışma politikasını sürdüren ve Birleşmiş Milletler ile UNCTAD'ın kararlarını destekleyen sosyalist ülkeler en az gelişmiş ülkelere yönelerek bunlara geniş kredi yardımında bulunmaktadır. Bu ülkelerin, sosyalist topluluk üyesi devletlerin kredi hesaplarındaki payı, kapitalist devletlerinkine kıyasla kat kat fazladır. Bunu, aşağıdaki veriler ortaya koymaktadır.

⁽⁵⁾ «World Bank Annual Report», 1979, s. 137–138.

⁽⁶⁾ «Notes sobre la economía y el desarrollo de America Latina», Ocak 1980, Sayı 209–310, s. 6.

**EKONOMİK BAKIMDAN EN AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERİN GELİŞ-
MEKTE OLAN TÜM ÜLKELERE AÇILAN DEVLET KREDİLERİNİN
GENEL TOPLAMINDAKİ GÖRECE PAYI (%₀ hesabıyla)**

	1973-1974	1975-1976
Endüstrileşmiş kapitalist ülkeler	13,2	15,1
EYK ülkeleri	16,3	19,1

Kaynak: Document UNCTAD. TD/B/C. 3/148. 19 Eylül 1978, s. 22-26.

Şurasını belirtmeliyiz ki, sosyalist ülkelerin, en az gelişmiş ülkelere açtıkları kredilerde özel ayrıcalıklar (kredilerin ödenme süresinin uzatılması, faizsiz kredi açılması, birçok ülkelere karşılıksız yardım yapılması) yer almaktadır.

POLİTİK ETKEN

29 Mart 1981 günü Amerikan «Associated Press» ajansı, Amerika'nın sağladığı kredi ve borçların büyük bir kısmının «ABD'nin dış politika çıkarlarına yanıt veren ülkelere yönelik olduğunu» belirtiyordu. Bu ilke gereğince, 1976 yılından beri Mısır ABD'den her yıl, ekonomik gelişmesi ve dışalım mallarının ödenmesi için yaklaşık 1 milyar dolar yardım görmektedir ki, bu rakkam Afrika ve Latin Amerika'daki bütün ülkelere yapılan yardımın tümünden fazladır ve ABD'nin Yakın-Doğu'daki başlıca müşterisi ve bağlaşıklığı olan İsrail'e açılan yardıma eşittir. Emperyalizmin Asya'daki politik çıkarlarıyla ilgili diğer bir örnek de şudur: 1981 Şubatında ABD'nin denetimi altında olan Uluslararası Para Fonu Çin'e, bu ülkenin Batıdaki emperyalist çevrelere yaklaşma politikasına yönelmesi üzerine, ilk kez olarak 549 milyon dolar borç para vermiştir. Bu konuda diğer türden örnekler de vermek olanağı vardır. 1979 yılının Mart ayında ABD, Afganistan'a yapılan yardımın önemli ölçüde azaltılmasını, 1980 yılında ise tamamıyla kesilmesini kararlaştırdı. 1981 Nisanında Washington, Batı Avrupa ülkelerine Grenada'ya parasal yardım yapma kararından vazgeçmeleri için baskı yapmaya çalıştı. Amerika Birleşik Devletleri dışişleri bakanlığında, geliştirmekte olan ülkelerin Birleşmiş Milletlerde kimden yana oy kullandıklarını saptayan özel bir şubenin kurulmuş olması dikkat çekicidir. Bu şubenin uyarıları, şu veya bu ülkeye açılacak kredinin veya yapılacak herhangi bir yardımın kararlaştırılmasında çözümleyici bir rol oynamaktadır. ABD, 1976 yılında Birleşmiş Milletler'de siyonizmi kinaması ve Amerika'nın Kore sorunuyla ilgili tutumunu onaylamaması dolayısıyla Tanzanya'ya yaptığı yardımı kesmiştir. Aynı dönem içinde ABD'nin tutumunu destekleyen Fildişi Sahili, Zaire ve bazı benzeri ülkelere yapılan yardım programında artırımlar gerçekleştirilmiştir.

Olgular, kapitalist ülkelerin açtığı kredilerin çağımız emperyalizminin genel stratejisinde ekonomik ve politik silâh rolünü oynadığını ortaya koymaktadır. Emperyalist güçlerin gelişmekte olan ülkelerle kredi ilişkilerinin yeni-sömürgecilik niteliğinin başlıca belirtelerini, büyük tekellerin bencil çıkarlarını gerçekleştirme, yeni kurtulmuş ülkelerin dünya kapitalist sistemine bağlanmalarını sağlama eğilimi, bunların üzerinde politik baskılar uygulanması oluşturmaktadır. Sosyalist ülkelerin bu sorunlara yaklaşımının temelinde dünya sosyalizmiyle ulusal kurtuluş hareketi, sosyal ilerleme, halkların bağımsızlığı, dünya barışı gibi alanlardaki köklü çıkarlarının ortak olması yer almaktadır. Sosyalizmin kredi politikası ilkesel bakımdan yeni tipten uluslararası ilişkileri yansıtmaktadır. V. İ. Lenin, bu gibi ilişkilerin «birkaç seçkin ulusun sömürüye dayanan refahını Asya'daki, genellikle sömürgelerdeki ve küçük ülkelerdeki milyonlarca emekçi insanın köleleştirilmesi pahasına sağlayan burjuva uygarlığının barbarca politikasının tam karşısı olan» bir temele dayanırılmasını söylemişti. Uluslararası sosyalist krediler, kapitalist ülkelerin kredilerinden farklı olarak karşılıklı yarar, tam ekonomik eşitlik, içişlerine karışmama, devletlerin egemenlik ve bağımsızlığına saygı ilkeleri temelinde sürekli ekonomik işbirliği koşullarını yaratma amacına yöneliktir.

Sosyalist ülkeler kredi açarken şu veya bu biçimde ek politik, ekonomik yararlar peşinden koşulmasından yana değildirler. Onların sosyal özü, kolay kâr ve sömürüyle bağdaşamaz. Bu nedenle de halkların ekonomik ve politik bağımsızlık toplumsal ilerleme uğrunda savaşımalarını çokyanlı olarak desteklemeyi içtenlikle istemektedirler. Savaş bütçelerinin bir an önce kısıtlanarak ekonomik olanaklardan bir kısmının yardıma gereksinim duyan halklara ayrılması uğrunda savaşımı sosyalist toplumun yükümlenmiş olması bir rastlantı değildir.

Sosyalist dünya, uluslararası ekonomik ilişkilerde eşit haklı -partnör olmak için savaşım yürüten gelişme halindeki ülkelerin haklı isteklerini sadece politik bakımdan desteklemekle kalmıyor. Sosyalist topluluk üyesi devletler az gelişmiş ülkelerle kurulu ekonomik bağlar alanındaki uygulamalar aracılığı ile emeğin uluslararası bölüşümü ve kooperatifleşme gibi karmaşık sorunlara yaklaşımda yeni norm ve ilkelere başvurarak bunların karşılıklı yararlılığı ve akılcı çözümünü alanlarında örnekler vermektedir.

Krediler ve politika, birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Kapitalist dünyada kredi yardımları, temelinde tekellerin çıkarları bulunan emperyalist politikanın amaç ve ödevlerine bağlıdır. Kapitalist devletlerin gelişmekte

olan ülkelere açtıkları krediler, bunların, borçlandırma yoluyla bağımlılıklarını artırmaya, ekonomik yayılmaya, ve politik dikta eğilimlerine yöneliktir. Sosyalist dünya, kredi ilişkileri politikasını geniş emekçi yığınlarının, halkların çıkarlarına yanıt verecek biçimde ayarlamaktadır. Sosyalist ülkelerin yaptıkları yardımlar yeni kurtulmuş ülkelerin sosyal ekonomik gerikalmışlığı yenmelerinde ve uluslararası alanda konumlarını pekiştirmelerinde etkili bir etken olmaktadır.

Bu materyal, dergiye bağlı Bilimsel Enformasyon ve Dokümantasyon Komisyon'u tarafından hazırlanmıştır.

TÜSTAV

Emperyalist propagandanın araçları, mekanizması ve amaçları

Bulgaristan'lı okurlarımızdan Ivan Nikolov, bize gönderdiği bir mektupta şöyle diyor: «Barış ve sosyalizm düşmanlarının düzenimizi lekelemek, onun barışçı politikasını tersyüz etmek için ne gibi uydurmalara başvurduklarını gazetelerde sık sık okuyoruz. Bütün bu yalanların hazırlandığı «mutfaklar» hakkında ayrıntılı bilgi verilmesi ilginç olur kanısındayım.»

Bu tür mektupların sayısı hiç de az değil. Aşağıda yayınlanan yazı bu konunun aydınlatılmasını isteyen okurlarımız için hazırlanmış bir yanıtır.

50'li yılların başlarında Amerikalı filozof Charles Seely çağdaş kapitalizmin «insanları aldatacak ve ürkütecek son derece ustaca bir propaganda tekniği» olmaksızın varlığını sürdüremeyeceğini (!) yazmıştı. Kapitalizmin günümüzde bu alanda ne büyük çabalar harcadığını, başka ülkelere yönelik propaganda araçlarıyla ilgili bazı veriler ortaya koymaktadır.

Dünyanın çeşitli yerlerinde kurulu 5 binden fazla radyo istasyonu «Amerika'nın Sesi» programlarını 38 dilde ve haftada 822 saat süreyle yayınlamaktadırlar. İngiltere'nin BBC radyosu, haftada 39 dilde 710 saat yayın yapmaktadır. «Deutsche Welle» adlı Federal Almanya radyosunun geceli gündüzlü yayınları 34 dilde yapılmaktadır. CIA istasyonları olan «Özgürlük» ve «Özgür Avrupa» radyolarının sosyalist ülkeler için haftalık yayınları 1.017 saat tutmaktadır.

ABD'nin resmi propaganda örgütü olan Uluslararası İlişkiler Ajansı'nın 120 ülkede 200 şubesi vardır. Bu örgüt kanalıyla 22 dilde 12 dergi yayınlanmakta, yılda 90 film yapılmakta ve büyük sayıda televizyon yayınları örgütlenmektedir. Asya, Afrika ve Latin Amerika'da bu ajans, her yıl 25 dilde 5 milyon kitap dağıtmaktadır.

«Associated Press» (AP) adlı Amerikan ajansının onbin örgütü yabancı ülkelerde «hizmet görerek» günde 17 milyon sözcük tutarında haber ulaştırılmaktadır. «United Press International» (UPI) adlı Amerikan ajansı ise 90 ülkedeki 7 bin abonesine her gün 14 milyon sözcük tutarında haber sağlamaktadır. İngiliz «Reuter» ajansı 69 ülkede muhabir bulundurmakta ve bu ajansın haberleri 138 devlete ulaştırılmaktadır.

Bu örgütlerin finanse edilmesi için gerekli paralar da aynı dev ölçüleri bulmaktadır. Sadece *Amerika Birleşik Devletleri'nde propagandaya harcanan para yılda 2,5 milyar doları bulmaktadır.* Bu ülkede yalnız rad-

(!) Ch. Seely, *Philosophy and ideological Conflict*. New York, 1953, s. 308.

yo aracılığıyla yapılan propagandaya yılda 535 milyon dolar harcanmaktadır ki, bunun 87 milyon doları, «Özgürlük» ve «Özgür Avrupa» radyolarına ve 448 milyon doları «Amerika'nın Sesi» programlarını yöneten Uluslararası İlişkiler Ajansı'na ayrılmaktadır. 1980 yılında BBC radyosunun yabancı dillerdeki yayınlarına ayrılan para 48 milyon Sterlini bulmuştur. Batı Almanya'daki «Deutsche Welle» ve «Deutschlandfunk» radyo istasyonlarına harcanan yıllık para 250 milyon Markı bulmaktadır.

Sıralanan veriler karmaşık, dallı budaklı, özel, resmi, devlet ve devletlerarası servisler ve örgütler sistemi aracılığıyla «örgütlenen» ve yayılan Amerikan propagandasının ölçütlerinin sadece bir bölümünü ortaya koymaktadır.

Emperyalizmin «psikolojik savaş» alanındaki etkinliklerinde en büyük güce sahip olan devlet ABD'dir. Bu ülkede yukarıda adı geçen Uluslararası İlişkiler Ajansı'ndan başka, Dışişleri Bakanlığı'ndan Sağlık Bakanlığı'na kadar birçok hükümet kurumları propaganda işlerini yükümlenmektedirler.

Yabancı ülkelere yönelik yıkıcı propaganda alanında «ABD'deki yığınsal iletişim araçlarıyla gizli ilişkileri olan» ⁽²⁾ kurum, yani CIA etkin bir rol oynamaktadır. Bu kuruma bağlı örgütlerde basın ve radyo alanında sosyolog ve psikolog gibi uzmanlar çalıştırılmakta; bu örgütler şu veya bu ideolojik «hedefi» seçmekte, gereken işlemleri hazırlamakta ve gerçekleştirmektedir. ABD Senatosu'nun bu konularla ilgili komisyonu tarafından yapılan açıklamaya göre, CIA, Truman döneminde «soğuk savaş» alanında 91, Eisenhower döneminde 170, Kennedy döneminde 163, Johnson döneminde 142 eylemde bulunmuştur. Bu eylemler daha sonra aynı hızla sürdürülmüştür. «Propagandanın ve diğer ideolojik eylemlerden planlı olarak yararlanma», ABD ordu kurumlarının önemli görevlerinden biridir. ⁽³⁾ Örneğin, Amerika Savunma Bakanlığı 35'i otuz kadar yabancı ülkeye yerleştirilmiş 350 radyo ve televizyon vericisine sahiptir. Bu bakanlık ayrıca 1.450 gazete ve dergi çıkarmaktadır.

ABD'nde büyük sermaye çevreleri, ülkenin dış propagandasında gitgide daha önemli bir yer almakta, 6.700 özel radyo ve 700 televizyon merkezi ile 1.500 günlük gazeteye ve yüzlerce periyodik yayın organına sahip bulunmaktadır.

Amerikan propagandasının tür ve biçim bakımından son derece çeşitli olması, bunların etkinliğini değiştirmemektedir, yani *tümü birden, genel, merkezi bir yönetime bağlı, amaca yöneltilmiş bir önlemler sistemini oluşturmaktadır*. Propagandanın temel amaçlarını saptamak ve bunların

⁽²⁾ Foreign and Military Intelligence, book 1, Washington, 1976, 26 Nisan, s. 179–203.

⁽³⁾ ABD Ordusu İç Hizmet Tüzüğü: FM-33-1 Psychological Operations US Army Doctrine. Washington, 1965, 18 Mayıs, s. 5.

gerçekleştirilmesini denetlemek, Beyaz Saray, Kongre ve Dışişleri Bakanlığının yetkileri içindedir. Bu eylemlerin uyumlaştırılması ise, Uluslararası İlişkiler Ajansı tarafından gerçekleştirilmektedir.

Emperyalist devletlerde hükümet organlarının dolaysız yönetimi altında eylemde bulunan yüzlerce «beyin tröstü» propaganda eylemlerinin taktik ve stratejisini hazırlamaktadırlar. Bunlar sosyal bilimlerden «ülkelerindeki sistemi ve yabancı ülkelerdeki karşı-devrimi sürdürmek için araç olarak yararlanmaktadırlar.» (4) Örneğin, ABD'de propaganda işlerinin metodoloji vb. sorunlarıyla Colombia Üniversitesi'ne bağlı Rus Enstitüsü ve Sosyal Değişimler Enstitüsü uğraşmaktadır. Aynı işi Harvard Üniversitesi'ndeki Rus Araştırma Enstitüsü ile Uluslararası İlişkiler Merkezi, Berkeley'deki California Üniversitesi'ne bağlı Slav ve Doğru Avrupa Ülkeleri Merkezi, Los Angeles'deki Güney California Üniversitesi'ne bağlı Komünist Strateji ve Propagandasını İnceleme Enstitüsü ve diğer benzeri örgütler de yürütmektedir. Hoover Enstitüsü'nün ödevi ise, «Marksist-Leninist ideolojiye karşı savaşım yürütmek ve Amerikan yaşam tarzını bu ideolojiden korumaktır». Hudson Enstitüsü ve ABD Ulusal Strateji Enformasyon Merkezi ile propaganda çalışmalarına şu veya bu bakımdan bağlı diğer bilimsel araştırma enstitüleri de aynı amaçlara yöneliktir.

Diğer kapitalist ülkelerde de, söz konusu örgütlere benzer araştırma guruplarının sayısı bir hayli yüksektir. Örneğin, Federal Almanya'da bunların sayısı yaklaşık 500'dür. Aralarında baş yeri, Köln kentindeki Doğu Ülkelerini İnceleme ve Uluslararası İlişkiler Federal Enstitüsü almaktadır. Propaganda eylemlerinde «Uluslararası Politika Alman Derneği» ile 60'dan fazla ülkede 116 şubesi bulunan «Goethe Enstitüsü» gibi sayıları hiç de az olmayan özel «vakıflar»da önemli bir rol oynamaktadır. Bu tür örgütlerin eylemleri yalnız ulusal çapta değil, uluslararası çapta da uyumlaştırılmaktadır. İskoçya'nın Glasgow Üniversitesi'nde, ABD, Büyük Britanya, Kanada, Japonya, Hollanda, Avusturalya, İsrail vb. gibi ülkelerin 14 ulusal ve bölgesel kurulunun temsilcilerinden oluşturulmuş bir Uluslararası Sovyet ve Doğu Avrupa Araştırmaları Komitesi eylemde bulunmaktadır.

Emperyalist devletler propaganda alanındaki eylemlerini herşeyden önce NATO çerçevesi içindeki işbirliği temeline oturtmaktadırlar. Bu blokun Enformasyon Servisi'nin ideolojik operasyonlar merkezi, örgütün Brüksel'deki genel karargahında bulunmaktadır. Bu servise basın, radyo yayınları, yayımevleri vb. gibi şubeler bağlıdır. Sosyalist ülkelerin, komünist ve işçi partilerinin, ulusal kurtuluş hareketlerinin politikalarıyla ilgili veriler burada işlenmektedir. Bu temele dayanılarak NATO genel karargahının ve üye ülkeler karargahlarının propaganda dairelerinin çalışmalarının içeriği ve yönüyle ilgili yönergeler hazırlanmaktadır.

(4) «The Nation», 2 Eylül 1968.

NATO çerçevesi içinde, periyodik olarak, «komünizmle savaşmanın strateji ve taktiği» ile ilgili hazırlıklara yönelik görüşmeler, seminerler ve sempozyumlar düzenlenmektedir. Son zamanlarda bu türden toplantılar Belçika, Yunanistan, Kanada vb. gibi bazı ülkelerde örgütlendi. Bu görüşmelerde ele alınan konuları sıralamak bile yeterlidir: «Enformasyonun insan psikolojisi üzerindeki etkisi», «Enformasyonun yurttaşlara ulaştırılmasında başvurulacak psikolojik yöntemler», «Savaş durumunda ve diğer yaşamsal durumlarda enformasyonun içeriği, etkinliği ve hazırlanması» vb.

Emperyalist propaganda mekanizmasının her halkasının eylemi birkaç yönde gelişmektedir. Bu yönlerden birini, ABD'nin eski Savunma Bakanı yardımcılarında P. Nitze «yumuşama ve geri püskürtme kavramlarının ülkeyi olası bir savaş endişesinden kurtardığı»⁽⁵⁾ konusundaki varsayımı «budalalık» olarak nitelemiştir. Emperyalist çevreler birbiri ardınca propaganda kampanyaları örgütlemekle yumuşama sürecinin gelişmesi olanağını ortadan kaldıracak bir politik hava yaratacaklarına ve bu havayı sürdürebileceklerine güveniyorlar. Bu amaçla her araca ve biçime başvurarak «Sovyet savaş tehlikesi» yalanını yaymakta, sosyalist devletlerin barışçı dış politikasını tersyüz etmektedirler.

Emperyalist propogandanın başlıca ödevlerinden biri, dünya sosyalizminin temellerini sosyalist ülkelere ideolojik sızmalar yoluyla sarsmaktır. «Sosyalizmin yumuşak usullerle, ama ardıcıl olarak çürütülmesi» taktiği Amerikalı ideologlardan J. Henderson'un⁽⁶⁾ itirafına göre, batı propogandasının temelini oluşturmaktadır. Bu görüş, 70'li yılların ortalarında, başlarında J. Oliver'in yer aldığı bir grup bilginin (ABD'nin Maryland Üniversitesi), başlıca Batı radyo istasyonlarının yayınlarının içeriğini inceleyen vardıkları sonucu doğrulamaktadır. İncelemeden anlaşıldığına göre, Sovyetler Birliği'ne yönelik programların büyük kısmı SSCB'de «bazı malların yetersizliği» ve karşılaşılan güçlüklerle ayrılmaktadır ve bu radyo istasyonları Sovyetler Birliği'nin politikası, toplumsal düzeni, devlet kurumları sözkonusu olunca sadece olumsuz değerlendirmelerden yararlanmaktadırlar. (7) Emperyalist propogandanın sosyalist ülkelere yönelik eylemlerinin özünü 1981 yılında Washington'da düzenlenen bir sıra «seminer» de ortaya koymuştur. Bu seminerlerden birinde, Amerikan basın, radyo ve televizyonlarında çalışan gazetecilere SSCB'de sona eren beş yıllık tersyüz edilerek yorumlanması ve Sovyetlerin gelecekteki ekonomik gelişmesinin «tahmin» yöntemleriyle çürütülmesi yolunda yönergeler verilmiştir. «Doğu Avrupa Sorunları» konulu başka bir seminerde de ga-

(5) «Foreign Affairs», Fall 1980, s. 92.

(6) J. Henderson, The United States Information Agency. New York, 1969.

(7) J. Oliver, A Comparison Four Western Russian-Language Broadcasters. — «Journalism Quarterly», Spring 1977, s. 126–134.

zetecilerden, sosyalist ülkelerde kapitalizme doğru «tedrici evrim» için gerekli koşulların yaratılmasına yardımcı bulunmaları istenmiştir.

Emperyalizmin propaganda merkezleri Marksist-Leninist öğretinin amaçlarını, komünistlerin dünyadaki politikasını tersyüz etmek, yeni yeni emekçi katmanların onların bayrağı altında toplanmasını engelleme denemelerinde bulunarak, *uluslararası komünist ve işçi hareketine karşı aralıksız ve amansız bir savaşım yürütmektedirler*. ABD Ulusal Güvenlik Konseyi'nin yönergelerinden birinde, uluslararası komünizme karşı örgütlenen yıkıcı eylemlerin yönleri şunlardır: 1) Komünizm dünyasına karşı yapay güçlükler yaratılmalı ve varolan güçlüklerden yararlanılmalıdır; 2) uluslararası komünist hareketinin saygınlığı sarsılmalı, etkisinin azaltılmasına çalışılmalı, komünist parti ve örgütlerin gücünün yıpratılması sağlanmalıdır; 3) komünist ideolojinin dünyanın bütün bölgelerinde yayılma olanakları azaltılmalı ve sınırlandırılmalıdır. ⁽⁸⁾

Emperyalizm, elindeki propaganda araçlarından, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkelerindeki *ulusal kurtuluş hareketinin temelini sarsmak için gitgide daha geniş ölçüde yararlanmaktadır*. Halkların sömürgecilikten ve emperyalist «himayeden» kurtulmak uğrunda yürüttükleri savaşım sürecinin «uluslararası terörizm» olduğu tezinin çeşitli biçimleri yayılmakta ve şişirilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde kurulmuş ilerici rejimlere karşı savaşımında, emperyalizmin propaganda servisleri doğrudan doğruya müdahale yöntemleri bile kullanmaktan geri kalmıyor. Örneğin, Afganistan topraklarında, bu ülkenin halkını ideolojik bakımdan etkilemek, Afgan karşı-devrimini pekiştirmek, Sovyetler Birliği'nin Afgan halkına yardım politikasını tersyüz ederek yaymak amacıyla yasa dışı radyo istasyonları kurulması plânlanmaktadır.

Elbette ki, emperyalist çevrelerin barış ve sosyalizm güçlerine karşı, ulusal kurtuluş hareketine karşı görülmemiş ölçüler alan propaganda araçlarından yararlanarak geniş bir «psikolojik savaş» yürütmesi, tarihsel gelişmenin yasal yolunu engelleyecek değildir. Fakat, bu propagandada, özellikle dünyanın sosyalist olmayan kısmında, kamuoyunun biçimlenmesine, dünya ölçüsündeki gericiliğe yarar sağlayacak yönde etki edileceği için, olgularla saptandığı gibi, politik havayı bozabilmekte, emperyalizmin saldırgan ve yıkıcı eylemlerine zemin hazırlamaktadır. Emperyalistlerin iftira fabrikalarında üretilen sahtekârlıkların ve uydurmaların maskesinin düşürülmesi gereksinimi bunun için zorunludur.

H. Borst

⁽⁸⁾ Foreign and Military Intelligence, book 1, s. 179–205.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Çok değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, tüm Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi ve emekçileri adına, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin 64. yıldönümünü, en içten ve en yüce duygularla selamlar,

Rusya işçi ve köylülerinin, yüce Lenin'in partisi öncülüğünde gerçekleştirdikleri Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi, yalnız Sovyet devletinin kurulmasına yol açmakla kalmadı, aynı zamanda insanlık tarihinde de yepyeni bir çağ açtı. Sovyet halkı sosyalizmi kurdu. Anayurdu emperyalizmin ve faşizmin tüm saldırılarına karşı yiğitlik destanları yazarak savundu. Bugün de aynı kararlılık ve direngenlikle komünizm kuruculuğunda başarıyla ilerliyor.

En saldırgan emperyalist çevrelerin, ABD yönetimi ve NATO başlarının bugün dünyada barışa, ilerlemeye ve insanlığın varlığına yönelik olarak sürdürdükleri gerginlik, çatışma, sertlik, silahlanma politikasına karşı savaşta, günümüzün bu birincil görevini yerine getirmede Sovyetler Birliği'nin sürekli gelişip güçlenmesi ve izlediği Leninci barış politikası en büyük güç kaynağıdır. Sovyet halkı, SBKP'nin XXVI. Kongresi'nin öne koyduğu komünizmin kurulması ve barışın savunulması görevlerini büyük bir özveriyle yerine getirmek için çaba harcıyor.

Bugün halkımızın, tüm ulusal demokratik güçlerin emperyalist dayatmalara, NATO'ya bağımlılığa, yerli-yabancı tekellerin sömürüsüne, gerici askersel diktatörlüğün baskılarına karşı, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve özgürlük savaşımı için ve silahsızlanma için savaştan ayrılmıyor.

TKP, SBKP XXVI. Kongresinde ortaya konan, Sovyetler Birliği'nin tüm düzeylerde ve tüm alanlarda getirdiği tüm barış ve silahsızlanma önerilerinin, dünyada, bölgemizde barışın ve güvenliğin savunulması için olduğu kadar, ülkemizin de güvenliğinin savunulmasında geniş olanaklar sunduğunu savunuyor. Sovyetler Birliği ile Türkiye arasındaki iyi komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesine, büyük bir değer biçiyor.

SBKP ile TKP arasındaki geleneksel kardeşçe savaş bağları, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temeli üzerinde sürekli gelişip güçleniyor.

Yaşasın Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin 64. yıldönümü!

Yaşasın Leninci Sovyetler Birliği Komünist Partisi!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

7 Kasım 1981

Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Reagan yönetiminin öteden beri sosyalist Küba'ya, Nikaragua'ya, Grenada'ya ve özgürlüğü için savaşım veren El Salvador halkına yönelik olarak tırmandırdığı saldırgan-serüvenci komploları, derin bir endişe ve büyük bir nefretle izliyoruz. Bu kanlı-karanlık komplo girişimlerinin, son günlerde, açık askersel operasyonlar biçimine dönüştürülmek istendiğini öğrendik. Washington yönetiminin Fort McNair'deki toplantıda, bölgedeki tüm ülkelerden, özellikle de gerici-faşist diktatörlüklerden sosyalist Küba'ya, Nikaragua'ya ve El Salvador'a karşı silahlı karışma da içerisinde, her yola başvurmaya hazır olmalarını istemesi, ülkemiz ilerici güçleri arasında derin bir öfkeye yol açtı.

Sosyalist Küba, devrimin utkuya ulaştığı günden beri ABD emperyalizminin her türlü komplosuna karşı yiğitçe göğüs gerdii. Playa Giron çıkartmasını, bakteriolojik saldırıları, ekonomik ambargoları büyük bir dirençle boşa çıkarttı. Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkeler de yiğit Küba halkını yalnız bırakmadı, her zaman yanında bulundu.

Yoldaşlar,

Türkiye Küba'dan binlerce kilometre uzaktadır. Ama biz Türkiye komünistleri, dünyanın bu bölgesinde olup bitenlere, Amerikan emperyalizminin ve onun uşaklarının kanlı-karanlık planlarına karşı kayıtsız kalamayız. Reagan yönetiminin sosyalist Küba'ya, bölgedeki ulusal ve sosyal kurtuluş hareketine karşı girişimleri, Türkiye'nin de yer aldığı Yakın ve Ortadoğu'daki savaş kışkırtıcısı planlarından ayrı değildir. Dünya çapında sosyalist ülkelerle çatışma politikasından ayrı düşünülemez.

Bugün gerici askersel diktatörlüğün çetin koşulları altında savaşım veren Türkiyeli komünistler, emperyalizmin bu kanlı-karanlık komplolarına son vermesini, ateşle oynamamasını istiyor. Sosyalist Küba ile yiğit Küba halkıyla dayanışmalarını dile getiriyorlar. Türkiye Komünist Partisi, Küba Komünist Partisi'ne Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temeli üzerinde kardeşçe bağlarla bağlıdır. Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, tüm Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, Küba Komünist Partisi'ne ve Küba halkına devrimci savaş selamlarını gönderir.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
I. Bilen*

16 Kasım 1981

İngiltere Komünist Partisi XXXVII. Kongresine

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, tüm Türkiye komünistleri adına, İngiltere Komünist Partisi'nin XXXVII. Kongresine devrimci savaş selamlarını gönderir.

Kongreniz, Amerikan yönetiminin, NATO egemen çevrelerinin dünya çapında saldırgan-serüvenci politikayı tırmadığı, silahlanma yarışını tehlikeli biçimde körüklediği, tüm insanlığı tehdit ettiği bir ortamda toplanıyor. Barış savaşımı, bugün yalnız komünistlerin değil, tüm insanlığın en yakıcı sorunudur. Bu savaşımında Sovyetler Birliği'nin somut barış önerileri güncel önem taşıyor.

Kongreniz, dışta serüvenci emperyalist politikaya ayak uyduran Thatcher hükümetinin silahlanmanın ve bunalımın tüm yükünü en ağır biçimde geniş halk yığınlarının sırtına yıkmakta olduğu bir sırada toplanıyor. İngiltere Komünist Partisi, İngiliz işçi sınıfının ve emekçilerinin, tekellerin egemenliğine, bunalımın yükünün emekçilerin sırtına bindirme politikasına karşı savaşta ön saflarda yürüyor.

Yoldaşlar,

12 Eylül 1980'de erke el koyan gerici askersel diktatörlüğün anti-demokratik saldırıları sürüyor. Mayısın bu yana en gerici, Amerikancı, işbirlikçi çevreler anti-komünist bir saldırı başlattılar. Binlerce yurtsever ve demokrat Avrupa'da tek yasak komünist partisi olan TKP üzerindeki yasak zincirine bağlanmak isteniyor. Bunun için onlara en amansız işkenceler uygulanıyor. Bunun yanı sıra ABD yönetiminin, NATO egemen çevrelerinin ülkemizi komşu sosyalist ülkelere ve Arap halklarına karşı saldırgan-serüvenci emperyalist politikanın bir maşası yapma yolundaki baskı ve dayatmaları da tırmıyor.

TKP, çok çetin koşullar altında, emperyalist dayatmalara, NATO'ya bağımlılığa, tekellerin sömürüsüne, sağcı cuntanın anti-demokratik baskılarına karşı, ulusal bağımsızlık, demokrasi, barış ve emekçilerin hakları için, tüm ulusal demokratik güçlerin tek cephesini örmek için savaşıyor.

Bu savaşta, ülkemiz komünistleri, ve ilericileri İngiltere komünistlerinin, demokratlarının dayanışmasını yanlarında buluyor. Sizlere, ülkemiz demokrasi güçleriyle dayanışmanın en ön saflarında yer aldığınız için Türkiye ilericileri güçlerinin teşekkürlerini iletme isteriz.

TKP ile kardeş İngiltere Komünist Partisi arasındaki ilişkiler ortak savaşım ülküleri ve enternasyonalist dayanışma temelinde geliyor. İngiltere Komünist Partisi'nin XXXVII. Kongresine büyük başarılar dileriz.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

14 Kasım 1981

TÜSTAV

**«YENI ÇAĞ» I
OKU
VE
OKUT!**

İÇİNDEKİLER

Sayfa

<i>Josef Lenart</i>	
Oktobr'dan doğan yasallıklar	1057
<i>Gus Hall</i>	
Dünya egemenliği tehlikeli doktrini	1071
<i>Nureddin Kiyanuri</i>	
İran devriminin dostları ve düşmanları	1078
<i>Giocondo Dias</i>	
Demokratikleşme en ivedi sorundur	1088
<i>Kemal Kervan</i>	
Zorbalığa son verilmelidir	1095
<i>Blanqui Teixeira, Werner Feldmann</i>	
Partinin işçi çekirdeği	1097
xx: Kategorilerin diyalektiği sorunu üstüne	1113
<i>Jaganat Sarkar</i>	
Devrimin özgül yolları üstüne	1126
xx: Krediler ve politika: İki yaklaşım	1136
<i>H. Borst</i>	
Emperyalist propogandanın araçları, mekanizması ve amaçları	1143

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin SBKP Merkez Komitesine mesajı	1148
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Küba Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	1149
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın İngiltere Komünist Partisi 37. Kongresine mesajı	1150